

תמצית דוחות כספיים ליום 30 בספטמבר 2016

תוכן העניינים הראשי

5	דוח תמציתי של הדירקטוריון והנהלה
6	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
16	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
65	סקירת הסיכונים
115	מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים
117	הצהרות לגבי גילוי בתמצית הדוחות הכספיים
119	דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים
121	תמצית הדוחות הכספיים
240	ממשל תאגידי, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו ונספחים
257	מילון ואינדקס מונחים שנכללו בתמצית הדוחות הכספיים

הצהרות לגבי גילוי
דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים
תמצית דוחות כספיים
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים לדוח הרבעוני
דוח סיכונים
תיאור המאפיינים של מכשירי ההון הנכללים בהון הפיקוחי

דוח תמציתי של הדירקטוריון וההנהלה לדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2016

תוכן העניינים

5	פתח דבר
5	מידע צופה פני עתיד
6	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
6	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק
8	סיכונים עיקריים
8	יעדים ואסטרטגיה עסקית
9	התפתחויות משמעותיות בפעילות העסקית
10	התפתחויות במבנה ההון
10	התפתחויות במקורות המימון
12	התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית
12	התפתחויות משמעותיות במערך טכנולוגית המידע
13	התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל
13	התפתחויות בפריסה הגיאוגרפית הבינלאומית
13	נושאים נוספים
14	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
14	מגמות, תופעות התפתחויות ושינויים מהותיים
14	אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק
16	הסביבה הכללית והשפעת גורמים חיצוניים על קבוצת הבנק
22	דוח סקירה של ראוי החשבון המבקרים
22	אירועים לאחר תאריך המאזן
22	שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים
23	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר
23	תמצית התוצאות העסקיות - רווח ורווחיות
24	ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר
32	ניתוח ההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
32	נכסים והתחייבויות
38	התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות
38	הון, הלימות הון ומינוף
42	פעילות חוץ מאזנית אחרת
43	מידע כספי לפי מגזרי פעילות
63	חברות מוחזקות עיקריות
65	סקירת הסיכונים
65	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
68	סיכון אשראי
91	סיכון שוק וריבית
104	סיכון תפעולי
108	סיכון נזילות ומימון
110	סיכונים אחרים
110	סיכון ציות ורגולציה
110	סיכון חוצה גבולות
111	איסור הלבנת הון
111	סיכון מוניטין
112	סיכון אסטרטגי
113	הערכת גורמי הסיכון
115	מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים
115	מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים
116	בקורות ונהלים

רשימת טבלאות (לוחות) הנכללים במסגרת הדוח התמציתי של הדירקטוריון וההנהלה

6	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק
19	פרטים על שערי החליפין היציגים ושיעור השינוי בהם
24	ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת
25	פירוט סך הכנסות המימון לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
26	היתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים
26	פערי הריבית על בסיס יתרות ממוצעות, המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים
27	פירוט התפתחות הוצאות בגין הפסדי אשראי
27	פירוט הוצאות בגין הפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים בקבוצה
29	נתוני Cost-Income Ratio
29	התפתחות תשואת רווחי הקבוצה על ההון, יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, יחס כיסוי הנזילות ויחס המינוף בתום הרבעו
29	רווח למניה
32	ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים של קבוצת הבנק
32	נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי בסיסי הצמדה
33	נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
33	פירוט של סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי
34	ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים של קבוצת הבנק
35	התפלגות ניירות הערך של הקבוצה לפי התיקים השונים
36	התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי מגזרי הצמדה
35	התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי סוגי מנפיקים
37	התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי הצמדה
37	נתונים על התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
38	התפתחות התפלגות פיקדונות הציבור בקבוצה לפי גודל מפקיד
38	הרכב ההון העצמי
39	נתונים על ההון הפיקוחי ונכסי הסיכון המאוחדים
41	התפתחות יחס ההון לרכיבי סיכון בקבוצה
42	פרטים בדבר הדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק
42	התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים בעבור לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שרותי ניהול, תפעול ו/או משמורת
43	תוצאות כספיות של מגזרי הפעילות הפיקוחיים
47	תוצאות הפעילות במגזר משקי הבית
49	תוצאות הפעילות במגזר בנקאות פרטית
51	תוצאות הפעילות במגזר עסקים זעירים וקטנים
53	תוצאות הפעילות במגזר עסקים בינוניים
55	תוצאות הפעילות במגזר עסקים גדולים
57	תוצאות הפעילות במגזר גופים מוסדיים

59	תוצאות הפעילות במגזר ניהול פיננסי
61	תוצאות הפעילות בחוץ לארץ
67	לווים גדולים
69	אשראי למטרת עסקאות הוניות
70	אשראי לחברות ממונפות
71	תמצית נתוני סיכון האשראי הבעייתית הכוללת ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי
71	מדדי סיכון עיקריים הנוגעים לאיכות אשראי
72	ניתוח התנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי
73	מדדי סיכון עיקריים הנוגעים להפרשה להפסדי אשראי
74	סיכון אשראי לפי ענפי משק
80	חשיפה למדינות זרות
83	חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים
86	היקפי מתן המשכנתאות במגזר משקי הבית
89	פרטים בדבר מאפייני סיכון שונים בתיק ההלוואות לדיור
90	פרטים על ההפרשה להפסדי אשראי של הלוואות לדיור שבגינן נעשתה הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי עומק פיגור
92	ערך ה-VAR של קבוצת הבנק
93	השפעת תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE
94	חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית
102	שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים לפני השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי ריבית
102	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית
103	ניתוח רגישות הון קבוצת הבנק לשינויים בשערי חליפין עיקריים ובמדד המחירים לצרכן
113	מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה שמונו כאחראים (Risk Owner)

דוח תמציתי של הדירקטוריון והנהלה לדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2016

פתח דבר

בישיבת הדירקטוריון של בנק מזרחי טפחות בע"מ שהתקיימה ביום 14 בנובמבר 2016 (י"ג בחשון התשע"ז), הוחלט לאשר ולפרסם את דוח הדירקטוריון והנהלה, דוח הסיכונים וגילויים פיקוחיים נוספים ואת תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים של בנק מזרחי טפחות בע"מ והחברות המאוחדות שלו ליום 30 בספטמבר 2016.

דוח הדירקטוריון והנהלה, דוח הסיכונים והגילויים הפיקוחיים הנוספים של הבנק ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו.

בעיקר הנושאים, הוראות המפקח על הבנקים כאמור מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. ראה גם ביאור 1 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015 וביאור 1 לתמצית דוחות כספיים אלה. דוח הדירקטוריון והנהלה ותמצית דוחות כספיים אלה ערוכים בהתאם למבנה שקבע המפקח על הבנקים, לפיו נכלל מידע נלווה נוסף לדוחות הכספיים באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrachi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים << מידע כספי

מידע נלווה נוסף זה כולל דוח סיכונים מפורט בהתאם לדרישות הגילוי של הנדבך השלישי של באזל ובהתאם להמלצות נוספות של הוועדה ליציבות פיננסית (ה-FSB).

אתר האינטרנט של הבנק כולל גם מידע פיקוחי נוסף ובו פרטים על מכשירי ההון שהנפיק הבנק.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון והנהלה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 (להלן: "החוק").

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים גיאוגרפיים, שינויי חקיקה ורגולציה ושינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינוי בתכניות העסקיות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "תכנית", "עדים", "רצון", "צריך", "יכול", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות הבנק הנוכחיות לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללות בין היתר: תחזיות להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם, ובמיוחד למצב הכלכלי במשק, כולל השפעת תנאים מאקרו כלכליים וגיאוגרפיים; צפי לשינויים ולהתפתחויות בשוקי המטבע ובשוקי ההון; תחזיות הקשורות בגורמים שונים נוספים המשפיעים על החשיפה לסיכונים פיננסיים; תחזיות לשינויים באיתנות הפיננסית של לווים, להעדפות הציבור, לשינויים בחקיקה ובהוראות רשויות פיקוחיות, להתנהגות המתחרים, למצבו התדמיתי של הבנק, להתפתחויות טכנולוגיות ולהתפתחויות בנושאי כח אדם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם ועל תחזיות והערכות לעתיד בנושאים שונים, כאמור לעיל, באופן שקיימת אפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו כלל או בחלקם.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

פרק זה מתאר התפתחויות משמעותיות בקבוצת הבנק ותחומי פעילותה (מאז פרסום הדוחות הכספיים השנתיים), בביצועים, בסיכונים אליהם חשוף הבנק וכן ביעדים ובאסטרטגיה. ככל הנדרש, יש לעיין בפרק זה ביחד עם פרק סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה שנכלל בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים לשנת 2015.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק

תמצית הנתונים

לרבעון שהסתיים ביום						
31.3.2015	30.6.2015	30.9.2015	31.12.2015	31.3.2016	30.6.2016	30.9.2016
במיליוני שקלים חדשים						
רווח ורווחיות - סעיפים עיקריים						
699	1,082	933	820	760	1,014	1,056
125	(45)	151	127	67	69	40
377	375	358	390	454	363	380
1,201	1,412	1,442	1,337	1,281	1,446	1,476
35	40	61	75	3	57	59
761	825	821	819	779	836	815
405	547	560	443	499	553	602
147	204	213	197	203	200	218
248	330	316	240	288	340	373
הכנסות ריבית, נטו						
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית						
עמלות והכנסות אחרות						
סך ההכנסות						
הוצאות בגין הפסדי אשראי						
הוצאות תפעוליות ואחרות						
רווח לפני הפרשה למיסים						
הפרשה למיסים						
רווח נקי ⁽¹⁾						
לשנה שהסתיימה						
ביום 31 בדצמבר			לתשעה חודשים שהסתיימו			
2015			2015		2016	
במיליוני שקלים חדשים						
רווח ורווחיות - סעיפים עיקריים						
3,534		2,714		2,830		
358		231		176		
1,500		1,110		1,197		
5,392		4,055		4,203		
211		136		119		
3,226		2,407		2,430		
1,955		1,512		1,654		
761		564		621		
1,134		894		1,001		
הכנסות ריבית, נטו						
הכנסות מימון שאינן מריבית						
עמלות והכנסות אחרות						
סך ההכנסות						
הוצאות בגין הפסדי אשראי						
הוצאות תפעוליות ואחרות						
רווח לפני הפרשה למיסים						
הפרשה למיסים						
רווח נקי ⁽¹⁾						
ליום						
31.3.2015	30.6.2015	30.9.2015	31.12.2015	31.3.2016	30.6.2016	30.9.2016
במיליוני שקלים חדשים						
מאזן - סעיפים עיקריים						
200,972	201,764	204,966	209,158	216,809	217,758	225,520
150,694	152,317	157,996	159,204	162,073	165,515	168,620
13,802	15,833	11,306	11,845	9,013	8,419	9,407
153,002	153,736	158,107	162,380	165,001	169,621	173,748
20,804	22,648	23,196	23,719	26,859	24,337	27,253
11,033	11,266	11,616	11,847	12,098	12,384	12,726
סך כל המאזן						
אשראי לציבור, נטו						
ניירות ערך						
פיקדונות הציבור						
איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים						
הון עצמי ⁽¹⁾						

(1) בכל מקום בדוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.

תמצית הנתונים - המשך

יחסים פיננסיים עיקריים (באחוזים)

לרבעון שהסתיים ביום							
31.3.2015	30.6.2015	30.9.2015	31.12.2015	31.3.2016	30.6.2016	30.9.2016	
9.4	12.4	11.5	8.4	10.0	11.6	12.4	תשואת הרווח הנקי ⁽¹⁾⁽²⁾
101.5	100.9	100.1	102.0	101.8	102.5	103.0	פיקדונות הציבור נטו לאשראי לציבור
5.49	5.58	5.67	5.66	5.58	5.69	5.64	הון לסך המאזן
9.10	9.30	9.30	9.50	9.65	9.72	9.85	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
12.66	12.86	12.76	13.29	13.20	13.23	13.52	יחס הון כולל לרכיבי סיכון
-	5.24	5.32	5.32	5.23	5.33	5.31	יחס המינוף ⁽³⁾
-	84	84	91	97	99	105	יחס כיסוי הנזילות (רבעוני) ⁽⁴⁾
63.4	58.4	56.9	61.3	60.8	57.8	55.2	הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות (Cost income ratio) ⁽⁵⁾
0.09	0.11	0.15	0.19	0.01	0.14	0.14	לסך האשראי לציבור, נטו ⁽²⁾
1.07	1.43	1.36	1.04	1.24	1.47	1.61	רווח נקי בסיסי למניה (בשקלים חדשים)
1.07	1.42	1.36	1.03	1.24	1.47	1.61	רווח נקי מדולל למניה (בשקלים חדשים)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים			
10.0	10.8	11.0	תשואת הרווח הנקי ⁽¹⁾⁽²⁾
59.8	59.4	57.8	הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות (Cost income ratio) ⁽⁵⁾
0.13	0.11	0.09	הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופה לסך האשראי לציבור, נטו ⁽²⁾
4.90	3.87	4.32	רווח נקי בסיסי למניה (בשקלים חדשים)
4.89	3.86	4.32	רווח נקי מדולל למניה (בשקלים חדשים)

(1) בכל מקום בדוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.

(2) מחושב על בסיס שנתי.

(3) יחס המינוף (Leverage Ratio) – היחס בין הון רובד 1 (לפי כללי באזל) לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.

(4) יחס כיסוי הנזילות (Liquidity Coverage Ratio) – סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא נטו. יחס זה מחושב בהתאם להוראת

ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

(5) סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כלל ההכנסות התפעוליות והמימוניות לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי.

סיכונים עיקריים

במסגרת פעילותו נחשף הבנק לשורה של סיכונים המהווים פוטנציאל לפגיעה בתוצאות הפיננסיות שלו ובתדמיתו.

לבנק תהליך סדור, המתבצע לפחות אחת לשנה, שבו הוא ממפה את הסיכונים אליהם הוא חשוף במסגרת פעילותו העסקית. רשימה זו מתעדכנת באופן דינאמי, כתוצאה מפעילויות חדשות שהבנק מבצע, או כתוצאה מרגולציה חדשה או מעודכנת. מיפוי הסיכונים מאושר בהנהלה ובדירקטוריון, כאשר לכל סיכון נקבע האם הוא מהותי, בהתאם לסף מהותיות שנקבע על ידי הדירקטוריון. סף זה מבטא במונחי ההון של הבנק. לכל סיכון מהותי נקבע מנהל הסיכון, ומסגרת הטיפול בו מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי, המאפשרת לפחות אחת לשנה בהנהלת הבנק ובדירקטוריון. מסמך המדיניות קובע את הדרכים לניהול הסיכון, למדידתו, לדיווחים הנדרשים בגינו ולמעוררו. בפרט, הדירקטוריון קובע את תאבון הסיכון, קרי, את תקרות החשיפה המותרות בגין כל סיכון. במהלך השנה, מבצעות יחידות הבנק בקווי ההגנה השונים מעקב אחר פרופיל הסיכון, כדי לוודא כי הסיכון אינו חורג מתאבון הסיכון שנקבע עבורו. מעקב זה מתבצע על ידי שורה ארוכה של מדדים שנקבעו, הבוחנים את המרחק בין פרופיל הסיכון לתאבון הסיכון שנקבע, והוא מבוצע במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק המאושר בהנהלה ובדירקטוריון. בכל מקרה של התקרבות מדד סיכון כלשהו לתאבון הסיכון נמסר דיווח, ובוודאי, במקרה של חריגה מתאבון הסיכון של הבנק. ככלל, להנהלת הבנק תאבון סיכון אפס לחריגה ממגבלות הסיכון שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

מיפוי הסיכונים של הבנק קבע רשימה של סיכונים שהעיקריים בהם: סיכון אשראי (ורכזיות אשראי), סיכון שוק, סיכון ריבית (סיכון הריבית בתיק הבנקאי בפרט), סיכון נזילות, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון טכנולוגי המידע, סיכון אבטחת מידע וסייבר, סיכון מוניטין, סיכון ציות ורגולציה, סיכון איסור הלבנת הון וסיכון חוצה גבולות. כאמור, מיפוי הסיכונים נבחן באופן שוטף כדי לוודא שהוא מקיף את כלל פעילותו העסקית של הבנק ואת תנאי השוק ודרישות הרגולציה. במהלך שנת 2016, מיפה הבנק את סיכון ניהול ההון והמינוף, המבטא את פוטנציאל הנזק הצפוי לבנק, לו לא יעמוד בדרישות ויעדי ההון הרגולטוריים. למרות מיפוי "חדש" זה, אין מדובר בסיכון חדש שכן הבנק מנהל את ההון שלו, מזה זמן רב באמצעות פורומים, מסמך מדיניות ותהליכים שנועדו להבטיח עמידתו ביעדים שקבע.

לפרטים נוספים ראה פרק סיכונים עיקריים בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015.

מידע על התפתחויות בסיכונים מוצג בפרק סקירת הסיכונים להלן. דוח סיכונים מפורט מפורסם באתר האינטרנט של הבנק.

לפרטים בדבר חקירה של משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

לפרטים בדבר היעדים והאסטרטגיה העסקית של הבנק, ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015.

לא חלו שינויים ביעדים ובאסטרטגיה העסקית מאז פרסום הדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2015.

התפתחויות משמעותיות בפעילות העסקית

יחד עם הגאות בשוק המשכנתאות, הבנק פועל לחיזוק הובלתו בשוק המשכנתאות הן במונחי נתח שוק והן במונחים תדמיתיים, והמשך חיזוק המומחיות של בנקאי המשכנתאות. במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הבנק המשיך להצליח בהגדלת נתח השוק שלו, תוך שהוא ממשיך לשמור על מאפייני סיכון נמוכים בשיעור המימון בהלוואה ובשיעור ההחזר ביחס להכנסת הלווה.

מגזר משקי הבית מצוי בתחרות הולכת ומתעצמת, הן מצד המערכת הבנקאית והן מצד חברות הביטוח וחברות כרטיסי האשראי, זאת, לצד הרחבת השפעות רגולטוריות, כדוגמת מסקנות הועדה להגברת התחרותיות בשירותים הבנקאיים הפיננסיים הנפוצים בישראל ("ועדת שטרם"), אשר מטרתה הינה הגברת התחרות בשירותי הבנקאות הקמעונאיים.

יעד הבנק הינו להגדיל את נתח השוק שלו במגזר משקי הבית באמצעות הרחבת בסיס הלקוחות תוך מיקוד בקהלי מטרה איכותיים. צעדי הרגולציה להגברת התחרות במגזר משקי הבית ולהסרת חסמים בפני ניווד חשבונות בין בנקים, מהווים הזדמנות לגיוס מוגבר של לקוחות, תוך התבססות על ייחודיות השירות האישי והאיכותי של הבנק. במסגרת זו, נעשה שימוש בפלטפורמת "LIVE", תוך פיתוח הקונספט והרחבת הצעת הערך לשם שיפור השירות ללקוחות.

מאגר הלקוחות נוטלי המשכנתאות בבנק מהווה פוטנציאל להגדלת בסיס הלקוחות בפעילות מסחרית, ולקוחותיו של בנק יהב מהווים חיזוק לפעילות המגזר הקמעונאי של הקבוצה. בנוסף, פועל הבנק להתרחבות למגזרי לקוחות חדשים, ביניהם המגזר הערבי.

הבנק ממקד את מאמציו בגיוס פיקדונות מלקוחות קמעונאיים ומלקוחות עסקיים על מנת לשפר את יחס כיסוי הנזילות של הבנק, ועל מנת להוזיל את עלות המקורות הנדרשים לפעילותו ולהוביל לשיפור רמת הרווחיות. מאמצים אלה הובילו לכך שהבנק המשיך להגדיל בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 באופן ניכר את היקף הפיקדונות הקמעונאיים והעסקיים, תוך שיפור משמעותי של יחס כיסוי הנזילות.

האסטרטגיה העסקית של הבנק שמה דגש על הרחבה משמעותית של בסיס הלקוחות ועל הגדלת נתח השוק שלו בקרב הלקוחות העסקיים הקטנים והבינוניים, תוך ביצוע שוטף של הערכות סיכון ברמת הלקוח וברמת הענף והמשק כולו. הבנק מתמודד עם התגברות התחרות במגזרי פעילות אלה באמצעות הגברת הפעילות השיווקית מול הלקוחות, תוך פילוח הלקוחות על פי סוג העיסוק וצרכיהם וראיה כוללת של פעילותם, וכן באמצעות הרחבת פעילות הבנק בקרן המדינה לעסקים קטנים ובינוניים. לצורך הרחבת פעילותו במגזר הבנקאות המסחרית נערך ארגון מחדש של הפעילות תחת שלושה מוקדים עסקיים. תשתית זו תתמוך בהמשך הרחבת הפעילות במגזר בשנים הבאות.

התחרות במתן שירותי בנקאות ופיננסים למגזר הבנקאות העסקית מושפעת בשנים האחרונות מהרחבת פעילותם של הגופים המוסדיים ושל חברות הביטוח הממוקדות במתן אשראי בהיקפים משמעותיים ולזמן ארוך. הבנק מתמודד עם התחרות במגזר באמצעות התבססות על יתרונות ההון האנושי שלו ועל הניסיון והידע במתן שירות מקצועי ובהתאמת הפתרונות הבנקאיים לצרכי הלקוח. האסטרטגיה העסקית של הבנק במגזר מכוונת למיצוי הפוטנציאל הכלכלי של ההון על ידי התמקדות בפעילויות בעלות רווחיות גבוהה ביחס להון הנדרש בגיבן. במקביל, הבנק פועל למינוף יתרונו המקצועי באמצעות הגברת שיתופי הפעולה במסגרת קונסורציומים עם גופים אחרים. לפרטים נוספים ראה פרק התפתחויות משמעותיות בנייהול הפעילות העסקית בדוחות הכספיים.

הבנק ממשיך לשמור על יעילות תפעולית גבוהה, בין היתר באמצעות רה-ארגון בנכסים ובאמצעות אופטימיזציה של מערך הסינוף.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד – "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

התפתחויות במבנה ההון

השקעות בהון הבנק ועסקאות במניותיו

לפרטים בדבר הנפקת מניות במסגרת תכנית אופציות לעובדים ראה תמצית דוח על השינויים בהון העצמי בדוחות הכספיים.

התפתחויות במקורות המימון

מקורות המימון של הקבוצה כוללים פיקדונות מהציבור ומגופים בנקאיים, הנפקת איגרות חוב לסוגיהן והון עצמי. הקבוצה בוחרת את תמהיל מקורות המימון על בסיס יעדיה העסקיים, בכלל זה יעדי רווחיות, תשואה על ההון, נזילות, הלימות הון ומינוף, בכפוף למגבלות הסטטוטוריות החלות על התאגידים הבנקאיים ובהתאם למצב שוק ההון ותחזיות ההנהלה באשר להתפתחויות בהם.

פיקדונות

הבנק מבחין בין סוגי המקורות השונים לפי תקופת הפיקדון וסוגי לקוחות. הבנק בוחן את מידת הריכוזיות של המפקידים, ובמסגרת זו קבעו הדירקטוריון וההנהלה מגבלות וקווים מנחים בתחום סיכון הריכוזיות בהתייחס למפקיד בודד, אמצעים נזילים ביחס למפקידים גדולים/מוסדיים ומבנה המקורות. כמו כן, הוגדרו אינדיקטורים איכותיים וכמותיים למעקב שוטף, האומדים את השינויים בסיכון הריכוזיות, כל זאת כחלק ממערך ניהול סיכונים הנזילות.

סך פיקדונות הציבור בקבוצה ליום 30 בספטמבר 2016 עמד על כ-173.7 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת כ-162.4 מיליארדי שקלים חדשים בסוף שנת 2015, גידול של כ-7.0%. פיקדונות הציבור במגזר השקלי הלא צמוד גדלו בתשעת החדשים הראשונים של שנת 2016 בשיעור של כ-11.3% הפיקדונות במגזר הצמוד למדד גדלו בכ-2.3% והפיקדונות במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ קטנו בשיעור של כ-3.8%. לפרטים, ראה פרק ניתוח ההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן.

בנק ישראל

בנק ישראל משמש כגורם המרכזי למימון וספיגת כסף לזמן קצר עבור המערכת הבנקאית, ובכלל זה עבור הבנק. יצוין, כי בנק הלווה כסף מבנק ישראל, חייב בבטוחות, עובדה המובאת בחשבון בניהול השוטף של הנזילות. שוק נוסף לגיוס מקורות לטווח קצר הוא שוק הכסף הבין בנקאי. במהלך תשעת החדשים הראשונים של שנת 2016 החזיקה המערכת הבנקאית ובכללה הבנק, בעודפי נזילות גבוהים ולכן, השימוש בכלי זה היה זניח. ההיקף והסוגים של הפיקדונות במערכת הבנקאית מושפעים, בין היתר, מהמדיניות המוניטרית של בנק ישראל.

כתבי התחייבות ואיגרות חוב מהציבור

הבנק פועל לגיוס מקורות ארוכי טווח באמצעות הנפקות, בין היתר באמצעות מזרחי טפחות חברה להנפקות בע"מ (להלן: "טפחות הנפקות"), חברה בת בבעלות מלאה של הבנק. במהלך השנים הנפיקה טפחות הנפקות תעודות התחייבות לציבור על פי תשקיפים שפורסמו.

נכון למועד הדוחות הכספיים סך תעודות ההתחייבות (סדרות 35-44, 27,30-31), לרבות כתבי התחייבויות נדחים, שהונפקו לציבור על ידי טפחות הנפקות הסתכמו בערך נקוב כולל של כ-22,818 מיליוני שקלים חדשים (31 בדצמבר 2015 - 19,769 מיליוני שקלים חדשים), מהם 2,131 מיליוני שקלים חדשים כתבי התחייבות נדחים (נכללים בהון רובד 2 לעניין שמירת יחס הון מזערי ומופחתים בהדרגה בכפוף להוראות מעבר). ביום 15 במרץ 2016 הנפיקה טפחות הנפקות על פי תשקיף המדף מיום 30 ביולי 2013 (אשר תוקפו הוארך על ידי רשות ניירות ערך בשנים עשר חודשים נוספים) איגרות חוב (סדרה 43 חדשה והרחבה של סדרות 40 ו-42), בערך נקוב כולל של כ-2,763 מיליוני שקלים חדשים תמורת 3,121 מיליוני שקלים חדשים. ביום 25 בספטמבר 2016, הנפיקה החברה על פי תשקיף המדף מיום 5 ביולי 2016, איגרות חוב סדרה 44 (סדרה חדשה) צמודות למדד, בערך נקוב של 3,014 מיליוני שקלים חדשים, עומדות לפירעון בתשלום אחד ביום 25 בספטמבר 2022 תמורת 3,014 מיליוני שקלים חדשים. לפרטים בדבר פרסום תשקיף לציבור על ידי טפחות הנפקות ביום 4 ביולי 2016 (נושא תאריך 5 ביולי, 2016) ראה להלן בפרק "אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק".

מכשירי הון מורכבים

בחודשים דצמבר 2015 וינואר 2016 גייס הבנק בהנפקה פרטית כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (Contingent Convertibles), הכוללים מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן בסכום של כ-600 מיליוני שקלים חדשים. כתבי התחייבות עומדים בתנאי הכשירות של באזל III ומוכרים על ידי המפקח על הבנקים כהון רובד 2.

לפי Standard & poors Maalot דירוג כתבי התחייבות הנדחים המותנים הוא -ilAA.

בחודש יולי 2016, גייס בנק יב בהנפקה פרטית כתבי התחייבות נדחים מותנים (CoCo), הכוללים מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן, בסכום של 218 מיליוני שקלים חדשים.

כתבי התחייבות עומדים בתנאי הכשירות של הוראות באזל III ומוכרים כהון רובד 2.

בחודש נובמבר 2006 גייס הבנק במסגרת הקצאה פרטית למשקיעים מוסדיים סכום של כ-451 מיליוני שקלים חדשים (460 מיליוני שקלים חדשים ערך נקוב), באמצעות הנפקה של שטרי הון נדחים (סדרה א'). ביום 21 במאי 2007 פורסם תשקיף של הבנק, במסגרתו נרשמו למסחר בתחילת חודש יוני 2007 מכשירי ההון המורכבים. בסך הכל הונפקו ונרשמו למסחר מכשירי הון מורכבים נוספים במסגרת התשקיף בסך של כ-1,242 מיליוני שקלים חדשים ערך נקוב תמורת סך של כ-1,193 מיליוני שקלים חדשים.

סך כל מכשירי ההון המורכבים (סדרה א') של הבנק ליום 30 בספטמבר 2016 שהונפקו ונרשמו למסחר, הגיע לכ-1,702 מיליוני שקלים חדשים ערך נקוב, שהונפקו תמורת סך של כ-1,644 מיליוני שקלים חדשים.

מכשירי ההון המורכבים נכללים בהון רובד 2 אך אינם כשירים להכרה כהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III ולכן, מופחתים בהדרגה בכפוף להוראות מעבר.

היתרה המשוערכת של מכשירי ההון המורכבים, כולל כתבי התחייבות הנדחים המותנים ליום 30 בספטמבר 2016 עומדת על כ-2.8 מיליארדי שקלים חדשים (מתוכם כ-0.8 מיליארדי שקלים חדשים כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo), לעומת 2.4 מיליארדי שקלים חדשים (מתוכם כ-0.4 מיליארדי שקלים חדשים כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo) בסוף שנת 2015. לפרטים, ראה ביאור 9 לדוחות הכספיים.

התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית

הרחבת הפעילות העסקית

ניהול כספי הפיקדון לעובדים זרים

ביום 30 בדצמבר 2015 קיבל הבנק הודעה על זכייתו במכרז שקיימה המדינה לניהול כספי הפיקדון לעובדים זרים. ביום 8 במאי 2016, הועברו לבנק כספי הפיקדון בהיקף כ-300 מיליוני שקלים חדשים והבנק החל לנהל את הפיקדון, בהתאם לתנאים הקבועים בהסכם.

מכרז עסקים קטנים

ביום 17 בינואר 2016, הודיע משרד האוצר כי השותפות הפיננסית בין בנק מזרחי טפחות לחברות נוספות נבחרה כאחת ההצעות הזוכות במסגרת המכרז להעמדת הלוואות לעסקים קטנים ובינוניים במסגרת הקרן החדשה בערבות המדינה. הפעילות בקרן החדשה החלה במהלך המחצית הראשונה של חודש מאי 2016.

חסכון לכל ילד

ביום 5 באוגוסט 2015 התקבלה החלטת ממשלה לעניין "שינוי מבנה קצבת הילדים והנהגת חיסכון ארוך טווח לכל ילד". אגף החשב הכללי במשרד האוצר פרסם ביום 26 בספטמבר 2016 הזמנה להציע הצעות לבחירת בנקים וקופות גמל כמנהלי כספי החיסכון. לאחר תאריך המאזן, הגיש הבנק את הצעתו וביום 9 בנובמבר 2016 התבשר כי זכה להימנות על הגופים הפיננסיים העתידים לנהל את כספי החיסכון ארוך הטווח. הבנק נערך לקליטת כספי החיסכון בתחילת שנת 2017.

התפתחויות משמעותיות במערך טכנולוגית המידע

פרויקט החלפת מערכת הליבה הבנקאית בבנק יהב

נכון ליום חתימת הדוחות הכספיים בנק יהב מקבל שירותי מחשוב ותפעול מבנק הפועלים בע"מ. השירותים האמורים ניתנים לבנק יהב בהתאם לאישור המפקח על הבנקים והממונה על ההגבלים העסקיים. לצורך התנתקות ממערכות בנק הפועלים התקשר בנק יהב עם חברה בינלאומית מקונצרן TATA להקמת מערכת ליבה בנקאית וקבלת שירותי מיקור חוץ בנושאי מחשוב ותפעול. בנק יהב נעזר ביועצים חיצוניים מומחים בתחום לצורך ניהול התהליך וכן נשכרו שרותיהם של חברות ייעוץ ישראליות לצורך התאמת המערכת הבינלאומית לעבודה בישראל. בנוסף, שכר בנק יהב את שרותיהם של יועצים חיצוניים המתמחים בתחום לצורך ליווי תהליך העלייה לאויר. תכנית העבודה של הפרויקט אושרה בדירקטוריון בנק יהב אשר מפקח אחר התקדמותה באופן שוטף. בכוננת בנק יהב להתנתק ממערכות בנק הפועלים ולעבור למערכת הליבה הבנקאית החדשה בתחילת שנת 2017. המועד המדויק ייקבע במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2016. בנק יהב מדווח באופן שוטף על התקדמות הפרויקט לפיקוח על הבנקים בבנק ישראל. מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד – "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל

חוק התגמול ונושאי משרה בתאגידים פיננסיים

ביום 12 באפריל 2016 פורסם חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016. לפרטים ראה פרק ממשל תאגידי (חקיקה והוראות פיקוח על פעילות קבוצת הבנק) וביאור 8 לדוחות הכספיים.

התפתחויות בלוגיסטיקה, מינהל והתייעלות

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 נמשכה פעילות הבנק להתייעלות וניצול מיטבי של משאבים קיימים. פעילות זו כוללת גם מימוש של נכסים וביצוע פריסה טובה יותר של מערך הסינוף.

התפתחויות בפריסה הגיאוגרפית הבינלאומית

במהלך הרבעון השני של שנת 2016 החליט הבנק לסגור את הנציגות באורוגווי. הנציגות צפויה להיסגר במהלך שנת 2017. במהלך הרבעון השלישי של שנת 2016 נסגרה נציגות פנמה.

נושאים נוספים

מעורבות חברתית ותרומות

בחודש אוגוסט 2016 פרסם הבנק את דוח האחריות התאגידית שלו לשנת 2015. הדוח, נכתב בהתאם להנחיות הדיווח של ארגון הדיווח הבינלאומי - GRI (Global Reporting Initiative), והוא תואם לסטנדרט הדיווח GI:G4 In accordance Comprehensive. הנתונים המדווחים בדוח שפורסם עברו בקרה חיצונית, על ידי המכון הישראלי לאחריות תאגידית. דוח אחריות תאגידית של הבנק נכלל באתר האינטרנט של הבנק: www.mizrachi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים

הליכים משפטיים

לשינויים מהותיים בהליכים משפטיים שהבנק צד להם ראה ביאור 10 ב.4 (2-4) לדוחות הכספיים.

חקירה של משרד המשפטים בארצות הברית

לפרטים בדבר חקירת משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, ולפרטים בדבר בקשה לאישור תובענה נגזרת ובקשה לאישור תובענה ייצוגית בהקשר זה, ראה ביאורים 10 ב.2, 10 ב.3 א ו-10 ב.4 לדוחות הכספיים.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

פרק זה כולל תיאור של מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים הנוגעים לתוצאות ולמצב העסקי, לרבות ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווחים. כמו כן, מתוארות תוצאות מגזרי הפעילות הפיקוחיים של הבנק, ותוצאות הפעילות בהחזקה בחברות עיקריות.

מגמות, תופעות התפתחויות ושינויים מהותיים

אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק

מכירת זכויות והתחייבויות בתיק המשכנתאות

ביום 30 ביוני 2016 נחתם הסכם בין הבנק ובין גופים מוסדיים למכירת 80% מזכויות והתחייבויותיו של תיק הלוואות לדיור שסכומו הכולל הוא כ-882 מיליון שקלים חדשים. תיק הלוואות מורכב מהלוואות לדיור שהועמדו על ידי הבנק בשנת 2014. תיק הלוואות שנמכר כולל הלוואות שבהן שיעור המימון (LTV) אינו עולה על 60%.

ביום 29 בספטמבר 2016 נחתם הסכם נוסף בין הבנק ובין גופים מוסדיים למכירת 80% מזכויות והתחייבויותיו של תיק הלוואות לדיור שסכומו הכולל הוא כ-906 מיליון שקלים חדשים. תיק הלוואות מורכב מהלוואות לדיור שהועמדו על ידי הבנק בין 1 בינואר 2014 ל-25 בפברואר 2015. תיק הלוואות שנמכר כולל הלוואות שבהן שיעור המימון (LTV) אינו עולה על 60% (בסך הכל, סכומם של תיקי הלוואות לדיור שנמכרו בשנת 2016 - 1,788 מיליון שקלים חדשים).

בשתי העסקאות דלעיל, יתרת תיק הלוואות נותרת בבעלות הבנק באופן שזכויות הרוכשת זכויות הבנק תהיינה בדרגת קדימות זהה (פרי פסו).

בהתאם להסכמי ניהול שנחתמו בין הצדדים, הבנק ינהל ויתפעל עבור הרוכשת את חלק תיק הלוואות שנרכש על ידה, באופן ועל בסיס אותם כללים לפיהם הבנק מנהל ומתפעל הלוואות לדיור עבור עצמו, לרבות החלק בתיק הלוואות שנותר בבעלותו.

פרסום תשקיף - מזרחי טפחות חברה להנפקות בע"מ

ביום 4 ביולי 2016, פרסמה מזרחי טפחות חברה להנפקות בע"מ (להלן: "מזרחי טפחות הנפקות"), תשקיף מדף לציבור (נושא תאריך 5 ביולי, 2016) במסגרתו תוכל החברה להנפיק לציבור סוגי ניירות ערך שונים בהתאם להוראות הדין – איגרות חוב שאינן ניתנות להמרה, כתבי התחייבות נדחים שאינם ניתנים להמרה וניירות ערך מסחריים – באמצעות דוחות הצעת מדף אשר בהם יושלמו כל הפרטים המיוחדים לאותה הצעה, לרבות פרטי ותנאי ניירות הערך והרכב היחידות המוצעות, בהתאם להוראות כל דין ובהתאם לתקנון ולהנחיות הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ, כפי שהיו באותו מועד.

תוקף התשקיף הינו שנתיים ממועד הפרסום, באפשרות החברה להאריך את תוקפו לתקופה של שניים עשר חודשים נוספים.

פרסום תשקיף – בנק

ביום 25 בספטמבר 2016 פרסם הבנק תשקיף מדף לציבור (נושא תאריך 26 בספטמבר, 2016) במסגרתו יוכל הבנק להנפיק סוגי ניירות ערך שונים בהתאם להוראות הדין ובהם מניות רגילות על שם, בנות 0.1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, וכן ניירות ערך אחרים של הבנק (ובכלל זה אגרות חוב, כתבי התחייבות נדחים (כולל כתבי התחייבות מסוג COCO), אופציות הניתנות למימוש למניות ואופציות הניתנות למימוש לאגרות חוב) - באמצעות דוחות הצעת מדף אשר בהם יושלמו כל הפרטים המיוחדים לאותה הצעה, לרבות פרטי ותנאי ניירות הערך והרכב היחידות המוצעות, בהתאם להוראות כל דין ובהתאם לתקנון ולהנחיות הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ, כפי שיהיו באותו מועד. תוקף התשקיף הינו שנתיים ממועד הפרסום, באפשרות הבנק להאריך את תוקפו לתקופה של שניים עשר חודשים נוספים.

לפרטים בדבר התוצאות העסקיות במגזרי הפעילות השונים, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן.

הסביבה הכללית והשפעת גורמים חיצוניים על קבוצת הבנק

התפתחויות עיקריות בענף הבנקאות בארץ ובעולם

מערכת הבנקאות מתמודדת בשנים האחרונות עם מספר אתגרים עיקריים:

- פעילות כלכלית ממותנת המתאפיינת בסביבת ריבית ואינפלציה נמוכה לאורך זמן, אשר פוגעת ברווחיותם של הבנקים.
- התמתנות בקצב הצמיחה העולמי, המושפעת בין היתר מהיחלשות במשקים המתעוררים ומהתגברות אי הודאות בגוש האירו, מובילה למגמה של מעבר מבנקאות רב-לאומית גלובלית לבנקאות מקומית.
- פיתוח מואץ של בנקאות דיגיטלית המבוססת על פלטפורמת האינטרנט ועל שימוש מוגבר במובייל. מגמת הדיגיטציה הגוברת מאפשרת את כניסתן של חברות טכנולוגיה לזירת התיווך הפיננסי (חברות P2P ומימון המונים) בזכות יתרונות פלטפורמת האונליין: זרימת המידע מהירה, השיתוף בין פרטים מהיר ועלויות העסקה נמוכות.
- התחרות במגזר משקי הבית ובמגזרי העסקים הקטנים והבינוניים הולכת ומחריפה בשנים האחרונות, על רקע התמקדות של המערכת הבנקאית במגזרים אלה, לצד כניסה גוברת של גופים מוסדיים וחברות כרטיסי האשראי. להשפעות אלה מצטרפת התגברות ההוראות הרגולטוריות בנושאים הבאים: פיקוח על מחירי השירותים הבנקאיים; הסרת חסמים בפני ניווד חשבונות בין בנקים; קידום חוק נתוני אשראי והפקת תועלת זהות בנקאית לצורך הגברת השקיפות לצרכן וצמצום פערי המידע; הגברת התחרות בענף הבנקאות באמצעות עידוד כניסתם של מתחרים חדשים - אגודות אשראי ובנקים קואופרטיביים. בהמשך למגמת התגברות ההוראות הרגולטוריות, בתאריך 3 ביוני 2015 הכריז שר האוצר באופן רשמי על הקמתה של "הועדה להגברת התחרותיות בשירותים הבנקאיים הפיננסיים הנפוצים בישראל" - "ועדת שטרומ" ביום 6 ביולי 2016 פרסמה הועדה את המלצותיה הסופיות (ראה פירוט להלן).
- נקיטת צעדי התייעלות במערכת הבנקאית אשר באו לידי ביטוי בשורת מהלכים: הפעלת תכניות פרישה מוקדמת של עובדים, מיזוג של חברות בת אל בנקי האם, צמצום במערך הסינוף ובשטחי דל"ן, מיכון שירותי הטלר ושימוש גובר בבנקאות דיגיטלית.
- החמרת הדרישות בנושא של שמירה על יחס כיסוי מזילות ויחס מינוף לצורך שיפור מנגנוני על יציבות המערכת הבנקאית. מנגד, אישר הפיקוח על הבנקים לבנקים בישראל לגייס איגרות חוב עם מנגנון ספיגת הפסדים, בדומה לנהוג בעולם (איגרות חוב עם המרה מותנית - COCO). איגרות חוב אלה תורמות לחיזוק יציבות הבנק המנפיק ולצמצום התמיכה שתידרש מהממשלה אם וכאשר הבנק יקלע לקשיים.
- הידוק הרגולציה הבינלאומית המתאפיינת באכיפה מוגברת וחוצה גבולות, כמו גם בנושאי מיסוי מקומיים.
- התגברות התודעה הצרכנית, בין היתר, בזכות שימוש מוגבר ברשתות החברתיות, ובזכות טכנולוגיה המאפשרת נגישות קלה יותר למידע ולבחינת חלופות פיננסיות. כתוצאה מכך, עולם הבנקאות עובר למיקוד בזיהוי צרכי הלקוח.

הועדה להגברת התחרותיות בשירותים הבנקאיים הפיננסיים הנפוצים בישראל - "ועדת שטרומ"

- ביום 6 ביולי 2016 פרסם הדוח הסופי של הועדה להגברת התחרותיות בשירותים הבנקאיים הפיננסיים הנפוצים בישראל ("ועדת שטרומ", להלן - "הועדה"). מטרת הועדה הינה הגברת התחרות בשירותי הבנקאות הקמעונאיים תוך התייחסות לצד היצע - הוספת שחקנים חדשים, ולצד הביקוש - הגברת יכולת הצרכן. חזון התחרות של הועדה מוגדר על ידי יצירת שוק יעיל יותר המלווה בצמצום עלויות למשק, פישוט התחרות עבור הצרכן וגיוון מקורות האשראי והשירותים הפיננסיים המוצעים לצרכן. הועדה ממליצה לעשות זאת באמצעות נקיטת הצעדים הבאים:

הפרדת השליטה בחברות כרטיסי האשראי:

- הפרדת השליטה והבעלות של הבנקים הגדולים (בנקים אשר סך הנכסים המאזניים שלהם על בסיס מאוחד גדול מ-20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), מחברות כרטיסי האשראי בתוך פרק זמן של שלוש עד ארבע שנים. נכון לתאריך המאזן ההנחיה אינה חלה על הבנק.
- איסור על רכישה ושליטה של חברות כרטיסי האשראי על ידי בנקים, וכן על ידי גופים מוסדיים ותאגידיים ריאליים גדולים. הנפקה והפצה של כרטיסי אשראי:
- הטלת מגבלות על הבנקים הגדולים בהנפקה ובהפצה של כרטיסי אשראי בתקופת הביניים עד למועד ההפרדה של חברות כרטיסי האשראי, ולמשך תקופה של חמש שנים ממועד ההפרדה. בין היתר נקבע כי הבנקים הגדולים יצמצמו בתוך שנתיים את היקף האשראי המונפק על ידם ללקוחות בשיעור של 50%.
- הפחתת העמלה הצולבת בהתחשב בהתפתחות התחרות, ובהתייחס לרמת עמלת המנפיק באירופה ולנושא מעבר לסליקה יומית. גופים חוץ בנקאיים מפקחים – יצירת תנאים שיאפשרו להם להתחרות בבנקים, בדגש על המידע ויכולת גיוס ההון הנדרשים לפעילותם:
- חברות המחזיקות בגופים מוסדיים יוכלו להקים חברות בת למימון קמעונאי, שמקורותיו יהיו הון נוסטרו של חברת האם וגיוס באמצעות הנפקת איגרות חוב לציבור. הגוף המוסדי יוכל לרכוש איגרות חוב אלה עבור תיקי עמיתים תחת מגבלות.
- עידוד שחקנים חדשים (כדוגמת P2P ואגודות אשראי) – סיוע ממשלתי לשחקנים חדשים במימון הקמת מערכות מחשוב והקלות ברגולציה תוך שימת לב למידת הסיכון הנשקף מהן.
- יצירת אסדרה מתאימה אשר תחול על השחקנים החוץ בנקאיים להגנה מפני סיכונים רלוונטיים, כולל: סייבר, הלבנת הון והטעיית הצרכן. בנקים חדשים במגזר הקמעונאי
- עידוד כניסת שחקנים חדשים על בסיס המתווה להקמת בנק חדש בישראל שפרסם הפיקוח על הבנקים ביוני 2016 ומהווה חלק בלתי נפרד מהמלצות וועדת שטרומ.
- החלת חובה לביטוח פיקדונות על כל הבנקים בישראל, לצורך הגברת ביטחון הלקוחות והגברת התחרות. איגום משותף של משאבי IT –
- מתן הרשאה לבנקים הקטנים והבינוניים לשתוף פעולה בתחום ה-IT בינם לבין עצמם, וכן עם גופים חוץ בנקאיים, לצורך צמצום עלויות. חברת שב"א (שירותי בנק אוטומטיים) – שינוי מבנה הבעלות בחברה, הפיכת פרוטוקולי שב"א למודולריים ולתומכים בסטנדרטים בינלאומיים ומתן נגישות לשחקנים רלוונטיים בשוק לשימוש בפרוטוקולים בתנאים שוויוניים.
- פתיחת שוק סליקת כרטיסי האשראי – מתן נגישות שווה לכל הגופים הפיננסיים למערכת הסליקה ועידוד כניסת מתחרים חדשים לתחום.
- תשלומים – אסדרת מכלול שירותי התשלום על בסיס האסדרה הבינלאומית בדגש על האירופאית, תוך התאמה לשוק המקומי. במסגרת זו, תתאפשר נגישות שווה למערכת התשלומים לכל הגופים המספקים שירותי תשלום.
- שירותי מידע וייזום פעולות – תיקבע אסדרה בהתאם לעקרונות ה-PSD. בנוסף, ייקבעו כללים בדבר הסכמת הלקוח לגישה לחשבון העו"ש ולשימוש במידע לצורך הגנה על פרטיות ואבטחת מידע. הבנקים, בין יתר הגופים הפיננסיים, יחויבו לאפשר גישה ממוכנת בסטנדרטים מקובלים לגופים המספקים שירותי מידע וייזום פעולות לחשבונות הלקוחות אשר הביעו הסכמה לכך.
- מתן אפשרות לצרכנים בישראל לבחור ולקבל שירותים פיננסיים מכל המוסדות הפיננסיים, ללא צורך בהעברת חשבון העו"ש שלהם. זאת, על ידי הקמת תשתית טכנולוגית אשר תאפשר ביצוע פעולות פיננסיות בפשטות ובמהירות גם באמצעות מוסדות פיננסיים מתחרים ללא קשר למקום בו מנוהל חשבון העו"ש.
- לצורך מעקב אחר יישום הרפורמה והתפתחות התחרות במערכת הפיננסית, המליצה 'ועדת שטרומ' על הקמת ועדת יישום סטטוטורית בראשות מנהל כללי משרד האוצר.
- עם פרסום ההמלצות, פורסמה הצעת חוק ליישום מסקנות 'ועדת שטרומ'. במסגרת הליך החקיקה מתקבלות הערות על הצעת החוק, ולא בהכרח תהיה הלימה מוחלטת בין הצעת החוק הסופית לבין המלצות הועדה.

בשלב זה, לא ניתן לאמוד את השפעתן של ההמלצות על הדוחות הכספיים של הבנק.

התפתחויות במשק בישראל ובכלכלה העולמית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016

המשק בישראל

התפתחויות ריאליות

הנתונים המאקרו כלכליים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הצביעו על התאוששות מסוימת בקצב הצמיחה של הפעילות במשק, תוך התרחבות בפעילות סחר החוץ והייצור התעשייתי.

התוצר המקומי הגולמי צמח במחצית הראשונה של שנת 2016 בשיעור שנתי של 3.2% לעומת שיעור שנתי של 2.0% במחצית הקודמת ושל 2.7% בתקופה המקבילה אשתקד. הצמיחה במחצית הראשונה הושפעה לחיוב מהתרחבות בכל סעיפי השימושים, ובעיקר בצריכה הפרטית, ביצוא הסחורות והשירותים ובהשקעה בענפי המשק. המדד המשולב של בנק ישראל עלה במהלך תשעת החודשים הראשונים של השנה בשיעור שנתי של 3.0%, בהשוואה לעליה של 2.4% בתקופה המקבילה אשתקד, ולעומת עלייה בשיעור של 2.8% בשנת 2015 כולה. מדד המכירה הקמעונאית עלה באותה התקופה בשיעור שנתי של 4.1%, לעומת שיעור של 3.7% בתקופה המקבילה אשתקד ושל 4.8% בשנת 2015 כולה. מדד הייצור התעשייתי עלה במהלך שמונת החודשים הראשונים של שנת 2016 בשיעור שנתי של 6.4%, לאחר שנותר כמעט ללא שינוי בתקופה המקבילה אשתקד ובהשוואה לשיעור של 1.5% בשנת 2015 כולה. מדד זה הושפע לחיוב בעיקר מעליית מדד ייצור הטכנולוגיה העילית. מדד מנהלי הרכש העיד על התרחבות בפעילות הכלכלית במהלך הרבעון השלישי של השנה, וכן, מדד אמון הצרכנים המשיך להצביע על שיפור במהלך החודשים האחרונים.

יצוא הסחורות (נתוני מגמה דולריים במונחים שנתיים, ללא אוניות, מטוסים ויהלומים) עלה ברבעון השלישי של שנת 2016 בשיעור של 1.7%, לאחר ירידה של 7.2% ברבעון השני של השנה. זאת, בעיקר על רקע התאוששות מסוימת בסחר העולמי ובעקבות עלייה חדה ביצוא ענף התרופות. יבוא הסחורות (נתוני מגמה דולריים במונחים שנתיים, ללא אוניות, מטוסים, יהלומים וחומרי אנרגיה) התרחב במהלך הרבעון השלישי של שנת 2016 בשיעור של 8.0%, בהמשך להתרחבות של 14.3% ברבעון השני של השנה. עלייה זו נבעה מגידול ביבוא מוצרי השקעה. הגירעון המסחרי הכולל הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 בכ-10.2 מיליארדי דולרים, לעומת 5.7 מיליארדי דולרים בתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור האבטלה הממוצע בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 עמד על 4.9%, בהשוואה לשיעור של 5.3% בתקופה המקבילה אשתקד ושל 5.2% בשנת 2015 כולה. זאת, במקביל לעלייה קלה בשיעור המועסקים לרמה של 64.2%, מרמה של 64.0% בתקופה המקבילה אשתקד ושל 64.1% בשנת 2015 כולה.

אינפלציה ושערי חליפין

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 נותר מדד המחירים בסך הכל ללא שינוי, בעוד שבתקופה המקבילה אשתקד ירד המדד בשיעור של 0.6%. המדד הושפע בעיקר מהוזלה במחירי ההלבשה וההנעלה, במחירי התחבורה והתקשורת ובמחירי המזון. מנגד, הוא הושפע לחיוב מהתייקרות במחירי הדיור ובמחירי החינוך, התרבות והבידור. במהלך 12 החודשים האחרונים שהסתיימו בחודש ספטמבר 2016 ירד מדד המחירים לצרכן בשיעור של 0.4%.

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ושיעור השינוי בהם:

שיעור עלייה (ירידה)(באחוזים)	31 בדצמבר 2015	30 בספטמבר 2016	שער החליפין של:
(3.7)	3.902	3.758	הדולר של ארצות הברית (בשקלים חדשים)
(1.0)	4.247	4.203	אירו (בשקלים חדשים)

ביום 9 בנובמבר 2016 עמד שער החליפין של השקל מול הדולר על 3.799 - פיחות של 1.1% בהשוואה לשער ביום 30 בספטמבר 2016. שער החליפין של השקל מול האירו עמד באותו היום על 4.219 - פיחות של 0.4% בהשוואה לשער ביום 30 בספטמבר 2016.

על מנת לתמוך בשער החליפין, רכש בנק ישראל במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 מטבע חוץ בהיקף של כ-4.6 מיליארדי דולרים, בהמשך לרכישות בהיקף של כ-5.5 מיליארדי דולרים במהלך שנת 2015 כולה (כ-1.2 מיליארדי דולרים נרכשו במטרה לקזז את השפעת הפקת הגז ממאגר "תמר" על שער החליפין, לעומת כ-3.1 מיליארדי דולרים בשנת 2015 כולה).

מדיניות מוניטרי ופיסקלית

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 לא חל שינוי בשיעור ריבית בנק ישראל, אשר בחודש מרץ 2015 הופחתה מרמה של 0.25% לרמה של 0.10%. המדיניות המוניטארית של בנק ישראל הושפעה השנה, בין היתר, מהתחזקות השקל אל מול סל המטבעות, חולשה מתמשכת ביצוא הסחורות, התמתנות בציפיות האינפלציה והמשך מדיניות מוניטארית מרחיבה במשקים מרכזיים בעולם, על רקע המשך צמיחה בקצב איטי של הכלכלות העיקריות בעולם.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 נרשם בתקציב הממשלה גירעון מצטבר בסך של 6.1 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת גירעון מצטבר בסך של 4.2 מיליארדי שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור הגירעון ביחס לתוצר המקומי הגולמי ב-12 החודשים שהסתיימו בספטמבר 2016 הינו 2.2%, בדומה לשיעור בשנת 2015 כולה. ההכנסות ממיסים גדלו במהלך תשעת החודשים של שנת 2016 בשיעור של 4.5% לעומת התקופה המקבילה אשתקד, בעוד הוצאות משרדי הממשלה גדלו בתקופה זו בשיעור של 7.2%. זאת, מכיוון שבתקופה המקבילה אשתקד נרשמה רמת הוצאות נמוכה יחסית משום שהממשלה פעלה ללא מסגרת תקציב מאושרת ובהתאם לחוק הוציאה 1/12 מתקציב שנת 2014 בלבד בכל חודש.

בנייה למגורים ושוק המשכנתאות

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסתכמה הכמות המבוקשת לדירות חדשות (דירות שנמכרו ודירות שנבנו שלא למטרת מכירה) במהלך שמונת החודשים הראשונים של שנת 2016 בכ-32,700 דירות, ירידה של 6.0% לעומת התקופה המקבילה אשתקד, ועלייה של 25.9% לעומת התקופה המקבילה בשנת 2014. הירידה במספר הדירות המבוקשות לעומת התקופה המקבילה אשתקד מוסברת, בין היתר, בעקבות ירידה בכמות המבוקשת של דירות על ידי משקיעים. בתקופה זו נרשמה בכל המחוזות ירידה במספר הדירות המבוקשות, פרט למחוז תל אביב אשר בו נרשמה עלייה של 3%, ולמחוז הדרום אשר נותר כמעט ללא שינוי. הירידות המשמעותיות ביותר לעומת התקופה המקבילה אשתקד נרשמו במחוז חיפה (-18%) ובמחוז הצפון (-13%). על פי קצב המכירות באוגוסט 2016, יספיק המלאי לכ-12.2 חודשים, גבוה מדצמבר 2015 (10.9 חודשים) ומאוגוסט 2015 (9.6 חודשים). בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ניתנו לציבור הלוואות לדירור בסך של 46.7 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 49.3 מיליארד שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 5.3%.

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מחירי הדירור, במונחי שנים עשר החודשים האחרונים, עלו בחודש אוגוסט 2016 בשיעור של 6.8%, לעומת קצב של 7.8% בחודש דצמבר 2015 ושל 6.9% בחודש אוגוסט 2015.

שוק ההון

המסחר בשווקי המניות בארץ ובעולם, ברבעון השלישי של השנה, התנהלה במגמה חיובית עם ההתאוששות המהירה של השווקים מאפקט תוצאות משאל העם על היציאה מגוש האירו בבריטניה.

שוק המניות - המדדים העיקריים, תל אביב 25 ותל אביב 100, עלו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-3.2% ו-4.2% בהתאמה, לאחר ירידות של כ-8.6% ו-7.9% במחצית הראשונה של השנה. מדד תל אביב 75 רשם עלייה של כ-9.4%, בהובלת מניות פיננסיים ומד"ן, לאחר ירידה של כ-1.3% במחצית הראשונה של השנה. מדד נדל"ן 15 זינק בשיעור של כ-8.5%, לאחר עלייה של כ-12.8% במחצית הראשונה של השנה. מדד יתר 50 זינק בשיעור של כ-23.3%, לאחר עלייה של כ-0.3% במחצית הראשונה של השנה. מדד הפיננסים עלה ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-6.3%, לאחר ירידה של 3.3% במחצית הראשונה של השנה. מדד הבנקים עלה ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-10.9% לאחר ירידה של 2.0% במדד הבנקים במחצית הראשונה של 2016.

מחזור המסחר היומי הממוצע במניות ובניירות ערך המירים הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 בכ-1.1 מיליארדי שקלים חדשים ליום לעומת 1.3 מיליארדי שקלים חדשים בממוצע ליום בארבעת הרבעונים האחרונים.

היקף ההנפקות של מניות (כולל גיוס הון בחוץ לארץ), הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-24.1 מיליארדי שקלים חדשים מזה 21.1 מיליארדי שקלים חדשים בהקצאה פרטית של חברת טבע. בנטרול ההקצאה של חברת טבע הסתכם היקף ההנפקות ברבעון השלישי ב-3 מיליארדי שקלים חדשים, בדומה לממוצע הרבעוני בארבעת הרבעונים האחרונים.

שוק איגרות החוב - שוק איגרות החוב הממשלתיות שפתח את שנת 2016 בעליות, שינה מגמה ברבעון השלישי. איגרות חוב לתקופות ארוכות ירדו בשיעורים גבוהים יותר מאשר איגרות חוב לתקופות בינוניות וקצרות. איגרות החוב צמודות מדד ירדו יותר מאיגרות חוב שקליות, בפרט במחצית השנייה של הרבעון, כאשר מדד המחירים לצרכן בחודש אוגוסט ירד ב-0.3%, לאחר שלושה מדדים חיוביים.

מדד איגרות החוב הכללי רשם ברבעון השלישי של שנת 2016 ירידה בשיעור של כ-0.1%, לאחר עלייה של כ-2.7% במחצית הראשונה של השנה. מדד איגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד ירד ברבעון השלישי של 2016 בכ-0.9%, לאחר עלייה של כ-3.4% במחצית הראשונה של השנה. מדד איגרות החוב הלא צמודות ירד ברבעון השלישי של שנת 2016 בכ-0.1%, לאחר עלייה של כ-2.2% במחצית הראשונה של השנה. מדד תל בונד 20 סיים את הרבעון השלישי של 2016 ללא שינוי, לאחר עלייה של כ-2.4% במחצית הראשונה של השנה ומדד תל בונד 40 רשם ברבעון השלישי של שנת 2016 ירידה של כ-0.1%, לאחר עלייה של כ-1.7% במחצית הראשונה של השנה.

לא נרשמו שינויים משמעותיים במרווח בין אגרות החוב הקונצרניות לאגרות חוב ממשלתיות. איגרות חוב בדירוג AA נסחרו בסוף הרבעון השלישי של שנת 2016 במרווח של 1.11 נקודות בסיס, בדומה למרווח בו נסחרו בסוף הרבעון השני של שנת 2016. איגרות חוב בדירוג A נסחרו בסוף הרבעון השלישי של שנת 2016 במרווח של 2.03 נקודות בסיס, לעומת 2.04 נקודות בסיס בסוף הרבעון השני של שנת 2016. בסך הכל, גייס הסקטור העסקי מהציבור וממשקיעים מוסדיים, באמצעות איגרות חוב, כ-25.4 מיליארדי שקלים חדשים ברבעון השלישי של שנת 2016, גידול ביחס לגיוס רבעוני ממוצע של 17.0 מיליארדי שקלים חדשים בארבעת הרבעונים האחרונים. מחזור המסחר היומי הממוצע באיגרות חוב עמד ברבעון השלישי של שנת 2016 על 3.4 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 3.7 מיליארדי שקלים חדשים בממוצע יומי בארבעת הרבעונים האחרונים.

כלכלה עולמית

קצב הצמיחה של הכלכלה בארצות הברית הואץ ברבעון השלישי של שנת 2016, כאשר התוצר האמריקאי צמח בשיעור של 2.9%, לעומת שיעור של 1.4% ברבעון הקודם ושל 2.6% בשנת 2015 כולה. זאת, בעיקר בעקבות גידול ביצוא הסחורות והשירותים וגידול חד במלאים. עם זאת, הצריכה הפרטית צמחה בשיעור מתון יחסית של 2.1%; ההשקעה בנכסים קבועים התכווצה בשיעור של 0.6%, על רקע הירידה המתמשכת במחירי האנרגיה, שגרמה לירידה בהשקעות בענפי משק, ועל רקע ירידה בהשקעה בבנייה למגורים. הייצור התעשייתי ירד במהלך החודשים האחרונים, כאשר ב-12 החודשים שהסתיימו בחודש ספטמבר 2016 חלה ירידה בשיעור של 1.0%. מנגד, מדד מנהלי הרכש בענפי התעשייה המשיך להעיד על התרחבות

בפעילות הכלכלית, כאשר בחודש ספטמבר 2016 המדד עמד על 51.5 נקודות. נתונים שהתקבלו במהלך הרבעון השלישי של השנה ממשיכים לשקף המשך שיפור של שוק העבודה האמריקאי; שיעור ההשתתפות ממשיך לעלות מרמת השפל אליה הגיע במהלך הרבעון השלישי של שנת 2015, ממוצע מספר המשרות החדשות שנוספו ממשיך להיות גבוה וקצב עליית שכר השכירים במונחי שנים עשר החודשים האחרונים ממשיך להיות גבוה מ-2%. שיעור אינפלציית הליבה (ללא השפעת מחירי האנרגיה והמזון) בחודש ספטמבר 2016, במונחי שנים עשר החודשים האחרונים, הסתכם ב-2.2%.

ביום 9 בנובמבר 2016 נבחר דונלד טראמפ לנשיא ה-45 של ארצות הברית. זאת, כאשר מרבית הסקרים המוקדמים שפורסמו טרם הבחירות הצביעו על כך שהילארי קלינטון צפויה להיבחר. בשלב זה לא ניתן לאמוד את השפעת תוצאות הבחירות על הכלכלה האמריקאית ועל הכלכלה העולמית.

קצב הצמיחה של תוצר כלכלת גוש האירו הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 בשיעור של 1.6% (לעומת הרבעון המקביל אשתקד), בדומה לקצב הצמיחה בשני הרבעונים הקודמים. במדד המסחר הקמעונאי ובמדד הייצור התעשייתי נרשמה מתחילת השנה מגמת התמתנות בקצב ההתרחבות במונחי שנים עשר החודשים האחרונים. ירידה נרשמה במרבית סקרי הציפיות, ובכלל זה, במדד מנהלי הרכש, אם כי הוא עדיין ממשיך להעיד על התרחבות מתונה בפעילות הכלכלית. שיעור אינפלציית הליבה, במונחי שנים עשר החודשים האחרונים, הסתכם בחודש ספטמבר 2016 בשיעור של 0.8%, בדומה לחודש דצמבר 2015. שיעור האבטלה המשיך לרדת במהלך השנה, אם כי בקצב מתון, ונכון לחודש אוגוסט 2016 עמד על רמה של 10.1%, לעומת רמה של 10.4% בסוף שנת 2015. בעקבות ההתאוששות האיטית של הפעילות הכלכלית ובעקבות רמת האינפלציה שממשיכה להיות נמוכה, הודיע הבנק המרכזי האירופאי (ECB) על הפחתת הריבית על הפיקדונות לרמה של (-0.4%) מרמה של (-0.3%), במקביל להפחתת הריבית על ההלוואות מרמה של 0.05% לרמה של 0.0%. כמו כן, הוגדלה תכנית ההרחבה הכמותית כך שהחל מחודש אפריל 2016 קצב הרכישות החודשי עלה מקצב חודשי של 60 מיליארדי אירו לקצב של 80 מיליארדי אירו. תכולתה של התכנית הורחבה גם כן, כך שזכות יוכל ה-ECB לרכוש גם איגרות חוב קונצרניות ולא רק איגרות חוב של מדינות, מחוזות ורשויות מקומיות.

ב-23 יוני 2016 נערך משאל עם בבריטניה לגבי שאלת הישארותה של בריטניה כחברה באיחוד האירופי. לאחר סיום ספירת הקולות התברר כי 52% מהמצביעים בחרו לצאת מהאיחוד. על פי תקנון האיחוד, החלטת בריטניה ליציאה מהאיחוד תיכנס לתוקף רק לאחר הגשת בקשת יציאה רשמית שתוביל להפעלת סעיף 50 לתקנון, שמשמעותו היא פתיחת משא ומתן בין בריטניה לבין האיחוד האירופי לקביעת תנאי הפרישה, ולגיבוש הסכמי הסחר, תנועות אנשים, הון ומיסוי. למשא ומתן זה הוגדר פרק זמן של שנתיים. במידה והצדדים לא יצליחו להגיע להסכמות בפרק זמן של שנתיים, בריטניה תנהל משא ומתן לקיום הסכמי סחר והסכמים כלכליים אחרים מול אירופה ככל מדינה אחרת בעולם. ההסכם שיושג בין הצדדים יובא לאישור בפרלמנטים של כל מדינה החברה באיחוד. קרן המטבע הבין לאומית העריכה שהפגיעה המצטברת תוך מספר שנים בצמיחת התוצר העולמי בעקבות יציאתה של בריטניה מהאיחוד האירופי לא צפויה להיות משמעותית, ותסתכם ב-0.1% עד 0.3% תוצר. בעקבות החלטת ה-Brexit, על פי בנק ישראל, גוברות ההערכות כי המדיניות המוניטארית המרחיבה של הבנקים המרכזיים העיקריים תיוותר כזאת למשך זמן רב.

בתחילת חודש נובמבר 2016 החליט בית המשפט העליון בבריטניה כי הפרלמנט הבריטי חייב להצביע בנוגע להפעלת סעיף 50 דרכו יחלו תהליכי ה-Brexit. ממשלת בריטניה מתכוונת לערער מול בית המשפט העליון שצפוי לפסוק בנושא לקראת סוף השנה.

הכלכלה הסינית צמחה ברבעון השלישי של שנת 2016 בשיעור שנתי של 6.7%, בדומה לשני הרבעונים הקודמים, ולעומת שיעור של 6.9% ברבעון המקביל אשתקד. יצוין כי, זהו קצב הצמיחה הנמוך ביותר שנרשם בסין מאז הרבעון הראשון של שנת 2009. זאת, בעיקר על רקע האטה ביצוא והמשך היחלשות צמיחת הייצור התעשייתי. שיעור אינפלציית הליבה בחודש ספטמבר 2016, במונחי שנים עשר החודשים האחרונים, עלה במעט לרמה של 1.7% מרמה של 1.5% בשנת 2015.

נתוני מאקרו חיוביים בארצות הברית והעדר אלטרנטיבות השקעה נתנו רוח גבית למדדי המניות בעולם. מדדי דאו ג'ונס ו-S&P500 עלו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-2.1% ו-3.3% בהתאמה, לאחר עליות של 2.9% ו-2.7% במחצית הראשונה של השנה. מדד נאסד"ק 100 עלה ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-10.4%, לאחר ירידה של 3.8% במחצית הראשונה של השנה.

מדדי ה-DAX הגרמני וה-CAC הצרפתי עלו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-8.6% ו-5% בהתאמה, לאחר ירידה של 9.9% ו-9.4% בהתאמה, במחצית הראשונה של השנה. מדד ה-FTSE100 הבריטי עלה ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-6.1%, לאחר עליה של כ-4.2% במחצית הראשונה של השנה. מדד ה-Nikkei היפני עלה ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-5.6%, לאחר ירידה של 18.20% במחצית הראשונה של השנה.

דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים

רואה החשבון המבקר הפנה את תשומת הלב בדוח הסקירה לאמור בביאור 10 ב.2. וביאור 10 ב.3. (א-ז) לתמצית הדוחות הכספיים, בדבר תביעות שהוגשו כנגד הבנק וחברה מאוחדת שלו, לרבות בקשות להכיר בהן כתובענות ייצוגיות, וכן לאמור בביאור 10 ב.4 בדבר חקירת משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים.

אירועים לאחר תאריך המאזן

לפרטים בדבר חלוקת דיבידנד בגין רווחי הרבעון השלישי של שנת 2016 ראה פרק "ניתוח ההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון" להלן וכן דוח על השינויים בהון העצמי וביאור אירועים לאחר תאריך המאזן במסגרת תמצית הדוחות הכספיים.

שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים

כמפורט בביאור 6.ד.1 (ד). לדוחות הכספיים לשנת 2015 ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מתבססת, בין היתר, על שיעורי הפסד היסטוריים בענפי המשק השונים, ובחלוקה לאשראי בעייתי ולא בעייתי, בטווח של 5 שנים שהסתיימו במועד הדיווח. בהתאם להנחיית בנק ישראל, בדוחות הכספיים לשנים 2016 ו-2017, טווח שיעורי הפסד יתארך כך ששנת 2011 תיכלל בטווח, והטווח יהיה 6 ו-7 שנים בהתאמה.

הבנק החל ליישם הנחיה זו בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של שנת 2016 (דוחות כספיים אלה).

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח הכולל האחר

תמצית התוצאות העסקיות - רווח ורווחיות

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-373 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 316 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 18.0%. רווח זה מבטא תשואה על ההון, במונחים שנתיים, בשיעור של 12.4% לעומת תשואה על ההון בשיעור של 11.5% ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-1,001 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 894 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 12.0%. רווח זה מבטא תשואה על ההון, במונחים שנתיים, בשיעור של 11.0%, לעומת תשואה על ההון בשיעור של 10.8% בתקופה המקבילה אשתקד ו-10.0% בשנת 2015 כולה.

בסיס ההון של הבנק עלה בשנה האחרונה בסכום של 1.1 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 9.6%. סך הכל ההון העצמי ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכם ב-12.7 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 11.6 מיליארדי שקלים חדשים אשתקד.

בד בבד, עם העלייה בבסיס ההון, מקדים הבנק את העמידה ביעד הלימות ההון הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ומציג יחס הלימות הון של 9.85% ליום 30 בספטמבר 2016⁽¹⁾.

להלן הגורמים המרכזיים שהשפיעו על רווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד:

- הכנסות המימון מפעילות שוטפת (הכנסות ריבית נטו והכנסות מימון שאינן מריבית), גדלו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-261 מיליוני שקלים חדשים, גידול של 10.0% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. ראה גם ניתוח ההתפתחות בהכנסות המימון להלן.
- העמלות וההכנסות האחרות גדלו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-87 מיליוני שקלים חדשים, גידול של 7.8% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, ראה הסבר להלן.
- שמירה על רמת ההוצאות התפעוליות והאחרות כך שבתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 גדלו ההוצאות ב-23 מיליוני שקלים חדשים (כ-1%), בלבד בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. ראה הסבר להלן.

---

(1) יחס הלימות הון זה (9.85%) הינו היעד הנדרש לבנק ביום 1 בינואר 2017.

ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ מפעילות שוטפת ברבעון השלישי של שנת 2016, כפי שמפורט להלן הסתכמו ב- 993 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 916 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 8.4%.

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ מפעילות שוטפת בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016, כפי שמפורט להלן הסתכמו ב-2,874 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 2,613 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 10.0%.

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ ברבעון השלישי של שנת 2016, כפי שמוצגות בדוחות כספיים אלה, הסתכמו ב-1,096 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,084 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 1.1%.

הכנסות הריבית נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016, כפי שמוצגות בדוחות כספיים אלה, הסתכמו ב-3,006 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 2,945 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 2.1%.

להלן ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים)	תשעה חודשים ראשונים		רבעון שלישי		
	2015	2016	2015	2016	
	2,714	2,830	933	1,056	הכנסות ריבית, נטו
	231	176	151	40	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית ⁽¹⁾
2.1	2,945	3,006	1,084	1,096	סך הכנסות מימון
					בניכוי:
(35)		(19)	28	43	השפעת מדד המחירים לצרכן
37		33	17	13	הכנסות מגביית ריבית בגין חובות בעייתיים
					רווחים מממוש איגרות חוב ורווחים מאיגרות חוב
	164	71	76	17	למסחר, נטו
					השפעת רישום חשבונאי של נגזרים לפי שווי
	166	47	47	30	הוגן ואחרות ⁽²⁾
	332	132	168	103	סך הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת
10.0	2,613	2,874	916	993	סך הכנסות מימון מפעילות שוטפת

(1) הכנסות מימון שאינן מריבית כוללות השפעת שווי הוגן ואחרות, וכן הוצאה בגין הפרשי הצמדה על נגזרי מדד שההכנסה המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים כהכנסות ריבית.

(2) השפעת הרישום החשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן נובעת מההבדל בין הטיפול החשבונאי במכשירים מאזניים הנרשמים בדוח רווח והפסד על בסיס צבירה (ריבית, הפרשי הצמדה, והפרשי שער בלבד), לבין נגזרים הנמדדים לפי שוויים ההוגן. השפעות אחרות כוללות גם:

- בעקבות ירידה בהיקף הפירעונות המוקדמים של משכנתאות, נרשמה ברבעון השלישי ובתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ירידה בהכנסות בהיקף של כ-41 ו-152 מיליוני שקלים חדשים, בהתאמה, לעומת התקופות המקבילות אשתקד.
- השפעת חיסוי שמבצע הבנק כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחוץ לארץ באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

להלן פירוט סך הכנסות המימון לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

תשעה חודשים ראשונים				
מגזר פעילות	2016	2015	סכום השינוי	שיעור השינוי (באחוזים)
אנשים פרטיים:				
משקי בית- הלוואות לדיוור	811	719	92	12.8
משקי בית- אחר	809	725	84	11.6
בנקאות פרטית	38	26	12	46.2
סך הכל אנשים פרטיים	1,658	1,470	188	12.8
פעילות עסקית:				
עסקים קטנים וזעירים	571	530	41	7.7
עסקים בינוניים	143	133	10	7.5
עסקים גדולים	306	325	(19)	(5.8)
גופים מוסדיים	82	82	-	-
סך הכל פעילות עסקית	1,102	1,070	32	3.0
ניהול פיננסי	123	323	(200) ⁽¹⁾	-
סך הכל פעילות בישראל	2,883	2,863	20	0.7
פעילות חוץ לארץ	123	82	41	50.0
סך הכל	3,006	2,945	61	2.1

רבעון שלישי				
מגזר פעילות	2016	2015	סכום השינוי	שיעור השינוי (באחוזים)
אנשים פרטיים:				
משקי בית- הלוואות לדיוור	284	240	44	18.3
משקי בית- אחר	284	246	38	15.4
בנקאות פרטית	13	10	3	30.0
סך הכל אנשים פרטיים	581	496	85	17.1
פעילות עסקית:				
עסקים קטנים וזעירים	195	182	13	7.1
עסקים בינוניים	54	43	11	25.6
עסקים גדולים	104	109	(5)	(4.6)
גופים מוסדיים	28	26	2	7.7
סך הכל פעילות עסקית	381	360	21	5.8
ניהול פיננסי	90	201	(111) ⁽¹⁾	-
סך הכל פעילות בישראל	1,052	1,057	(5)	(0.5)
פעילות חוץ לארץ	44	27	17	-
סך הכל	1,096	1,084	12	1.1

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן.

לפרטים נוספים בדבר יישום הוראת בנק ישראל בנושא מגזרים פיקוחיים ראה ביאור 1.ב.1 לדוחות הכספיים.

(1) סכום השינוי בנטרול השפעת עמלות פירעון מוקדם, ומימוש איגרות חוב לפדיון בבנק יחב ברבעון השלישי של שנת 2015: תשעה חודשים ראשונים: עלייה של 19 מיליוני שקלים חדשים. רבעון שלישי: ירידה של 3 מיליוני שקלים חדשים.

להלן היתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים)	תשעה חודשים ראשונים		שיעור השינוי (באחוזים)	רבעון שלישי		מגזר הצמדה
	2015	2016		2015	2016	
16.3	116,360	135,288	16.5	120,694	140,555	מטבע ישראלי לא צמוד
(2.5)	52,499	51,179	(4.0)	52,683	50,557	מטבע ישראלי צמוד למדד
(11.7)	13,678	12,072	(14.0)	13,434	11,549	מטבע חוץ (כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)
8.8	182,537	198,539	8.5	186,811	202,661	סך הכל

העלייה ביתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית במגזר השקלי נובעת בעיקר מגידול בהיקף האשראי הקמעונאי. הירידה ביתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית במגזר צמוד המדד ובמגזר מטבע החוץ נובעת בעיקרה מהיסט של שימושים למגזר השקלי.

להלן פערי הריבית (ההפרש בין שיעור הכנסות הריבית על הנכסים ובין שיעור הוצאות הריבית על ההתחייבויות)⁽¹⁾ על בסיס יתרות ממוצעות⁽²⁾, המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים (באחוזים):

מגזרי הצמדה	רבעון שלישי		תשעה חודשים ראשונים	
	2016	2015	2016	2015
מטבע ישראלי לא צמוד	2.08	2.21	2.03	2.32
מטבע ישראלי צמוד למדד	0.67	0.18	0.48	0.31
מטבע חוץ	1.38	1.21	1.26	1.41
סך הכל	1.71	1.60	1.57	1.70

- (1) שיעורי ההכנסה וההוצאה חושבו ביחס לנכסים ולהתחייבויות הנושאים ריבית.
 (2) יתרות ממוצעות לפני ניכוי הפרשה בגין הפסדי אשראי.

הירידה בפער הריבית במטבע ישראלי לא צמוד, נובעת בעיקרה מהשפעת עמלות פירעון מוקדם. העלייה בפער הריבית במטבע ישראלי צמוד למדד נובעת מהמשך מגמת שיפור במרווחי הריבית וירידה בעלות הממוצעת של מקורות צמודי מדד. פילוח פערי הריבית בחתכים שונים (סוג פעילות, מגזרי הצמדה וניתוח כמות ומחיר), מידע נוסף על נכסים והתחייבויות שאינם נושאים ריבית ומידע על פעילות מחוץ לישראל נכלל במסגרת נספחים לדוחות הכספיים – "שיעורי הכנסות והוצאות ריבית".

ההוצאות בגין הפסדי האשראי בקבוצה הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-59 מיליוני שקלים חדשים, שיעור של 0.14% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו, לעומת 61 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, שיעור של 0.15% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו ובסך הכל קיטון של 2 מיליוני שקלים חדשים. הוצאות בגין הפסדי אשראי בקבוצה הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-119 מיליוני שקלים חדשים. שיעור של 0.09% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו לעומת 136 מיליוני שקלים בתקופה המקבילה אשתקד, שיעור של 0.11% (על בסיס שנתי) מסך האשראי לציבור, נטו, ובסך הכל קיטון של 17 מיליוני שקלים חדשים.

להלן פירוט התפתחות ההוצאות בגין הפסדי אשראי (מיליוני שקלים חדשים):

תשעה חודשים ראשונים		רבעון שלישי		
2015	2016	2015	2016	
				הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני (לרבות מחיקות חשבונאיות)
51	83	18	(7)	
				הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי:
(9)	(18)	(2)	(2)	לפי עומק הפיגור
94	54	45	68	אחרת
136	119	61	59	סך הכל הוצאות בגין הפסדי אשראי
				שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו (במונחים שנתיים):
0.11%	0.09%	0.15%	0.14%	מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדיור
0.30%	0.26%	0.39%	0.37%	מזה: בגין הלוואות לדיור
0.02%	0.01%	0.03%	0.02%	

ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני הושפעה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2015 מגבייה משמעותית מלקוחות שנמחקו בעבר ואילו ההפרשה הקבוצתית באותה התקופה הושפעה מגידול בשיעורי ההפרשה ההיסטוריים הנצפים של הבנק.

להלן פירוט ההוצאות בגין הפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים בקבוצה (במיליוני שקלים חדשים):

תשעה חודשים ראשונים		רבעון שלישי		
2015	2016	2015	2016	מגזר פעילות
				אנשים פרטיים:
14	8	8	7	משקי בית- הלוואות לדיור
26	(1)60	9	(1)26	משקי בית- אחר
1	1	-	1	בנקאות פרטית
41	69	17	34	סך הכל אנשים פרטיים
				פעילות עסקית:
83	96	22	26	עסקים קטנים וזעירים
3	(1)	4	2	עסקים בינוניים
10	(43)	16	3	עסקים גדולים
(5)	2	(4)	(6)	גופים מוסדיים
91	54	38	25	סך הכל פעילות עסקית
(1)	(2)	1	(1)	ניהול פיננסי
131	121	56	58	סך הכל פעילות בישראל
5	(2)	5	1	פעילות בחוץ לארץ
136	119	61	59	סך הכל

(1) העלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי במגזר משקי בית-אחר נובעת, בין היתר, מגידול בהפרשה הקבוצתית המיוחסת למגזר. לפרטים בדבר הוראות המפקח על הבנקים בנושא הפרשה קבוצתית, ראה ביאור 1.ב.4. לדוחות הכספיים.

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן.

לפרטים נוספים בדבר יישום הוראת בנק ישראל בנושא מגזרים פיקוחיים, ראה ביאור 1 ב.1 לדוחות הכספיים.

הכנסות הריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-997 מיליוני שקלים חדשים (בתוספת הכנסות מימון שאינן מריבית - 1,037 מיליוני שקלים חדשים), לעומת 872 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד (בתוספת הוצאות מימון שאינן מריבית - 1,023 מיליוני שקלים חדשים). הכנסות הריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי ובתוספת הכנסות המימון שאינן מריבית כאמור, גדלו ברבעון השלישי של שנת 2016 בשיעור של 1.4% לעומת הרבעון המקביל אשתקד.

הכנסות הריבית נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-2,711 מיליוני שקלים חדשים (בתוספת הכנסות מימון שאינן מריבית - 2,887 מיליוני שקלים חדשים), לעומת 2,578 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד (בתוספת הכנסות מימון שאינן מריבית - 2,809 מיליוני שקלים חדשים). הכנסות הריבית נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי ובתוספת הכנסות המימון שאינן מריבית כאמור גדלו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 בשיעור של 2.8% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

ראה ניתוח ההתפתחות בהכנסות המימון מפעילות שוטפת וניתוח ההוצאה בגין הפסדי אשראי לעיל.

ההכנסות שאינן מריבית הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-420 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 509 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

ההכנסות שאינן מריבית הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-1,373 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,341 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 2.4%. ראה הסבר להלן.

הכנסות מימון שאינן מריבית הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-40 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 151 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

הכנסות מימון שאינן מריבית הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-176 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 231 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

בסעיף זה נכללות, בין היתר, השפעות שווי הוגן, רווחים (הפסדים) מפעילות באיגרות חוב והוצאות (הכנסות) בגין הפרשי הצמדה על נגזרי מדד שההכנסה (ההוצאה) המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים כהכנסת ריבית, כאשר הרכיב העיקרי המסביר את השינויים אל מול התקופות המקבילות אשתקד הוא רכיב הרווחים מפעילות באיגרות חוב. ראה ניתוח הכנסות המימון מפעילות שוטפת לעיל.

הכנסות מעמלות הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-360 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 350 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 2.9%.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-1,077 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,071 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 0.6%.

הגידול בעמלות אשר נבע מצמיחה בהיקפי הפעילות קוזז באופן משמעותי בהשפעה שלילית של הוראות רגולטוריות שונות בעיקר בתחום העובר ושב.

ההכנסות האחרות הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-20 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 8 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 12 מיליוני שקלים חדשים.

ההכנסות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-120 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 39 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 81 מיליוני שקלים חדשים. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 נכללו רווחי הון של 87 מיליוני

שקלים חדשים לפני מס ממימוש נכסים במסגרת רה-ארגון בנכסים ושיפורים במערך הסינוף, לעומת 11 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-815 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 821 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, קיטון בשיעור של 0.7%.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-2,430 מיליוני שקלים חדשים לעומת 2,407 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 1.0%. ראה הסבר להלן.

המשכורות וההוצאות הנלוות הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-508 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 487 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול שוטף בשיעור של 4.3%.

המשכורות וההוצאות הנלוות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-1,505 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,445 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול שוטף בשיעור של 4.2%.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-177 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 175 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 1.1%.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-522 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 523 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 0.2%.

שמירה על הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הינה פרי מאמצי הבנק להתייעלות, ניצול משאבים קיימים, רה-ארגון בנכסים ושיפורים במערך הסינוף.

ההוצאות האחרות הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-130 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 159 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, קיטון של 29 מיליוני שקלים חדשים.

ההוצאות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-403 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 439 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 36 מיליוני שקלים חדשים.

הירידה בהוצאות האחרות מוסברת ברכיבי הוצאות שונים: הוצאות שיווק ופרסום, הוצאות משפטיות וייעוץ, דואר ותקשורת.

להלן נתוני Cost-Income Ratio⁽¹⁾ (באחוזים):

		2015			2016		
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	
63.4	58.4	56.9	61.3	60.8	57.8	55.2	Cost-Income Ratio

שנת	תשעה חודשים ראשונים		
2015	2015	2016	
59.8	59.4	57.8	Cost-Income Ratio

(1) סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כלל ההכנסות התפעוליות והמימוניות לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי.

הרווח בקבוצה לפני מיסים הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-602 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 560 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 7.5%.

הרווח בקבוצה לפני מיסים הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-1,654 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,512 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 9.4%. ראה הסבר מפורט לעיל.

ההפרשה למיסים הסתכמה ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-218 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 213 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 2.3%.

ההפרשה למיסים הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-621 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 564 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 10.1%.

השינוי בהפרשה למיסים ברבעון השלישי של שנת 2016 מוסבר בשינוי ברווח ובירידת שיעור המס החל הבנק ב-1.7%.

ההפרשה למיסים על הרווח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 כוללת גם הוצאה של כ-30 מיליוני שקלים חדשים הנובעת מקיטון ביתרת המיסים הנדחים וזאת כתוצאה מירידת שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק כאמור לעיל, כך שבסך הכל שיעורי ההפרשה למיסים על הרווח הינם דומים בשתי התקופות למרות ירידת שיעור המס החל על הבנק כאמור.

חלק הבנק ברווחי חברות כלולות לאחר השפעת המס הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-1 מיליוני שקלים חדשים, בדומה לרבעון המקביל אשתקד.

חלקו של הבנק ברווחי חברות כלולות לאחר השפעת המס הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-1 מיליוני שקלים חדשים, לעומת התקופה המקבילה אשתקד בה לא נרשמו רווחים בגין חברות כלולות.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות המיוחס לבנק יהב, הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-12 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 32 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות המיוחס לבנק יהב, הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-33 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 54 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 ב-373 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 316 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-1,001 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 894 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

ברווח הכולל האחר המיוחס לבעלי מניות הבנק נכללים בעיקר השינויים בהתאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, השינויים בגידור תזרים מזומנים והשינויים בהתאמות בגין הטבות לעובדים.

ברבעון השלישי ובתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 עלה (ירד) הרווח הכולל האחר המיוחס לבעלי מניות הבנק ב-(62) ו-10 מיליוני שקלים חדשים בהתאמה, לעומת התקופות המקבילות אשתקד. השינוי ברווח הכולל האחר המיוחס לבעלי מניות הבנק לעומת הרבעון המקביל אשתקד, נובע בעיקר מהתאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן ומהתאמות בגין הטבות לעובדים. לפרטים ראה ביאור 4 לדוחות הכספיים.

להלן התפתחות תשואת⁽¹⁾ רווחי הקבוצה על ההון⁽²⁾, יחס הון עצמי רוברד⁽³⁾1 לרכיבי סיכון, יחס כיסוי הנזילות⁽⁴⁾ ויחס המינוף בתום הרבעון⁽⁵⁾ (באחוזים):

		2015			2016			
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי		
9.4	12.4	11.5	8.4	10.0	11.6	12.4	תשואת רווח נקי על ההון	
9.10	9.30	9.30	9.50	9.65	9.72	9.85	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון בתום הרבעון	
-	84	84	91	97	99	105	יחס כיסוי הנזילות (רבעוני) ⁽⁴⁾	
-	5.24	5.32	5.32	5.23	5.33	5.31	יחס המינוף בתום הרבעון ⁽⁵⁾	

שנת	תשעה חדשים ראשונים		
2015	2015	2016	
10.0	10.8	11.0	תשואת רווח נקי על ההון

- (1) תשואה בחישוב שנתי.
- (2) התשואה ביחס להון העצמי הממוצע, הכולל את "סך כל האמצעים ההוניים", כמוצג בדיווח על שיעורי הכנסה והוצאה, בניכוי יתרה ממוצעת של זכויות בעלי מניות חיצוניים ובניכוי/ובתוספת היתרה הממוצעת של הפסדים/רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של איגרות חוב למסחר ושל איגרות חוב זמינות למכירה.
- (3) לפרטים בדבר הוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיר" על הון עצמי רוברד 1, החל מיום 1 בינואר 2015, ראה ביאור 9 י"ג בדוחות הכספיים.
- (4) יחס כיסוי הנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא נטו. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.
- (5) יחס המינוף (Leverage Ratio) - הון רוברד 1 לפי כללי באזל לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.

רווח למניה

להלן נתוני הרווח למניה (מניה רגילה בסך 0.1 שקלים חדשים ערך נקוב) (בשקלים חדשים):

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	תשעה חודשים ראשונים		רבעון שלישי		
	2015	2016	2015	2016	
2015	2015	2016	2015	2016	רווח בסיסי למניה
4.90	3.87	4.32	1.36	1.61	
4.89	3.86	4.32	1.36	1.61	רווח מדולל למניה

ניתוח ההתפתחות של הנכסים, ההתייבויות, ההון והלימות ההון

נכסים והתייבויות

להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת					
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2015	2015	2015	2015	2016	
7.8	10.0	209,158	204,966	225,520	סך כל המאזן
33.7	52.5	30,489	26,720	40,753	מזומנים ופיקדונות בבנקים
5.9	6.7	159,204	157,996	168,620	אשראי לציבור, נטו
(20.6)	(16.8)	11,845	11,306	9,407	ניירות ערך
(2.9)	(0.4)	1,583	1,543	1,537	בניינים וציוד
7.0	9.9	162,380	158,107	173,748	פיקדונות הציבור
7.6	(3.3)	1,166	1,298	1,255	פיקדונות מבנקים
14.9	17.5	23,719	23,196	27,253	איגרות חוב וכתבי התייבויות נדחים
7.4	9.6	11,847	11,616	12,726	הון עצמי

מזומנים ופיקדונות בבנקים - יתרת מזומנים ופיקדונות בבנקים גדלה במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-10.3 מיליארדי שקלים חדשים. הגידול ביתרת המזומנים הינו במסגרת הניהול השוטף של נזילות הבנק.

אשראי לציבור, נטו - משקלו של האשראי לציבור, נטו במאזן המאוחד מסך כל הנכסים, הגיע ביום 30 בספטמבר 2016 לכ-75%, לעומת 76% ביום 31 בדצמבר 2015. האשראי לציבור, נטו בקבוצה, גדל במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-9.4 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 5.9%.

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי בסיסי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת					
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2015	2015	2015	2015	2016	
12.5	14.5	95,814	94,097	107,786	מטבע ישראלי לא צמוד
(3.9)	(4.8)	51,836	52,338	49,821	צמוד מדד
(4.7)	(4.7)	11,554	11,561	11,013	מט"ח כולל צמוד מט"ח
5.9	6.7	159,204	157,996	168,620	סך הכל

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת					
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2015	2015	2015	2015	2016	
אנשים פרטיים:					
6.8	8.6	105,106	103,408	112,272	משקי בית- הלוואות לדיור
8.2	12.0	17,112	16,521	18,510	משקי בית- אחר
43.5	13.3	67	85	97	בנקאות פרטית
7.0	9.1	122,286	120,015	130,879	סך הכל אנשים פרטיים
פעילות עסקית:					
4.8	5.6	13,909	13,809	14,583	עסקים קטנים וזעירים
9.4	10.3	4,786	4,748	5,236	עסקים בינוניים
(6.3)	(15.7)	13,132	14,596	12,309	עסקים גדולים
9.7	8.9	2,030	2,045	2,227	גופים מוסדיים
1.5	(2.4)	33,857	35,198	34,354	סך הכל פעילות עסקית
10.7	21.7	3,061	2,783	3,387	פעילות חוץ לארץ
5.9	6.7	159,204	157,996	168,620	סך הכל

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן.

לפרטים נוספים בדבר יישום הוראות בנק ישראל בנושא מגזרים פיקוחיים, ראה ביאור 1 ב.1 לדוחות הכספיים.

להלן פירוט של סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי:

30 בספטמבר 2016			30 בספטמבר 2015			31 בדצמבר 2015			סכומים מדווחים
סיכון אשראי ⁽¹⁾			סיכון אשראי ⁽¹⁾			סיכון אשראי ⁽¹⁾			(במיליוני שקלים חדשים)
מאזני	חוץ מאזני	כולל	מאזני	חוץ מאזני	כולל	מאזני	חוץ מאזני	כולל	
1. סיכון אשראי בעייתי									
683	193	876	738	169	907	817	169	986	סיכון אשראי פגום
110	-	110	78	-	78	82	-	82	סיכון אשראי נחות
1,358	233	1,591	1,367	329	1,696	1,318	329	1,647	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ⁽²⁾
2,151	426	2,577	2,183	498	2,681	2,217	498	2,715	סך הכל סיכון אשראי בעייתי
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור									
909			1,073			1,012			של 90 ימים או יותר ⁽²⁾
653			693			774			2. נכסים שאינם מבצעים ⁽³⁾

- (1) אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
 (2) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר, בסך של 827 מיליוני שקלים חדשים (ליום 30 בספטמבר 2015 – 1,005 מיליוני שקלים חדשים, ליום 31 בדצמבר 2015 - 957 מיליוני שקלים חדשים).
 (3) נכסים שאינם צוברים ריבית.

לפרטים נוספים ראה ביאורים 6 ו-13 לדוחות הכספיים.

סיכון האשראי של האשראי לציבור מורכב מסיכון אשראי מאזני ומסיכון אשראי חוץ מאזני, אשר מרכיביהם משוקללים בהתאם לאופי הלווה וסוג האשראי בהתאם להוראות בנק ישראל. הסיכון המאזני כולל את יתרות האשראי לציבור, מכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור והשקעות של הקבוצה באיגרות חוב של הציבור. סיכון האשראי החוץ מאזני כולל ערבויות ועסקאות במכשירים חוץ מאזניים, התחייבויות למתן אשראי ומסגרות אשראי שטרם נוצלו. סיכון האשראי הכולל בקבוצת הבנק הסתכם ביום 30 בספטמבר 2016 לסך של 225 מיליארדי שקלים חדשים לעומת 217 מיליארדי שקלים חדשים ביום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 3.7%.

להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת					
31 בדצמבר		30 בספטמבר			
2015	2015	2015	2015	2016	
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים למעט נגזרים⁽¹⁾:					
4.9	31.0	472	378	495	אשראי תעודות
13.1	15.3	2,245	2,202	2,540	ערבויות להבטחת אשראי
9.3	6.5	11,597	11,903	12,678	ערבויות לרוכשי דירות
5.0	12.2	4,546	4,255	4,772	ערבויות והתחייבויות אחרות
(6.0)	(6.9)	7,848	7,926	7,378	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
					מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות
6.6	(4.9)	16,588	18,606	17,691	לפי דרישה שלא נוצלו
					התחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי שאושרו
(9.6)	0.4	12,901	11,620	11,661	עדיין לא ניתן
(1.1)	(2.6)	5,629	5,715	5,567	התחייבויות להוצאת ערבויות
מכשירים פיננסיים נגזרים⁽²⁾:					
(9.0)	(19.3)	237,147	267,595	215,845	סך הכל ערך נקוב של מכשירים פיננסיים נגזרים
(7.4)	(31.7)	3,527	4,780	3,267	נכסים (מאזניים) בגין מכשירים נגזרים
(3.1)	(2.7)	3,634	4,527	3,520	התחייבויות (מאזניות) בגין מכשירים נגזרים

(1) יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף התקופה, לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי. לפרטים נוספים ראה ביאור 11 לדוחות הכספיים.
 (2) כולל עסקאות פורוורד, SWAPS, אופציות ונגזרי אשראי.

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי המאזני והחוץ מאזני ראה פרק הסיכונים להלן וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

ניירות ערך - יתרת ההשקעה בניירות ערך קטנה במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ב-2.4 מיליארדי שקלים חדשים וקטנה ב-1.9 מיליארדי שקלים חדשים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. הקיטון ביתרת ההשקעה בניירות ערך הינו במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.

להלן התפלגות ניירות הערך של הקבוצה לפי התיקים השונים (במיליוני שקלים חדשים):

30 בספטמבר 2016				
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים	הפסדים	שווי הוגן ⁽¹⁾
		שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	
3,225	3,225	90	-	3,315
5,952	5,925	⁽²⁾ 42	⁽²⁾ (15)	5,952
230	230	-	-	230
9,407	9,380	132	(15)	9,497

30 בספטמבר 2015				
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים	הפסדים	שווי הוגן ⁽¹⁾
		שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	
3,313	3,313	80	-	3,393
7,611	7,606	⁽²⁾ 33	⁽²⁾ (28)	7,611
382	382	-	-	382
11,306	11,301	113	(28)	11,386

31 בדצמבר 2015				
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים	הפסדים	שווי הוגן ⁽¹⁾
		שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	
3,320	3,320	71	-	3,391
8,303	8,323	⁽²⁾ 20	⁽²⁾ (40)	8,303
222	222	-	-	222
11,845	11,865	91	(40)	11,916

(1) נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.

(2) כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".

להלן התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי מגזרי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת					
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2015	2015	2015	2015	2016	
					מטבע ישראלי
(26.5)	(29.2)	7,002	7,263	5,145	לא צמוד
209.1	82.1	66	112	204	צמוד מדד
(15.5)	3.2	4,679	3,832	3,956	מטבע חוץ (כולל צמוד מטבע חוץ)
4.1	3.0	98	99	102	פריטים לא כספיים
(20.6)	(16.8)	11,845	11,306	9,407	סך הכל

להלן התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי סוגי מנפיקים (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2015	2015	2016	
			איגרות חוב ממשלתיות:
9,788	9,755	8,246	ממשלת ישראל
1,624	912	983	ממשלת ארצות הברית
-	62	-	ממשלת בריטניה
40	28	38	ממשלת קוריאה הדרומית
11,452	10,757	9,267	סך הכל איגרות חוב ממשלתיות
			איגרות חוב של בנקים במדינות מפותחות:
79	98	-	בריטניה
-	109	-	ישראל
117	118	-	גרמניה
78	79	-	אחר - גוש האירו
-	10	19	אחר
274	414	19	סך הכל איגרות חוב של בנקים במדינות מפותחות
			איגרות חוב של חברות (פילוח לפי ענפי משק):
10	10	-	תעשייה וחרושת
-	15	-	בינוי ונדל"ן
11	11	11	שירותים ציבוריים וקהילתיים
-	-	8	שירותים פיננסיים
21	36	19	סך הכל איגרות חוב של חברות
98	99	102	מניות
11,845	11,306	9,407	סך הכל ניירות ערך

לפרטים נוספים בדבר השקעות בניירות ערך ובדבר ירידת ערך בעלת אופי זמני של ניירות ערך זמינים למכירה ופירוט משך הזמן בו קיימת ירידת ערך ושיעורה מהעלות המופחתת, ראה ביאור 5 לדוחות הכספיים.

בניינים וציוד - יתרת בניינים וציוד קטנה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 בסך של 46 מיליוני שקלים חדשים, שיעור של 2.9%. השינוי ביתרת בניינים וציוד נובע מפחת מימוש נכסים במסגרת רה ארגון של נכסים ושיפורים במערך הסינוף ומנגד מהשקעות חדשות, בעיקר במסגרת ההשקעות הטכנולוגיות.

פיקדונות הציבור - משקלם של פיקדונות הציבור מסך המאזן המאוחד הגיע ביום 30 בספטמבר 2016 לכ-77%, לעומת 78% בסוף שנת 2015. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 גדל היקף פיקדונות הציבור בקבוצת הבנק, בסך של 11.4 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 7.0%.

להלן התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת				
31 בדצמבר		30 בספטמבר		
2015	2015	2015	2015	2016
				מטבע ישראלי
11.3	20.6	109,091	100,715	121,456
				לא צמוד
2.3	(4.9)	16,764	18,035	17,153
				צמוד מדד
(3.8)	(10.7)	36,525	39,357	35,139
				מט"ח כולל צמוד מט"ח
7.0	9.9	162,380	158,107	173,748
				סך הכל

להלן נתונים על התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת				
31 בדצמבר		30 בספטמבר		
2015	2015	2015	2015	2016
				אנשים פרטיים:
7.9	9.6	65,808	64,789	70,985
				משקי בית- אחר
4.1	1.8	10,242	10,481	10,666
				בנקאות פרטית
7.4	8.5	76,050	75,270	81,651
				סך הכל אנשים פרטיים
				פעילות עסקית:
19.3	16.5	13,376	13,689	15,953
				עסקים קטנים זעירים
16.2	15.9	6,098	6,113	7,087
				עסקים בינוניים
5.3	16.9	26,688	24,030	28,101
				עסקים גדולים
(0.3)	5.4	36,127	34,169	36,014
				גופים מוסדיים
5.9	11.7	82,289	78,001	87,155
				סך הכל פעילות עסקית
22.3	2.2	4,041	4,836	4,942
				פעילות חוץ לארץ
7.0	9.9	162,380	158,107	173,748
				סך הכל

לפרטים נוספים בדבר יישום הוראות בנק ישראל בנושא מגזרים פיקוחיים, ראה ביאור 1 ב.1 לדוחות הכספיים.

להלן התפתחות התפלגות פיקדונות הציבור בקבוצה לפי גודל מפקיד (במיליוני שקלים חדשים):

	30 בספטמבר	31 בדצמבר	
	2016	2015 ⁽¹⁾	2015 ⁽¹⁾
תקרת הפיקדון			
עד 1	59,621	54,365	55,229
מעל 1 עד 10	38,094	34,666	35,229
מעל 10 עד 100	23,889	22,424	22,301
מעל 100 עד 500	27,426	24,724	25,616
מעל 500	24,718	21,928	24,005
סך הכל	173,748	158,107	162,380

(1) סווג מחדש. הסיווג מחדש הינו בגין התאמת חלוקת הפיקדונות לגודל כך שהחלוקה תהיה גם בהתחשב בישות המשפטית העצמאית של מפקידים. בעבר סווגו חלק מהפיקדונות כקבוצת מפקידים אחת, ללא הבחנה זו.

לפרטים נוספים על הרכב פיקדונות הציבור, ראה ביאור 7 לדוחות הכספיים.

פיקדונות מבנקים - יתרת פיקדונות מבנקים ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכמה לסך של כ-1.3 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת כ-1.2 מיליארדי שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2015.

איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים - יתרת איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכמה לסך של כ-27.3 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת כ-23.7 מיליארדי שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2015, גידול של 14.9%. ראה גם פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.

התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

לפרטים נוספים בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות ראה ביאור 10 לדוחות הכספיים.

הון, הלימות הון ומינף

הון עצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק - יתרת ההון העצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכמה לסך של כ-12.7 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת כ-11.8 מיליארדי שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2015 וכ-11.6 מיליארדי שקלים חדשים ליום 30 בספטמבר 2015, גידול של 7.4%-ו 9.6% בהתאמה.

להלן הרכב ההון העצמי (במיליוני שקלים חדשים):

	30 בספטמבר	31 בדצמבר	
	2016	2015	2015
הון מניות ופרמיה	2,224	2,222	2,222
קרן הון מהטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	72	60	68
מניות באוצר	(76)	(76)	(76)
רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ⁽¹⁾	(95)	(80)	(97)
עודפים ⁽²⁾	10,601	9,490	9,730
סך הכל	12,726	11,616	11,847

יחס ההון העצמי לסך המאזן בקבוצה ליום 30 בספטמבר 2016 הגיע ל-5.64%, לעומת 5.66% ליום 31 בדצמבר 2015 ולעומת 5.67% ליום 30 בספטמבר 2015

- (1) שינויים ברווח כולל אחר מצטבר כוללים שינוי בקרנות הון והתאמות נוספות במסגרת ההון העצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק, כמפורט בביאור 4 לדוחות הכספיים.
- (2) לפרטים בהתפתחות ההכנסות וההוצאות המצטברות ליתרת העודפים בתקופת הדיווח ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר.

הלימות הון

ההון הפיקוחי

הבנק מעריך את הלימות ההון שלו על פי כללי באזל, כפי שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הבנק נוקט בגישה הסטנדרטית על מנת להעריך את החשיפה לסיכון אשראי, לסיכון תפעולי, ולסיכון שוק.

להלן נתונים על ההון הפיקוחי ונכסי הסיכון המאוחדים (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2015	30 בספטמבר 2015	30 בספטמבר 2016	
			הון לצורך חישוב יחס ההון
12,299	12,061	13,136	הון עצמי רובד 1
12,299	12,061	13,136	הון רובד 1
4,916	4,496	4,893	הון רובד 2
17,215	16,557	18,029	סך הכל הון כולל
			יתרות משוקללות של נכסי סיכון
120,793	121,203	124,385	סיכון אשראי
950	906	985	סיכונים שוק
7,743	7,634	7,979	סיכון תפעולי
129,486	129,743	133,349	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון

יחס הון לרכיבי סיכון

החל מיום 1 בינואר 2014 הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון על פי כללי באזל III כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים, החל מיום 1 בינואר 2015 מחויב הבנק לשמור על יחס הון עצמי רובד 1 מזערי, שלא יפחת משיעור של 9% וכן על יחס הון כולל מזערי שלא יפחת משיעור של 12.5% לסך המשוקלל של רכיבי הסיכון בנכסיו המאזניים ובסעיפים החוץ מאזניים. אופן החישוב של סך ההון ושל סך רכיבי הסיכון מפורט בהוראות. החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת ליחסים אלה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדירור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי שיידרש על ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 9.85%- ו-13.35% בהתאמה. לפרטים נוספים ראה ביאור 9 לדוחות הכספיים.

ביום 23 ביולי 2012 אישר דירקטוריון הבנק תכנית חומש אסטרטגית לשנים 2013-2017 (להלן-"התכנית האסטרטגית המקורית" או "התכנית המקורית"), המבוססת על העקרונות הבאים:

- היעד שנקבע בתכנית המקורית הוא להציג בשנת 2017 תשואה מרווח נקי מפעולות רגילות להון עצמי ממוצע, בשיעור של כ-17%, על בסיס היעד של יחס הון הליבה בשיעור של 7.5%.
- דירקטוריון הבנק הנחה את הנהלת הבנק, באותו מועד, לפעול להקדמת היישום של הוראת המפקח על הבנקים מיום 28 במרץ 2012, לפיה על הבנק לאמץ יעד ליום 31 בדצמבר 2014 ליחס הון ליבה, בשיעור שלא יפחת מ-9%, במטרה להחילה, במידת האפשר, החל מיום 1 בינואר 2014. בנוסף, החליט הדירקטוריון, באותו מועד, להנחות את הנהלת הבנק לפעול, במידת האפשר, לשמירת שולי בטחון נאותים לצורך כך. יחס הון הליבה יחושב בהתאם להוראות באזל III ולהתאמות שייקבעו בהוראות המפקח על הבנקים. כפועל יוצא מכך, יוגדל בסיס ההון העצמי הממוצע שישמש לפעילות הבנק, דבר שיביא לתוצאה אריתמטית לפיה רווח נתון יניב תשואה נמוכה יותר. בהתאם לכך, היעד של התשואה

מרווח נקי מפעולות רגילות להון עצמי ממוצע, המותאם לדרישה הרגולטורית של יחס הון ליבה שלא יפחת מ-9%, יעמוד בשנת 2017 על כ-14.5%. לצרכי השוואה, תשואה להון זו שקולה לכ-17% על בסיס דרישת ההון הרגולטורית בתקופת התכנית האסטרטגית הקודמת. ראה להלן החלטת הדירקטוריון מיום 23 בדצמבר 2014 לעדכון התכנית האסטרטגית.

- בתקופת תכנית החומש תישמר, על פי התכנית המקורית, מדיניות חלוקת דיבידנד שאימץ לעצמו הבנק לפיה, בכפוף לכך שיחס הון הליבה לא יפחת מהיעד שקבע הדירקטוריון, יחולק בכל שנה דיבידנד בשיעור של 40% מהרווח הנקי מפעולות רגילות ו-80% מהרווח מפעולות בלתי רגילות.

בעקבות פרסום הוראות המפקח על הבנקים, מיום 30 במאי 2013, לגבי אימוץ המלצות באזל III בישראל, ובכללן התאמות פיקוחיות, ניכיים מההון והוראות למדידה והלימות הון, חזר הבנק ובחן, באותו מועד, את עמידתו בלוחות הזמנים להשגת יעד ליחס הון ליבה בשיעור שלא יפחת מ-9%.

בעקבות בחינה זו ועל יסוד הנחות במועד הבחינה ביחס לרווח הצפוי בשנים 2013-2014 ולשיעורי הצמיחה בבנסי הסיון, הציג הבנק למפקח על הבנקים, באותו מועד, מתווה להתפתחות חזויה של יחס הון הליבה, הכולל חלוקת דיבידנד, תוך שמירה על שולי ביטחון נאותים.

לאחר בדיקה עם המפקח על הבנקים, החליט דירקטוריון הבנק ביום 14 באוגוסט 2013, לאמץ יעד ליום 31 בדצמבר 2014, ליחס הון ליבה, בשיעור שלא יפחת מ-9%. כמו כן, החליט הדירקטוריון, באותו מועד, לאמץ קו פעולה לפיו, עד ליום 31 בדצמבר 2014, יחולק דיבידנד בשיעור של עד 30% מהרווח הנקי השנתי מפעולות רגילות ו-80% מהרווח השנתי מפעולות בלתי רגילות.

החלטות אלה באו במקום החלטות הדירקטוריון לעניין הקדמת היישום של הוראות המפקח על הבנקים, במטרה להחילן, במידת האפשר, החל מיום 1 בינואר 2014, ולעניין מדיניות חלוקת דיבידנד - הכל כפי שפורט בסעיף 1 לדוח המייד של הבנק, מיום 23 ביולי 2012 (אסמכתא מספר 2012-01-191649). אזכור זה מהווה הכללה על דרך ההפניה של כל המידע המפורט בסעיף 1 לדוח המייד האמור.

ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 לפיו יעד הון עצמי רובד 1 יועד ההון הכולל לרכיבי סיון יכללו תוספת בשיעור המבטא 1% מיתרת תיק האשראי לדור.

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי שיידרש על ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017 על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד דיווח זה, הינו 9.85% ו-13.35%, בהתאמה.

ביום 23 בדצמבר 2014 החליט דירקטוריון הבנק לעדכן את התכנית האסטרטגית המקורית ולהעמיד את היעד של התשואה מרווח נקי המיוחס לבעלי המניות להון עצמי ממוצע, על שיעור של כ-13% בשנת 2017. לפרטים בדבר שינויים שחלו בהנחות מסוימות ששימשו בסיס לתכנית האסטרטגית המקורית ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית בדוחות הכספיים לשנת 2015.

בנוסף, החליט דירקטוריון הבנק, באותו מועד, לאשר מדיניות חלוקת דיבידנד (להלן - "מדיניות הדיבידנד המעודכנת"), במקום מדיניות חלוקת הדיבידנד שפורטה בסעיף 1ג. לדוח המייד של הבנק, מיום 23 ביולי 2012 (אסמכתא מספר 2012-01-191649) להלן "הדוח המייד הקודם"; מדיניות הדיבידנד המעודכנת הינה לחלק בגין הרווחים הרבעוניים, בשנים 2015 ו-2016 (החל מן הרבעון הראשון של שנת 2015) דיבידנד בשיעור של עד 15% מהרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות.

מדיניות הדיבידנד המעודכנת כפופה לכך, כי הבנק ישמור על שולי ביטחון נאותים, כפי שנקבעו לעניין זה, על מנת שהון עצמי רובד 1 של הבנק לא יפחת מן היעד הנדרש על פי הוראות המפקח על הבנקים ואשר אומץ על ידי הדירקטוריון, כמפורט לעיל.

בשנת 2017, מדיניות הדיבידנד תהיה בהתאם לאמור בסעיף 1ג. לדוח המייד הקודם; זאת, בכפוף לכך שהון עצמי רובד 1 של הבנק, לא יפחת מן הנדרש על פי הוראות המפקח על הבנקים ובכפוף לשמירת שולי בטחון נאותים.

הבנק קיבל את אישורו של המפקח על הבנקים, למתווה של מדיניות הדיבידנד, כאמור לעיל. מובהר, כי חלוקת הדיבידנד כפופה להוראות הדין ולהגבלות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.

לפרטים בדבר חלוקת דיבידנד ראה פרק דיבידנד להלן.

להלן התפתחות יחס ההון לרכיבי סיכון בקבוצה (באחוזים):

31 בדצמבר 2015	30 בספטמבר 2015	30 בספטמבר 2016	
9.50	9.30	9.85	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.29	12.76	13.52	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.30	9.20	9.64	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
12.80	12.70	13.14	יחס הון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים ⁽¹⁾

(1) יחסי ההון הנדרשים על ידי המפקח על הבנקים מיום 1 בינואר 2015. החל מיום 1 בינואר 2015, תתווסף ליחסים אלה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח דרישה זו מיושמת בהדרגה עד ליום 1.1.2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי שיידרש על ידי המפקח על הבנקים ליום 1.1.2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 9.85%-ו-13.35%, בהתאמה.

יחס המינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס מינוף. הוראה זו מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס מינוף, שנקבעו בחודש ינואר 2014.

יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין הון רובד 1 לבין סך החשיפות. סך החשיפות של הבנק הינו סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לגזרים, לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים.

על פי ההוראה, תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד, החל מיום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה אינו עומד בדרישה, נדרש להגדיל את היחס בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 1 בינואר 2018.

יחס המינוף של הבנק ליום 30 בספטמבר 2016 הינו 5.31%, לעומת 5.32% לימים 30 בספטמבר 2015 ו-31 בדצמבר 2015.

יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים הינו 5.00%.

לפריטים נוספים ראה ביאור 9 לדוחות הכספיים ובדוח סיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

דיבידנד

חלוקת דיבידנד

ביום 23 בדצמבר 2014, החליט דירקטוריון הבנק לאשר מדיניות חלוקת דיבידנד מעודכנת לשנים 2015 ו-2016. מדיניות הדיבידנד המעודכנת הינה לחלק בגין הרווחים הרבעוניים, בשנים 2015 ו-2016 (החל מן הרבעון הראשון של שנת 2015) דיבידנד בשיעור של עד 15% מהרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות.

מדיניות הדיבידנד המעודכנת כפופה לכך, כי הבנק ישמור על שולי ביטחון נאותים, כפי שנקבעו לעניין זה, על מנת שהון עצמי רובד 1 של הבנק לא יפחת מן היעד הנדרש על פי הוראות המפקח על הבנקים ואשר אומץ על ידי הדירקטוריון.

לפריטים נוספים בדבר החלטות הדירקטוריון, לרבות מדיניות הדיבידנד בשנת 2017, ראה לעיל וראה פרק הון, הלימות הון ומינוף בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2015.

להלן פרטים בדבר הדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק החל משנת 2015 (בסכומים מדווחים):

יום ההכרזה	יום התשלום	דיבידנד למניה	סך הכל דיבידנד ששולם (מיליוני שקלים חדשים)
		(אגורות)	
18 במאי 2015	14 ביוני 2015	15.84	36.6
16 באוגוסט 2015	17 בספטמבר 2015	21.35	49.5
24 בפברואר 2016	21 במרץ 2016	15.52	36.0
18 במאי 2016	21 ביוני 2016	18.62	43.2
10 באוגוסט 2016	11 בספטמבר 2016	21.99	51.0

ביום 14 בנובמבר 2016 החליט דירקטוריון הבנק לחלק דיבידנד בסך כולל של 56.0 מיליוני שקלים חדשים בגין רווחי הרבעון השלישי של שנת 2016. סכום הדיבידנד מהווה שיעור של 241.2% מההון המונפק, דהיינו 24.12 אגורות לכל מניה בת 0.1 ש"ח ערך נקוב. היום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד הינו 27 בנובמבר 2016 ויום התשלום הינו 12 בדצמבר 2016. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב מימוש ניירות ערך המירים של הבנק.

פעילות חוץ מאזנית אחרת

להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים בעבור לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי ניהול, תפעול ו/או משמורת (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת				
30 בספטמבר		31 בדצמבר		
2015	2016	2015	2015	2016
ניירות ערך ⁽¹⁾	217,567	213,222	208,514	2.0
נכסי קופות גמל שהקבוצה מספקת להן שירותי תפעול	75,276	72,813	74,269	3.4
נכסי קרנות נאמנות שהבנק מספק להן שירותי תפעול	14,002	18,151	16,219	(13.7)
נכסים בנאמנות קבוצת הבנק	71,131	72,426	72,977	(1.8)
נכסים אחרים בניהול ⁽²⁾	11,115	10,274	10,586	8.2

- (1) שווי תיקי ניירות ערך במשמרת הבנק המוחזקים על ידי לקוחות, כולל יתרות ניירות ערך של קופות גמל וקרנות נאמנות שהבנק מספק להן שירותי תפעול. יצוין כי יתרת פעילות הלקוחות המוצגת כוללת בנוסף ליתרת ניירות הערך של קרנות הנאמנות כאמור, גם את שווי יחידות ההשתתפות באותן קרנות המוחזקות על ידי לקוחות הבנק.
- (2) לרבות:
- יתרות אשראי המגובות בפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית יתרת האשראי. בגין יתרות אלה מקבל הבנק הכנסה ממרווח או מעמלות.
  - הלוואות אחרות בניהול הבנק.

מידע כספי לפי מגזרי פעילות

רקע

ביום 3 בנובמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא מגזרי פעילות פיקוחיים. בהתאם להוראה, נדרש הבנק לתת בדוחות הכספיים גילוי על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה וברת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים, כאשר השייך למגזר פעילות פיקוחי נקבע לרוב על פי מחזור פעילות הלקוחות.

המידע הכספי בדוח הדירקטוריון וההנהלה נכלל בהתאם להגדרות המגזרים הפיקוחיים.

בנוסף, נכלל בדוחות הכספיים, במסגרת ביאור 12, גילוי על "מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה".

מגזר פעילות בהתאם לגישת ההנהלה הינו מרכיב בבנק אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להניב הכנסות והוצאות אשר עומדות בקריטריונים להלן:

- תוצאות פעילותו נבחנות באופן סדיר לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכות ביצועים.
- קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

בפועל, קיים מתאם בין מגזרי הפעילות הפיקוחיים ל"מגזרי הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה" אולם, יחד עם זאת, קיימים הבדלים מסוימים בשייך הלקוחות למגזרים ובאופן קבלת החלטות. לפיכך, בשלב זה, מדווחות בדוחות הכספיים גם תוצאות הפעילות לפי "גישת ההנהלה" כאמור.

מגזרי הפעילות הפיקוחיים

מגזרי הפעילות הפיקוחיים נחלקים למגזרי פעילות הנוגעים לאנשים פרטיים ומגזרי פעילות שאינם פרטיים (לרבות מגזרי פעילות עסקיים, גופים מוסדיים והניהול הפיננסי של הבנק).

אנשים פרטיים מוגדרים כיחידים שאין להם חבות לבנק או שחבותם מסווגת כחבות של "אנשים פרטיים – הלוואות לדיור ואחר", בהתאם להגדרות סיווג סיכון האשראי לפי ענפי משק.

להלן הגדרות המגזרים הפיקוחיים:

משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות בנקאות פרטית כאמור להלן.

בנקאות פרטית - אנשים פרטיים המנהלים תיק נכסים פיננסיים מעל 3 מיליוני שקלים חדשים.

עסקים זעירים וקטנים - עסקים בעלי מחזור פעילות עד 50 מיליוני שקלים חדשים.

עסקים בינוניים - עסקים בעלי מחזור פעילות מעל 50 מיליוני שקלים חדשים ומתחת ל-250 מיליוני שקלים חדשים.

עסקים גדולים - עסקים בעלי מחזור פעילות מעל 250 מיליוני שקלים חדשים.

גופים מוסדיים - עסקים בעלי קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות, תעודות סל, חברות ביטוח, חברי בורסה, מנהלי כספי לקוחות.

ניהול פיננסי - כולל את פעילות המסחר, ניהול הנכסים וההתחייבויות והשקעות ריאליות.

פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, שאילת ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך. ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב מוחזקות לפדיון, גידור באמצעות מכשירים נגזרים מגדרים, גידור ALM, הפקדה של פיקדונות בבנקים ופיקדונות מבנקים בארץ ובחוץ לארץ, גידור מטבעי של השקעות בחוץ לארץ, פיקדונות בממשלות וממשלות. השקעות ריאליות - השקעה במניות זמינות למכירה ובחברות כלולות של עסקים. פעילות ניהול פיננסי אחרת - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, מכירה וניהול תיקי אשראי. מגזרי הפעילות לעיל נחלקים לפעילות בישראל ופעילות בחוץ לארץ, כאשר הפעילות בחוץ לארץ מוצגת בנפרד ונחלקת לפעילות של אנשים פרטיים ופעילות עסקית בלבד.

חריגים לסיווג לקוחות עסקיים בהתאם למחזור פעילות

בהתאם לקובץ שאלות ותשובות של בנק ישראל מסווג הבנק לקוחות עסקיים למגזרי פעילות שלא על פי מחזור פעילותם במקרים הבאים:

- כאשר לבנק אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי וחבות הלקוח קטנה מ-300 אלפי שקלים חדשים, מסווג הלקוח למגזר הפעילות הפיקוחי המתאים לפי סך הנכסים הפיננסיים של הלקוח בבנק.
- סיווג זה יעשה בהתאמה לקטגוריות מחזור ההכנסות לעיל כאשר סך הנכסים הפיננסיים יוכפלו ב-10 לצורך סיווגים כאמור.
- כאשר לדעת הבנק, מחזור ההכנסות של לקוח עסקי אינו מייצג את היקף פעילותו וסך המאזן של הלקוח גדול מ-100 מיליוני שקלים חדשים, מסווג הבנק את הלקוח למגזר עסקים גדולים. סיווג באופן זה מבוצע למשל בענף הנדל"ן. כאשר סך המאזן נמוך מ-100 מיליוני שקלים חדשים ומחזור ההכנסות אינו מייצג כאמור, יסווג הלקוח, בדרך כלל, כדלקמן:
  - עסקים זעירים וקטנים - סך הנכסים במאזן הלקוח נמוך מ-50 מיליוני שקלים חדשים.
  - עסקים בינוניים - עסקים שסך הנכסים במאזן הלקוח גדול או שווה ל-50 מיליוני שקלים וקטן מ-215 מיליוני שקלים חדשים.
  - עסקים גדולים - עסקים שסך הנכסים במאזן הלקוח גדול או שווה ל-215 מיליוני שקלים חדשים.

"גישת הנהלה"

הבנק מנהל את פעילותו בשישה מגזרי פעילות עיקריים, הנבדלים ביניהם במאפייני הלקוחות, סוגי השירותים הבנקאיים הנדרשים להם וביחידה הארגונית האחראית לטיפול בכל אחד מהמגזרים. הגדרת מגזרי הפעילות מבוססת על המבנה הארגוני של הבנק בתקופות שחלפו, כמפורט להלן. הפעילות בששת מגזרי הפעילות כוללת את כל תחומי הפעילות הבנקאית, לרבות מתן שירותים פיננסיים בסיסיים (הלוואות ופיקדונות), פעילות בניירות ערך עבור לקוחות, פעילות במכשירים נגזרים וכן שירותים בנקאיים ייחודיים המיועדים לענות על צרכים בתחומי פעילות מוגדרים. הפעילות במגזרים השונים מתבצעת באמצעות סניפי הבנק, חדר העסקאות, המוקדים העסקיים, יחידות המטה בבנק והחברות הבנות בארץ ובחוץ לארץ.

להלן מגזרי פעילות של הבנק "בגישת הנהלה":

מגזר משקי הבית - באחריות החטיבה הקמעונאית. המגזר כולל את הלקוחות הפרטיים שהיקף פעילותם הכספי נמוך יחסית ואת תחום המשכנתאות. במסגרת החטיבה ניתנים ללקוחות המגזר שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים מתאימים, לרבות בתחום המשכנתאות.

מגזר עסקים קטנים - באחריות החטיבה הקמעונאית. המגזר כולל חברות קטנות ולקוחות עסקיים קטנים, המתאפיינים בהיקף חבות נמוך מ-6 מיליוני שקלים חדשים, במחזור מכירות נמוך מ-30 מיליוני שקלים חדשים וביתרת נכסים נזילים נמוכה מ-10 מיליוני שקלים חדשים. ללקוחות המגזר ניתנים שרותי בנקאות ומוצרים פיננסיים, לרבות שרותי בנקאות מסחרית בהתאם לצורכיהם.

בנקאות פרטית - הטיפול בבנקאות הפרטית נמצא באחריות סקטור פעילות בינלאומית ובנקאות פרטית בחטיבה הפיננסית. על לקוחות סקטור בנקאות פרטית נמנים בעיקר לקוחות פרטיים, שלהם היקפי נכסים נזילים (בעיקר פיקדונות לטווחים קצרים והשקעות בניירות ערך) בסכומים העולים על 2.5 מיליוני שקלים חדשים. ללקוחות מגזר זה, המתאפיינים בעושר פיננסי גבוה, מציע הבנק נגישות לשירותים ומוצרים ייחודיים בתחומי הפעילות בשוק ההון, הייעוץ וניהול ההשקעות.

בנקאות מסחרית - הטיפול בלקוחות המגזר, חברות פרטיות וציבוריות בגודל בינוני (Middle Market) ובהיקף בינוני של חבות, מתבצע בחטיבה לבנקאות עסקית, בעיקר בסקטור עסקים, הפועל באמצעות שלושה מוקדים עסקיים הפרוסים ברחבי הארץ. לקוחות עסקיים משויכים לסקטור עסקים בעיקר על פי תבחינים הכוללים היקף חבות שבין 6 ל-25 מיליוני שקלים חדשים, מחזור פעילות בין 30 לבין 120 מיליוני שקלים חדשים, או יתרת נכסים נזילים בין 10 לבין 40 מיליוני שקלים חדשים. לקוחות המגזר הפועלים בענף הנדל"ן, מקבלים שירות מסקטור בניה ונדל"ן שבחטיבה העסקית, המתמחה במתן שירותים ייחודיים לענף זה.

בנקאות עסקית - מגזר זה הינו באחריות סקטור תאגידיים גדולים שבחטיבה העסקית. המגזר כולל את הטיפול בלקוחות העסקיים הגדולים ביותר. התבחינים שעל פיהם מתקבלת החלטה לשיוך לקוח לסקטור תאגידיים כוללים היקף חבות הגבוה מ-25 מיליוני שקלים חדשים, מחזור מכירות מעל 120 מיליוני שקלים חדשים, או יתרת נכסים נזילים בהיקף של למעלה מ-40 מיליוני שקלים חדשים. מגזר זה מספק את מכלול השירותים הבנקאיים והפיננסיים לחברות הגדולות במשק, במגוון ענפי המשק, ובהיקפי חבות גבוהים באופן יחסי. לקוחות המגזר הפועלים בענף הנדל"ן, מקבלים שירות מסקטור בניה ונדל"ן שבחטיבה העסקית, המתמחה במתן שירותים ייחודיים לענף זה. ההשקעות בתאגידיים ריאליים הינן באחריות החטיבה העסקית ומשויכות למגזר זה.

ניהול פיננסי - הפעילות במגזר זה כוללת, בין היתר, את ניהול הנכסים וההתחייבויות והחשיפות לסיכונים שוק, ניהול תיק הנוסטרו, ניהול הנזילות ופעילות חדר העסקאות בשוקי הכספים וההון. המגזר מצוי באחריות החטיבה הפיננסית.

הבדלים מסוימים בין מגזרי הפעילות הפיקוחיים ל"גישת ההנהלה":

כאמור לעיל, קיים מתאם גבוה בין המגזרים הפיקוחיים למגזרי הפעילות לפי "גישת ההנהלה". אולם, יחד עם זאת, קיימים הבדלים מסוימים בשיוך לקוחות ובאופן קבלת החלטות לפי "גישת ההנהלה" לבין ההגדרות הפיקוחיות.

להלן תמצית ההבדלים:

- מגזרי הפעילות של הבנק ב"גישת ההנהלה" מבוססים על המבנה הארגוני של הבנק בתקופה שחלפה. קיים מתאם גבוה בין המאפיינים שקבעה ההנהלה לצורך שיוך לקוחות לחטיבה האחראית לבין ההגדרות הפיקוחיות. יחד עם זאת, ייתכנו מצבים בהתאם ל"גישת ההנהלה" בהם השיוך הסופי של הלקוח לא יהיה שרירותי אלא יופעל שיקול דעת נוסף. שיקול הדעת הנוסף יכול להביא בחשבון התמחות של יחידה מסוימת בסוגי פעילות של לקוחות או ניסיון שנצבר בעבודה עם הלקוח, המעניק יתרונות עסקיים ושירותיים לשיוך הלקוח לחטיבה ספציפית.
- הבדלים נוספים באים לידי ביטוי בהגדרת הבנק בבנקאות הפרטית, אופן טיפולו בגופים מוסדיים, פעילות עסקית המשויכת למגזר הניהול הפיננסי והבדלים נוספים הנובעים מההגדרות המפורטות לעיל.

לפרטים בדבר המוצרים העיקריים המוצעים במסגרת מגזרי הפעילות השונים של הבנק ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר העקרונות על פיהם מיוחסות היתרות, ההכנסות וההוצאות ללקוחות במערכת ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים.

מידע כספי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות הפיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

חלק מסך רווח נקי (באחוזים)		רווח נקי		
תשעה חדשים ראשונים		תשעה חדשים ראשונים		
2015	2016	2015	2016	
				אנשים פרטיים:
35.8	36.0	320	360	משקי בית- הלוואות לדיור
3.6	3.5	32	35	משקי בית- אחר
0.3	0.8	3	8	בנקאות פרטית
39.7	40.3	355	403	סך הכל אנשים פרטיים
				פעילות עסקית:
18.2	17.1	163	171	עסקים קטנים וזעירים
8.1	7.5	72	75	עסקים בינוניים
22.7	22.5	203	225	עסקים גדולים
3.2	2.5	29	25	גופים מוסדיים
52.2	49.6	467	496	סך הכל פעילות עסקית
5.3	4.6	47	46	ניהול פיננסי
97.2	94.4	869	945	סך הכל פעילות בישראל
2.8	5.6	25	56	פעילות חוץ לארץ
100.0	100.0	894	1,001	סך הכל

לפרטים בדבר תוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

תוצאות הפעילות במגזר משקי הבית

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר					
2015			2016		
במיליוני שקלים חדשים					
סך הכל	הלוואות לדיור	אחר	סך הכל	הלוואות לדיור	אחר
רווח ורווחיות					
1,444	719	725	1,620	811	809
-	-	-	-	-	-
541	133	408	517	112	405
1,985	852	1,133	2,137	923	1,214
סך ההכנסות					
40	14	26	68	8	60
1,331	328	1,003	1,384	339	1,045
614	510	104	685	576	109
229	190	39	257	216	41
385	320	65	428	360	68
רווח נקי :					
(33)	-	(33)	(33)	-	(33)
352	320	32	395	360	35
מאזן - סעיפים עיקריים:					
120,724	104,027	16,697	131,604	112,884	18,720
119,929	103,408	16,521	130,782	112,272	18,510
64,789	-	64,789	70,985	-	70,985
116,384	100,226	16,158	127,572	109,584	17,988
69,285	-	69,285	69,285	-	69,285
70,144	55,213	14,931	75,946	60,250	15,696
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:					
1,265	694	571	1,416	789	627
148	-	148	181	-	181
31	25	6	23	22	1
1,444	719	725	1,620	811	809

תרומת מגזר משקי הבית (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הסתכמה ב- 395 מיליוני שקלים חדשים לעומת 352 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

תרומת הלוואות לדיור (כולל הלוואות לכל מטרה במשכון דירת מגורים) בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הסתכמה ב-360 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 320 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. סך הכל הכנסות הריבית נטו, הסתכמו ב-811 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 719 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-12.8% הנובע בעיקר מעליה בהיקפי פעילות המשכנתאות, שבאה לידי ביטוי בעליה ביתרה הממוצעת של האשראי בכ-9.3 מיליארדי שקלים חדשים. בסעיף הוצאות בגין הפסדי אשראי חל קיטון של 6 מיליוני שקלים חדשים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. בסעיף העמלות וההכנסות אחרות חלה ירידה של כ-21 מיליוני שקלים חדשים המיוחסת בין היתר להשפעות רגולטוריות. ההוצאות התפעוליות הסתכמו בכ-339 מיליוני שקלים חדשים לעומת 328 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול שוטף של כ-3.4%.

תרומת משקי הבית, יתר הפעילות (שאינה הלוואות לדיור) בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הסתכמה ב-35 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-32 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 3 מיליוני שקלים חדשים. בסעיף הכנסות הריבית נטו, נרשמה עליה של כ-84 מיליוני שקלים חדשים. העלייה מיוחסת לגידול במרווח מפעילות מתן אשראי וכן לגידול במרווח מפעילות מתן פיקדונות כתוצאה מעלייה בהיקפי האשראי ועלייה בהיקפי הפיקדונות. בעמלות והכנסות האחרות חלה ירידה של 3 מיליוני שקלים חדשים, המיוחסת להשפעות רגולטוריות שונות. בסעיף הוצאות בגין הפסדי אשראי חל גידול של 34 מיליוני שקלים חדשים המיוחס בין היתר לגידול בהפרשה הקבוצתית של המגזר. לפרטים בדבר הוצאות המפקח על הבנקים בנושא הפרשה קבוצתית ראה ביאור 4.ב1 לדוחות הכספיים.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו בכ-1,045 מיליוני שקלים חדשים לעומת 1,003 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול שוטף של כ-2.4%.

לפרטים נוספים ומידע נרחב על מגזרי הפעילות הפיקוחיים וכן לתוצאת הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

תוצאות הפעילות במגזר משקי הבית

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר						
2015			2016			
במיליוני שקלים חדשים						
הלוואות		הלוואות				
לדיור	אחר	לדיור	אחר	סך הכל	סך הכל	
						רווח ורווחיות
486	240	246	568	284	284	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
174	43	131	174	38	136	עמלות והכנסות אחרות
660	283	377	742	322	420	סך ההכנסות
17	8	9	33	7	26	הוצאות בגין הפסדי אשראי
444	110	334	465	112	353	הוצאות תפעוליות אחרות
199	165	34	244	203	41	רווח לפני הפרשה למיסים
76	63	13	89	74	15	הפרשה למיסים
123	102	21	155	129	26	רווח לאחר מיסים
						רווח נקי :
(11)	-	(11)	(12)	-	(12)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
112	102	10	143	129	14	המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
						מאזן – סעיפים עיקריים:
120,724	104,027	16,697	131,604	112,884	18,720	אשראי לציבור (יתרת סוף)
119,929	103,408	16,521	130,782	112,272	18,510	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
64,789	-	64,789	70,985	-	70,985	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
118,670	102,220	16,450	130,914	112,286	18,628	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
64,523	-	64,523	70,975	-	70,975	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
71,659	56,564	15,095	77,438	61,338	16,100	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
						מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
435	240	195	497	277	220	מרווח מפעילות מתן אשראי
48	-	48	63	-	63	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
3	-	3	8	7	1	אחר
486	240	246	568	284	284	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תוצאות הפעילות במגזר בנקאות פרטית

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
26	38	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
10	11	עמלות והכנסות אחרות
36	49	סך ההכנסות
1	1	הוצאות בגין הפסדי אשראי
30	35	הוצאות תפעוליות אחרות
5	13	רווח לפני הפרשה למיסים
2	5	הפרשה למיסים
3	8	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
86	98	אשראי לציבור (יתרת סוף)
85	97	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
10,481	10,666	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
75	71	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
9,720	10,508	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
35	28	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
1	1	מרווח מפעילות מתן אשראי
25	36	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
-	1	אחר
26	38	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר הבנקאות הפרטית (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הסתכמה ב-8 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 3 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. סך הכל הכנסות הריבית נטו, גדלו ב-12 מיליוני שקלים חדשים, בעיקר כתוצאה מגידול בהיקף פיקדונות הציבור. בסעיף עמלות והכנסות אחרות חל גידול של כ-1 מיליוני שקלים חדשים. בהוצאות התפעוליות נרשמה עליה של כ-5 מיליוני שקלים חדשים המיוחסת לגידול בהיקפי הפעילות במגזר. לפרטים נוספים ומידע נרחב על מגזרי הפעילות הפיקוחיים וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר השפעת ייחוס הוצאות הנוגעות לחקירת משרד המשפטים האמריקאי על מגזר זה, ראה ביאור 12ג. לדוחות הכספיים.

תוצאות הפעילות במגזר בנקאות פרטית

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
10	13	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
4	4	עמלות והכנסות אחרות
14	17	סך ההכנסות
-	1	הוצאות בגין הפסדי אשראי
10	12	הוצאות תפעוליות אחרות
4	4	רווח לפני הפרשה למיסים
2	1	הפרשה למיסים
2	3	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
86	98	אשראי לציבור (יתרת סוף)
85	97	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
10,481	10,666	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
85	75	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
10,014	10,554	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
44	32	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
1	1	מרווח מפעילות מתן אשראי
9	12	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
-	-	אחר
10	13	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תוצאות הפעילות במגזר עסקים זעירים וקטנים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
530	571	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
218	226	עמלות והכנסות אחרות
748	797	סך ההכנסות
83	96	הוצאות בגין הפסדי אשראי
405	427	הוצאות תפעוליות אחרות
260	274	רווח לפני הפרשה למיסים
97	103	הפרשה למיסים
163	171	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
14,060	14,837	אשראי לציבור (יתרת סוף)
13,809	14,583	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
13,689	15,953	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
13,942	15,583	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
12,870	14,510	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
12,081	13,191	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
492	521	מרווח מפעילות מתן אשראי
27	41	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
11	9	אחר
530	571	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר עסקים קטנים וזעירים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הסתכמה ב- 171 מיליוני שקלים חדשים לעומת 163 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

הכנסות הריבית נטו הסתכמו ב- 571 מיליוני שקלים חדשים לעומת 530 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 7.7% הנובע בעיקר מגידול בהיקף פעילות האשראי והפיקדונות.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב- 96 מיליוני שקלים חדשים לעומת 83 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, עליה של 13 מיליוני שקלים חדשים, המיוחסת לגידול המשמעותי בהיקפי האשראי במגזר.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו בכ- 427 מיליוני שקלים חדשים לעומת 405 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול שוטף של כ- 5.4%. לפרטים נוספים ומידע נרחב על מגזרי הפעילות הפיקוחיים וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

תוצאות הפעילות במגזר עסקים זעירים וקטנים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
182	195	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
73	77	עמלות והכנסות אחרות
255	272	סך ההכנסות
22	26	הוצאות בגין הפסדי אשראי
135	146	הוצאות תפעוליות אחרות
98	100	רווח לפני הפרשה למיסים
37	36	הפרשה למיסים
61	64	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
14,060	14,837	אשראי לציבור (יתרת סוף)
13,809	14,583	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
13,689	15,953	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
14,370	15,997	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
13,870	15,956	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
12,191	13,758	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
168	180	מרווח מפעילות מתן אשראי
10	15	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
4	-	אחר
182	195	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תוצאות הפעילות במגזר עסקים בינוניים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
133	143	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
54	50	עמלות והכנסות אחרות
187	193	סך ההכנסות
3	(1)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
69	74	הוצאות תפעוליות אחרות
115	120	רווח לפני הפרשה למיסים
43	45	הפרשה למיסים
72	75	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
4,810	5,315	אשראי לציבור (יתרת סוף)
4,748	5,236	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
6,113	7,087	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
4,842	4,957	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
5,974	6,386	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
6,074	6,402	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
122	124	מרווח מפעילות מתן אשראי
8	17	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
3	2	אחר
133	143	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר עסקים בינוניים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הסתכמה ב-75 מיליוני שקלים חדשים לעומת 72 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

בסעיף הכנסות הריבית נטו חל גידול של כ-10 מיליוני שקלים חדשים המיוחס בעיקר לעליה בשיעור מרווחי האשראי והפיקדונות במגזר זה. בסעיף עמלות והכנסות חלה ירידה של כ-4 מיליוני שקלים חדשים המיוחסת להשפעות רגולטוריות שונות. בסעיף ההוצאות בגין הפסדי אשראי נרשמה הכנסה של 1 מיליוני שקלים חדשים לעומת הוצאה של 3 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו בכ-74 מיליוני שקלים חדשים לעומת 69 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול שוטף של כ-7.2%. לפרטים נוספים ומידע נרחב על מגזרי הפעילות הפיקוחיים וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים

תוצאות הפעילות במגזר עסקים בינוניים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
43	54	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
15	16	עמלות והכנסות אחרות
58	70	סך ההכנסות
4	2	הוצאות בגין הפסדי אשראי
22	25	הוצאות תפעוליות אחרות
32	43	רווח לפני הפרשה למיסים
12	16	הפרשה למיסים
20	27	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
4,810	5,315	אשראי לציבור (יתרת סוף)
4,748	5,236	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
6,113	7,087	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
4,818	5,147	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
6,052	6,648	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
6,093	6,692	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
40	46	מרווח מפעילות מתן אשראי
3	7	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
-	1	אחר
43	54	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תוצאות הפעילות במגזר עסקים גדולים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
325	306	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
109	112	עמלות והכנסות אחרות
434	418	סך ההכנסות
10	(43)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
100	101	הוצאות תפעוליות אחרות
324	360	רווח לפני הפרשה למיסים
121	135	הפרשה למיסים
203	225	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
14,807	12,487	אשראי לציבור (יתרת סוף)
14,596	12,309	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
24,030	28,101	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
14,029	13,046	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
19,936	27,376	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
27,090	23,327	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
301	274	מרווח מפעילות מתן אשראי
18	21	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
6	11	אחר
325	306	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר עסקים גדולים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הסתכמה ב-225 מיליוני שקלים חדשים לעומת 203 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול 10.8%.

סך הכל הכנסות הריבית, נטו הסתכמו ב-306 מיליוני שקלים חדשים לעומת 325 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של כ-5.8% המיוחס בעיקר לירידה בהיקף פעילות האשראי במגזר זה.

בסעיף ההוצאות בגין הפסדי אשראי נרשמה הכנסה של 43 מיליוני שקלים חדשים לעומת הוצאה של 10 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסות בתקופה הנוכחית מיוחסות לגבייה ממספר לקוחות שנמחקו בעבר.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו בכ-101 מיליוני שקלים חדשים לעומת 100 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

לפרטים נוספים ומידע נרחב על מגזרי הפעילות הפיקוחיים וכן לתוצאת הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

תוצאות הפעילות במגזר עסקים גדולים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
109	104	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
38	37	עמלות והכנסות אחרות
147	141	סך ההכנסות
16	3	הוצאות בגין הפסדי אשראי
33	33	הוצאות תפעוליות אחרות
98	105	רווח לפני הפרשה למיסים
37	38	הפרשה למיסים
61	67	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
14,807	12,487	אשראי לציבור (יתרת סוף)
14,596	12,309	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
24,030	28,101	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
13,703	12,612	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
19,094	26,520	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
26,037	22,381	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
101	93	מרווח מפעילות מתן אשראי
6	5	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
2	6	אחר
109	104	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תוצאות הפעילות במגזר גופים מוסדיים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
82	81	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	1	הכנסות מימון שאינן מריבית
56	63	עמלות והכנסות אחרות
138	145	סך ההכנסות
(5)	2	הוצאות בגין הפסדי אשראי
96	103	הוצאות תפעוליות אחרות
47	40	רווח לפני הפרשה למיסים
18	15	הפרשה למיסים
29	25	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
2,084	2,268	אשראי לציבור (יתרת סוף)
2,045	2,227	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
34,169	36,014	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
2,182	2,873	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
38,569	34,960	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
3,500	2,994	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
36	36	מרווח מפעילות מתן אשראי
46	45	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
-	-	אחר
82	81	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר גופים מוסדיים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הסתכמה ב-25 מיליוני שקלים חדשים לעומת 29 מיליוני שקלים חדשים אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

בסך כל הכנסות המימון לא חל שינוי בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

העמלות וההכנסות האחרות גדלו ב-7 מיליוני שקלים חדשים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. הגידול מיוחס לגידול בעמלות מפעילות בניירות ערך.

ההוצאות בגין הפסדי האשראי הסתכמו ב-2 מיליוני שקלים חדשים לעומת הכנסה של 5 מיליוני שקלים חדשים. העלייה בהוצאות מיוחסת לגידול בהפרשה הקבוצתית במגזר.

לפרטים בדבר הוראות המפקח על הבנקים בנושא הפרשה קבוצתית ראה ביאור 4.ב1 לדוחות הכספיים.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו בכ-103 מיליוני שקלים חדשים לעומת 96 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

לפרטים נוספים ומידע נרחב על מגזרי הפעילות הפיקוחיים וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

תוצאות הפעילות במגזר גופים מוסדיים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
27	28	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
(1)	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
18	21	עמלות והכנסות אחרות
44	49	סך ההכנסות
(4)	(6)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
31	37	הוצאות תפעוליות אחרות
17	18	רווח לפני הפרשה למיסים
6	7	הפרשה למיסים
11	11	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
2,084	2,268	אשראי לציבור (יתרת סוף)
2,045	2,227	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
34,169	36,014	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
2,088	3,093	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
35,381	36,606	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
3,500	2,939	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
10	13	מרווח מפעילות מתן אשראי
17	15	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
-	-	אחר
27	28	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תוצאות הפעילות במגזר ניהול פיננסי

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
94	(47)	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
229	170	הכנסות מימון שאינן מריבית
98	196	עמלות והכנסות אחרות
421	319	סך ההכנסות
(1)	(2)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
316	249	הוצאות תפעוליות אחרות
106	72	רווח לפני הפרשה למיסים
38	27	הפרשה למיסים
68	45	רווח לאחר מיסים
-	1	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות
68	46	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(21)	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
47	46	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
5,186	5,448	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
-	-	מרווח מפעילות מתן אשראי
-	-	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
94	(47)	אחר
94	(47)	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר הניהול הפיננסי (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הסתכמה ברווח של 46 מיליוני שקלים חדשים לעומת רווח של 47 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

סך הכנסות המימון (הכנסות ריבית נטו והכנסות המימון שאינן מריבית) קטנו ב-200 מיליוני שקלים חדשים לעומת התקופה המקבילה אשתקד, בעיקר כתוצאה מירידה בהיקף הפירעונות המוקדמים של משכנתאות הגוררת ירידה בעמלת פירעון מוקדם. כמו כן, בתקופה המקבילה אשתקד נרשמו הכנסות ממימוש איגרות חוב לפדיון בבנק י.ה.ב. ראה ניתוח ההתפתחות בהכנסות המימון בפרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר.

העמלות וההכנסות האחרות כוללות גידול של 98 מיליוני שקלים חדשים הנובע מתוצאות הפעילות המתמשכת של הבנק במסגרת רה-ארגון בנכסים ושיפורים במערך הסינוף.

לפרטים נוספים ומידע נרחב על מגזרי הפעילות הפיקוחיים וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר השפעת ייחוס הוצאות הנוגעות לחקירת משרד המשפטים האמריקאי על מגזר זה, ראה ביאור 12.g. לדוחות הכספיים.

תוצאות הפעילות במגזר ניהול פיננסי

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
48	51	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
153	39	הכנסות מימון שאינן מריבית
28	44	עמלות והכנסות אחרות
229	134	סך ההכנסות
1	(1)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
125	79	הוצאות תפעוליות אחרות
103	56	רווח לפני הפרשה למיסים
39	19	הפרשה למיסים
64	37	רווח לאחר מיסים
1	1	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות
65	38	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(21)	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
44	38	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
4,995	5,584	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
-	-	מרווח מפעילות מתן אשראי
-	-	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
48	51	אחר
48	51	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תוצאות הפעילות בחוץ לארץ

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
80	118	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
2	5	הכנסות מימון שאינן מריבית
24	22	עמלות והכנסות אחרות
106	145	סך ההכנסות
5	(2)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
60	57	הוצאות תפעוליות אחרות
41	90	רווח לפני הפרשה למיסים
16	34	הפרשה למיסים
25	56	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
2,811	3,415	אשראי לציבור (יתרת סוף)
2,783	3,387	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
4,836	4,942	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
2,564	3,180	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
3,288	4,646	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
2,892	3,645	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
55	63	מרווח מפעילות מתן אשראי
6	10	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
19	45	אחר
80	118	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת הפעילות בחוץ לארץ לרווחי הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 הסתכמה ב-56 מיליוני שקלים חדשים לעומת 25 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

הכנסות הריבית נטו הסתכמו ב-118 מיליוני שקלים חדשים לעומת 80 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 47.5% הנובע בעיקר מגידול בהיקף פעילות האשראי והפיקדונות.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו בכ-57 מיליוני שקלים חדשים לעומת 60 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

לפרטים נוספים ומידע נרחב על מגזרי הפעילות הפיקוחיים וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר השפעת ייחוס הוצאות הנוגעות לחקירת משרד המשפטים האמריקאי על תוצאות הפעילות בחוץ לארץ, ראה ביאור 12.ג. לדוחות הכספיים.

תוצאות הפעילות בחוץ לארץ

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2015	2016	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
28	43	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
(1)	1	הכנסות מימון שאינן מריבית
8	7	עמלות והכנסות אחרות
35	51	סך ההכנסות
5	1	הוצאות בגין הפסדי אשראי
21	18	הוצאות תפעוליות אחרות
9	32	רווח לפני הפרשה למיסים
4	12	הפרשה למיסים
5	20	רווח נקי
מאזן – סעיפים עיקריים:		
2,811	3,415	אשראי לציבור (יתרת סוף)
2,783	3,387	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
4,836	4,942	פיקדונות הציבור, נטו (יתרת סוף)
2,638	3,260	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
1,952	4,760	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
3,092	3,670	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
18	21	מרווח מפעילות מתן אשראי
2	4	מרווח מפעילות מתן פיקדונות
8	18	אחר
28	43	סך הכל הכנסות ריבית נטו

חברות מוחזקות עיקריות

תרומת החברות המוחזקות לרווח הנקי מפעולות רגילות הגיעה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 לכ-99 מיליוני שקלים חדשים, לעומת כ-128 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. נתונים אלה כוללים השפעות של שינויים בשערי החליפין על יתרות ההשקעה בחברות המוחזקות בחוץ לארץ, המכוסים בבנק עצמו. לכן, אין משמעות להשפעת שערי החליפין על הרווח הנקי של הקבוצה. ללא השפעת הפרשי שער כאמור לעיל, הסתכמה תרומת החברות המוחזקות בכ-105 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 121 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, ראה הסבר בחברות המוחזקות להלן.

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ (להלן: בנק יהב)

בנק יהב הינו תאגיד בנקאי הפועל בהתאם לרישיון 'בנק' לפי הוראות חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981.

תרומת בנק יהב לרווח הנקי של הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016, הסתכמה בכ-33 מיליוני שקלים חדשים, לעומת כ-54 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. תשואת הרווח הנקי על ההון של בנק יהב בחישוב שנתי, הגיעה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ל-7.6%, לעומת תשואה של 14.1% בתקופה המקבילה אשתקד. סך המאזן של בנק יהב ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכם ב-23,730 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 22,651 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2015, גידול של 1,079 מיליוני שקלים חדשים (4.8%). יתרת האשראי לציבור נטו ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכמה ב-8,646 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 7,943 מיליוני שקלים חדשים בסוף שנת 2015, גידול של 703 מיליוני שקלים חדשים (8.9%). יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכמה ב-20,174 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 19,415 מיליוני שקלים חדשים בסוף שנת 2015, גידול של 759 מיליוני שקלים חדשים (3.9%).

טפחות סוכנות לביטוח (1989) בע"מ (להלן: טפחות ביטוח)

טפחות ביטוח היא סוכנות ביטוח בבעלות מלאה של הבנק, העוסקת במכירת פוליסות ביטוחי החיים ופוליסות ביטוחי הנכסים של לקוחות המבצעים משכנתאות בבנק. תרומתה של טפחות ביטוח לרווח הנקי של הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 (בניכוי הכנסות המימון נטו מעודפי המזומנים של החברה) הסתכמה בכ-36 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 37 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי הגיעה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 לכ-8.1% לעומת תשואה של כ-8.8% בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מוחזקות אחרות הפועלות בישראל

חברות מוחזקות אחרות הפועלות בישראל הנמצאות בשליטתו המלאה של הבנק ונשענות על תשתית הבנק, תרמו לרווח הנקי של הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 כ-17 מיליוני שקלים חדשים נטו, לעומת כ-13 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. מזה סך של כ-8 מיליוני שקלים חדשים, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד, מפעילות נאמנות במסגרת החברה הבת, מזרחי טפחות חברה לנאמנות בע"מ.

יוניטד מזרחי בנק (שוויץ) לימיטד

יוניטד מזרחי בנק (שוויץ) לימיטד (להלן: "בנק המזרחי שוויץ") מתמחה בשירותי בנקאות פרטית בינלאומית. הבנק בשוויץ מוחזק באמצעות חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, United Mizrahi Overseas Holding Co. B.V. (Netherlands) ("מזרחי החזקות בינלאומיות"), הרשומה בהולנד. הרווח הנקי של בנק המזרחי שוויץ הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 בכ-0.7 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת כ-0.5 מיליוני פרנקים שוויצרים בתקופה המקבילה אשתקד. סך המאזן של בנק המזרחי שוויץ ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכם בכ-188 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת כ-194 מיליוני פרנקים שוויצרים בסוף שנת 2015.

יתרת האשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכמה לכ-75 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת כ-72 מיליוני פרנקים שוויצרים בסוף שנת 2015. יתרת הפיקדונות בבנקים ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכמה ב-109 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת כ-117 מיליוני פרנקים שוויצרים בסוף שנת 2015. יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכמה בכ-126 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת כ-134 מיליוני פרנקים שוויצרים בסוף שנת 2015. יתרת הפיקדונות מבנקים ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכמה בכ-0.3 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת כ-0.1 מיליוני פרנקים שוויצרים בסוף שנת 2015.

נתונים אלה אינם כוללים סעיפים חוץ מאזניים, כגון פיקדונות בנאמנות (FIDUCIARY) ותיקי ניירות ערך של לקוחות, המהווים מרכיבים עיקריים בפעילותו העסקית של הבנק בשוויץ.

תרומת מזרחי החזקות בינלאומיות, המחזיקה בבנק מזרחי שוויץ, לרווח הנקי של הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 כשהיא מנוכה מהשפעות שער חליפין, הסתכמה לרווח נקי של 2.9 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1.2 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

תוצאות הרווח הנקי בפועל של מזרחי החזקות בינלאומיות כוללות השפעת שינויים בשער חליפין המכוסה על ידי מקורות בבנק עצמו. לפרטים בדבר חקירת משרד המשפטים בארצות הברית, הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים.

השקעות בתאגידים ריאליים

הבנק מנהל השקעות נוסטרו בתאגידים ריאליים. מניות התאגידים הריאליים שבהן השקיע הבנק כאמור, נרכשו למטרת השגת רווחי הון ומוצגות בתיק ניירות הערך הזמינים למכירה ובמסגרת ההשקעה בחברות כלולות, כאשר לבנק השקעה מהותית בתאגיד. כ-3.2% מההשקעות הן סחירות, ומוצגות בהתאם לערכי השוק שלהן. יתר ההשקעות מוצגות בהתאם לעלותן או בהתאם לשווי המאזני. במקרים של ירידת ערך שעל פי הערכת ההנהלה אינה בעלת אופי זמני, נרשמת הפרשה לירידת ערך ההשקעה כהפסד בספרי הבנק.

השקעות הבנק בתאגידים ריאליים הסתכמו ליום 30 בספטמבר 2016 לסך של כ-100 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 101 מיליוני שקלים חדשים בסוף שנת 2015.

רווחי הבנק נטו מהשקעות בתאגידים ריאליים, לאחר הפרשה לירידת ערך, הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 לסך של כ-2.2 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 3.4 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

פרק זה כולל סקירה תמציתית וניתוח ההתפתחויות של הסיכונים העיקריים שהבנק נחשף אליהם. ככל שנדרש, יש לעיין בפרק זה ביחד עם פרק סקירת הסיכונים שנכלל בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים לשנת 2015. דוח סיכונים מפורט הכולל את דרישות הגילוי של הנדבך השלישי של באזל ומידע נוסף על הסיכונים שניתן על פי המלצות הוועדה ליציבות פיננסית (ה-FSB), מפורסם באתר האינטרנט של הבנק.

תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

הפעילות העסקית השוטפת של הקבוצה במגוון המוצרים והמכשירים הפיננסיים המאזניים והחוץ מאזניים חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים, ביניהם - סיכונים שוק, ריבית בתיק הבנקאי ונזילות, סיכונים אשראי וסיכונים תפעוליים. מדיניות ניהול ובקרת הסיכונים בתחומים השונים מיועדת לתמוך בהשגת היעדים העסקיים של הקבוצה תוך הגבלת החשיפה לסיכונים אלה.

הבנק קבע במהלך השנים האחרונות מסגרת נרחבת לניהול ובקרת הסיכונים אליהם הוא נחשף, הכוללת מבנה ארגוני תומך בניהול ובקרת סיכונים אלה. דירקטוריון הבנק והוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון אחראים להתוות את העקרונות הנדרשים לניהול ובקרת הסיכונים השונים אליהם חשוף הבנק במסגרת פעילותו, כולל קביעת תאבון הסיכון (תקרות החשיפה המותרות) ופיקוח אחר עמידת הבנק בעקרונות ובתאבון הסיכון שקבע. הנהלת הבנק אחראית ליישום עקרונות אלה, באמצעות שלושה קווי הגנה, ותוך הפעלה של מגוון תהליכים, כלים, מערכות מיכוניות תומכות ודיווחים, שנועדו להבטיח עמידת הבנק בעקרונות שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

לבנק תהליך מוסדר למיפוי וזיהוי הסיכונים הכרוכים בפעילותו, ורשימת הסיכונים המהותיים לפעילותו ומנהלי סיכונים אלה, מאושרת בהנהלה ובדירקטוריון, לפחות אחת לשנה. רשימת הסיכונים המהותיים נקבעת לפי סף מהותיות, המבוסס במונחי הון הליבה של הבנק או הרווח השנתי שלו, ומאושר, לפחות אחת לשנה, על ידי דירקטוריון הבנק. עקרונות הטיפול של הבנק בסיכונים המהותיים השונים כפי שזוהו ומופ, לרבות אופן המדידה שלהם, הניהול והמזעור של כל סיכון, מעוגנים במסמכי מדיניות ייעודיים, המאושרים אחת לשנה על ידי הדירקטוריון. במסגרת מסמכי המדיניות מתווה הדירקטוריון את תאבון הסיכון, קרי, תקרות החשיפה, איכותיות או כמותיות, המותרות ליחידות הבנק. לבנק מסמך מדיניות אב הקובע את מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים שלו, ובכלל זה, את שרשרת הדיווחים הנדרשת במצב שגרה ובמצב קיצון ואת אופן הטיפול במוצר חדש או בפעילות חדשה. הבנק המשיך לשדרג במהלך השנים האחרונות את טיפולו בתאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון, ובפרט, הקים מסמך מדיניות ייעודי המסדיר מסגרת איכותית וכמותית לטיפול בתאבון הסיכון, כולל אופן הדיווח בגינו, והמעקב אחר התפתחות פרופיל הסיכון של הבנק לנוכח תאבון הסיכון שאושר על ידי דירקטוריון הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצה מתבצע באופן שוטף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 של בנק ישראל (ניהול סיכונים), ובהתאם למסגרת שהותוותה בנדבך השני של באזל II, כולל השינויים הנדרשים עם כניסת באזל III לתוקף. הבנק מיישם את הוראות בנק ישראל לניהול הסיכונים השונים, הקובעות סטנדרטים למסגרת ניהול ובקרת הסיכונים בבנק. סטנדרטים אלה עוגנו במסגרת מסמכי המדיניות של הבנק ובמסגרת שורה של נהלים המבטיחים יישום העקרונות כנדרש.

גישת הנהלת הבנק היא, כי ניהול הסיכונים ובקרתם צריכים להיות תהליך אינטגרטיבי. ניהול הסיכונים בראיה כוללת, על כלל הפעילות הפיננסית של הבנק, מאזנית וחוץ מאזנית, מאפשר לבנק ניצול מרבי של המתאמים בין גורמי הסיכון השונים (בסיס וריבית) במגזרי ההצמדה השונים, ופיזור מיטבי של הסיכון. בנוסף למדידת הערך הכולל של הסיכון, מודד הבנק ומנהל את תמהיל מרכיבי הסיכון. הבנק הסדיר במהלך השנים האחרונות את המסגרת הנדרשת לטיפול בסיכונים אליהם הוא נחשף, לרבות: התווית עקרונות לניהול הסיכונים, כולל קביעת תאבון הסיכון על ידי הדירקטוריון, קביעת תפקידי ההנהלה לשם יישום העקרונות שנקבעו על ידי הדירקטוריון, הגדרת תפקידי שלושת קווי ההגנה

שנקבעו (הקו הראשון - נוטל הסיכונים - הקווים העסקיים, הקו השני - קו הבקרה, והקו השלישי - הביקורת הפנימית), הגדרת שרשרת הדיווחים הנדרשים בשגרה ובחירום, והניטור המתמשך של פרופיל הסיכון של הבנק, לנוכח תאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון.

כחלק ממסגרת זו, פעלו יחידות הבנק לשדרוג מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק (ה-מיני ICAAR), בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 310, והוא מציג מבט נרחב על הסיכונים השונים של הבנק, תוך שהוא מדגיש את מצב פרופיל הסיכון, לנוכח תאבון הסיכון שנקבע בכל מסמך המדיניות. בכך, מחזק ומשלים המסמך את המבט הניתן על פרופיל הסיכון במסגרת מסמך ה- ICAAR (Internal Capital Adequacy Assessment Report) השנתי של הבנק, הכולל את תהליך תכנון ההון של הבנק והמהווה חלק מדרישות הנדבך השני של באזל II. בנוסף, מפעיל הבנק שורה מגוונת של מבחני מצוקה (קיצון) המאתגרים את פרופיל הסיכון הנוכחי שלו בתנאי קיצון (לחץ), תוך מתן דגש למבחני מצוקה הבוחנים את פרופיל הסיכון תחת שינויים מהותיים בתנאי המאקרו. לבנק מסמך מדיניות אב יעודי המסדיר את העקרונות לביצוע מבחני מצוקה, ובפרט, את אופן השימוש בהם בבנק, כולל לצורך קביעת תאבון הסיכון.

במהלך הרבעון השלישי של שנת 2016 לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכונים של הבנק, יחסית לפרופיל הסיכון של הבנק במהלך שנת 2015 ובמחצית הראשונה של שנת 2016 והניטור השוטף של פרופיל הסיכונים מעלה כי רמת הסיכון של הבנק היא נמוכה בכל הקשור לסיכון האסטרטגי וסיכון המוניטין, ונמוכה - בינונית בכל הקשור לסיכון האשראי וסיכון השוק והריבית. תחום הסיכון היחיד אשר רמתו הועלתה והוגדרה כבינונית הוא הסיכון התפעולי הכולל סיכונים אבטחת מידע וסיכון טכנולוגי המידע המוגדרים כסיכונים ברמה בינונית, עקב ההאצה בקצב השינויים הטכנולוגיים והתרבות מקרי ותחכום תקיפות סייבר בעולם. יצוין כי הבנק שומר על פרופיל סיכון נמוך בכל הקשור לפעילותו בתחום המשכנתאות. בחינה זו מתבצעת בהסתמך על תהליך כמותי המבטא את פרופיל מדדי הסיכונים השונים של הבנק, ובהסתמך על מהלך איכותי סובייקטיבי שמנהלי ובקרי הסיכונים השונים מבצעים אחת לשנה, כדי להביע את עמדתם לגבי רמת הסיכונים השונים, איכות ניהולם וכיוון התפתחותם הצפוי במהלך השנה הבאה.

הבנק ממשיך לבחון את פרופיל סיכון השוק והריבית שלו, לאור סביבת הריבית הנמוכה והפוטנציאל לשינוי במגמת הריבית או שינויים ברמת האינפלציה, ומצא כי המסגרת שהוסדרה לטיפול בסיכון זה במהלך השנים האחרונות, כולל מגוון המגבלות שנקבעו, הדיווחים, הפורומים ואמצעי הניהול והבקרה שהוא מפעיל, יש בהם כדי להבטיח טיפול נאות בסיכון זה, שפרופיל הסיכון הנוכחי שלו, בהסתמך על שורה של מדדי תאבון סיכון, ועל מגוון מבחני מצוקה הוא נמוך. על אף עובדה זו, קבע הבנק את רמת סיכון הריבית בתיק הבנקאי שלו כנמוכה-בינונית, בגין פוטנציאל ההשפעה של שינוי במגמת הריבית על פעילותו, והצורך בניטור מתמשך של פוטנציאל זה. באותו אופן קבע הבנק את פרופיל סיכון האינפלציה כסיכון בינוני. הבנק מצא כי המסגרת שנקבעה לטיפול בסיכון הנזילות, שתשומת הלב הניהולית בגינו עלתה באופן משמעותי בבנק במהלך השנה האחרונה, כתוצאה מדרישות בנק ישראל בהוראותיו החדשות לטיפול בסיכון זה, הינו הולם. לבנק מתווה ברור לכל מדדי הנזילות הנדרשים על פי ההוראה, הוא עיבה את מבחני המצוקה ותכניות המילוט הנדרשות לטיפול בסיכון זה. פרופיל סיכון הנזילות הוגדר כבינוני, עקב הדרישות הרגולטוריות הרבות בקשר לניהול סיכון זה, המאתגרות את ניהול הסיכון בבנק, הבנק ממשיך במהלך המוסדר שקבע לשיפור פרופיל הנזילות שלו, תוך מתן דגש על הגדלת יחס הנזילות וצמצום ריכוזיות פרופיל הנזילות שלו. במהלך הרבעון השלישי של השנה נמשך השיפור במדדי הנזילות של הבנק.

במהלך השנים האחרונות שדרג הבנק באופן משמעותי את הניטור של תיק המשכנתאות שלו, שהוא הגדול במערכת. שדרוג זה בוצע, תוך שהבנק עומד בכל הוראות ודרישות בנק ישראל. לבנק מדדי סיכון רבים לניתוח השוטף של תיק המשכנתאות שלו, המתבססים על גורמי הסיכון של התיק, ביניהם: LTV, יחס ההחזר, אומדן לאחוז הכשלים הצפוי (PD) ואיכות החיתום. כחלק ממהלך זה, מיסד הבנק במהלך השנים האחרונות, תהליך שיטתי לביצוע של מגוון מבחני מצוקה, הבוחנים את התיק ממספר רב של זוויות והיבטי סיכון, תוך שימוש במגוון שיטות לחישוב תוצאות מבחני המצוקה, וזאת, בהתאם לדרישות בנק ישראל, ובהתאם למתודולוגיות מקובלות. מבחני המצוקה של הבנק מתבססים על שינויים מהותיים בתנאי המאקרו הרלבנטיים לתיק המשכנתאות, ובעיקר נתוני אבטלה וריבית, כאשר בחלק ממבחני המצוקה משתמש הבנק בתנאי מאקרו כפי שנקבעו בתרחיש האחד של בנק ישראל, המפורסם אחת לשנה. בהסתמך על מגוון התוצאות והניתוחים שביצע הבנק ובהשוואה לתוצאות מבחני מצוקה של בנקים זרים, מוצא הבנק כי פוטנציאל ההפסד מהתיק, בעת התרחש אירוע קיצון משמעותי, נמוך

יחסית לרמת הון הליבה של הבנק, וזאת אף מבלי להביא בחשבון את הפעולות הרבות שהוא יכול לבצע כדי לחלץ לווים ממשל, ואת איכות החיתום שלו. הבנק ממשיך לבחון באופן מתמשך את תיק המשכנתאות שלו. לפרטים נוספים ראה פרק סיכון האשראי להלן.

במהלך הרבעון השלישי של שנת 2016, המשיך הבנק לקדם את מסגרת הטיפול שלו בסיכונים ה"מתעוררים": האכיפה הפנימית, הציות, איסור הלבנת הון וסיכון חוצה גבולות, בהתאם לתכנית העבודה שקבע בשנים האחרונות, תוך שהוא משתמש במגוון כלים לשם הטמעת תרבות ביחידות הבנק לטיפול בסיכונים אלה והקצאת המשאבים האנושיים והטכנולוגיים הנדרשים לטיפול בסיכון, כולל ביצוע סקרי ציות ורגולציה, הסדרת מנגנון דיווחים נאות והטמעת מערכות התומכות בטיפול בסיכונים אלה. תהליכי ההטמעה של התרבות הנדרשת לטיפול בסיכונים אלה, מתבססים על ראיית דירקטוריון והנהלת הבנק, לפיה קיימת סובלנות אפס לאי עמידה בדרישות הציות והרגולציה. פרופיל הסיכונים הללו נקבע ברמה שבין נמוכה לבינונית, לאור הצורך בטיפול מתמשך בהם, ועל אף ההתקדמות הרבה שביצע הבנק בטיפול בסיכונים אלו.

הבנק קבע את פרופיל הסיכון שלו בכל הקשור לטיפול בסיכון אבטחת מידע וסייבר ברמה בינונית, בשל התגברות איומי הסייבר בתקופה האחרונה, והוא ממשיך לפעול בתכנית מתמשכת לנקיטת הצעדים הנדרשים כדי להתמודד עם איומים אלה ופוטנציאל איומים דומים נוספים. תאבון הסיכון של הבנק נקבע לכל הסיכונים המהותיים באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות, כאשר המגבלות הכמותיות מוגדרות ברובן כפונקציה של ההון הראשוני של הבנק. עבור מרבית הסיכונים נקבעו מגבלות למצב שוק רגיל וכן, למצב קיצון, בהסתמך על תוצאות מבחני המצוקה השונים שעורך הבנק. כאמור, לבנק תאבון סיכון אפס לאי עמידה בהוראות הרגולציה. כאמור לעיל, בכל שנה, מאותגר תאבון הסיכון על ידי מנהל הסיכונים הראשי, ההנהלה והדירקטוריון, לנוכח היעדים העסקיים שנקבעו בתכנית העבודה, פרופיל הסיכון והשפעתם של היעדים העסקיים עליו, ולנוכח תוצאות התהליך האיכותי שמבצעים המנהלים בבנק, שנועדו לבחון את רמת הסיכונים השונים וכיוון התפתחותם במהלך השנה הבאה. כתוצאה מכך, נתמכת האסטרטגיה העסקית של הבנק על ידי מסגרת תאבון סיכון מתאימה, תוך כדי ניטור שוטף של פרופיל הסיכון והתראה במקרה שפרופיל הסיכון מגיע לגבולות תאבון הסיכון שנקבע. ראיית דירקטוריון והנהלת הבנק היא שכל תחומי הפעילות העסקיים העיקריים של הבנק, צריכים להיות מנוטרים על ידי תאבון סיכון ספציפי, וכי הוקצו המשאבים הנדרשים לשם ניהול ובקרת הסיכונים הנובעים מפעילות זו. כך לדוגמה, השלים הבנק במהלך השנה האחרונה את פיתוח המודלים הנדרשים לשם דירוג ותמחור של לקוחות קמעונאיים באמצעות המודלים המתקדמים, ואלה מצטרפים למדדי הניטור הרגילים, לאור העלייה בפעילות הבנק במגזר זה כתוצאה מהאסטרטגיה העסקית שקבע. במהלך תשעת החודשים הראשונים של השנה, הכניסה החטיבה הקמעונאית של הבנק לייצור מערכת ממוכנת, המאפשרת ליחידות החטיבה במטה ובסניפים, לדרג, לתמחר ולנהל את לקוחות החטיבה, כחלק מתכנית השימושיות שקבע הבנק ליישום המודלים המתקדמים בבנק.

כאמור לעיל, לבנק מתודולוגיה נרחבת לביצוע מבחני מצוקה במגוון שיטות. מתודולוגיה זו ואופן השימוש בתוצאות מבחני המצוקה מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי. הבנק עושה שימוש נרחב בתוצאות מבחני המצוקה במסגרת תהליך תכנון ההון המהווה חלק ממסמך ה-ICAAR. תהליך זה בוחן האם לבנק יש די הון כדי לעמוד בתכנית האסטרטגית, המאוגדת על ידי שורה של מבחני מצוקה בדרגות חומרה שונות. מבחני מצוקה אלה פוגעים ברווחיות הבנק על ידי גרימת הפסדים פוטנציאליים לסיכונים המהותיים לפעילות: אשראי, ריכוזיות אשראי, שוק, ריבית בתיק הבנקאי, תפעולי ועוד. במהלך תכנון ההון של הבנק נבדקת רמת ההון הנדרשת של הבנק כאשר מבחני המצוקה מעבירים אותו להפסד פוטנציאלי במהלך שלוש שנים רצופות, עובדה המביאה לשחיקת ההון הראשוני שלו. דגש רב ניתן במבחני המצוקה על תיק המשכנתאות של הבנק, פעילות האשראי העסקית שלו, פוטנציאל הפגיעה של אירועי אבטחת מידע וסייבר, אירועי כשל תפעוליים ועוד. הבנק הגיש את מסמך ה-ICAAR השביעי שלו בתום שנת 2015, לאחר אישורו על ידי הנהלת ודירקטוריון הבנק. תוצאות תכנון ההון של הבנק מלמדות כי לבנק יש מספיק הון כדי לעמוד ביעדי התכנית האסטרטגית שלו, גם לנוכח מבחני מצוקה בדרגות חומרה שונות. בחודש פברואר 2016 הגיש הבנק לבנק ישראל את תוצאות התרחיש האחדיד שלו, שהינו מבחן מצוקה המתבסס על תנאי מאקרו הנקבעים על ידי בנק ישראל למערכת הבנקאית. תוצאות התרחיש האחדיד תומכות בתוצאות מבחני המצוקה השונים של הבנק, ומלמדות כי פוטנציאל הפגיעה בביצועי הבנק, תחת תרחיש שכזה, הינו נמוך יחסית להון הליבה של הבנק והרווח השנתי שלו.

לפרטים נוספים על הממשל התאגידי לניהול סיכונים בקבוצת הבנק ועל תרבות הסיכון, ראה כאמור בדוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

ניהול סיכון האשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון שלווח או צד נגדי של הבנק לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק.

דירקטוריון הבנק הגדיר את מדיניות האשראי, ובכלל זה, קבע את תיאבון הסיכון של הבנק בהתייחס בין היתר לענפי משק, קבוצות לווים, משכנתאות, פעילות בחוץ לארץ ועוד. מדיניות הבנק בתחום האשראי נגזרת מהיעדים ומהאסטרטגיה העסקית של הבנק, תוך מתן דגש לתמורות המקרו כלכליות בארץ ובעולם ולהשלכותיהן על סיכון האשראי. ניהול סיכון האשראי בבנק מתבצע בהתאם להוראה 311 (ניהול סיכונים אשראי) של בנק ישראל.

המעקב אחר פרופיל הסיכון, לנוכח תאבון הסיכון שנקבע, מבוצע בתדירות שהוגדרה במסגרת מדיניות האשראי, והעמידה בו מדווחת להנהלת ודירקטוריון הבנק. המעקב מתבצע על ידי היחידות העסקיות ומנוטר על ידי החטיבה לבקרת סיכונים. המעקב אחר עמידה במגבלות תאבון הסיכון מהווה חלק עיקרי במסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, המאושר בדירקטוריון הבנק.

בנוסף, קבע דירקטוריון הבנק מדיניות ייעודית לסיכון הריכוזיות באשראי אשר במסגרתה הוגדר תיאבון הסיכון לתחום זה, ונקבעו שיטות המדידה, הבקורות ומנגנוני הדיווח. מדיניות הבנק בתחום האשראי נגזרת מהיעדים ומהאסטרטגיה העסקית של הבנק, תוך מתן דגש לתמורות המקרו כלכליות בארץ ובעולם ולהשלכותיהן על סיכון האשראי.

במסגרת מדיניות האשראי של הבנק נקבעו עקרונות וכללים להעמדת אשראי ולניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו, ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות וכללים אלה מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים, הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים, והן ברמה של ענפי משק וסקטורים עסקיים. מדיניות האשראי נבחנת במהלך השנה לאור התפתחויות בסביבה העסקית בה פועל הבנק ובה פועלים לקוחותיו, ובהתאמה נערכים בה עדכונים.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

ניתוח ההתפתחות באיכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

הגילוי על סיכון האשראי בגין חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים ניתן בהתייחס לכל קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 313, עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) במיליוני שקלים חדשים:

נכון ליום 30 בספטמבר 2016 לא קיימת בבנק קבוצת לווים העומדת בתנאי המזכר לעיל.

פעילות הבנק עם קבוצות לווים גדולות מתבצעת בכפוף למספר עקרונות, שנועדו לצמצם את מידת הסיכון בפעילות זו:

- עיקר הפעילות בקבוצות הלווים מתבצעת מול חברות ציבוריות, ותיקות ומובילות בתחומן.
- עיקר האשראי ניתן לטווחים קצרים ובינוניים, ומשרת פעילות שוטפת של החברות.
- האשראי מפוזר בין חברות הקבוצה הפועלות בתחומי פעילות שונים ובענפי משק נפרדים.
- האשראי ניתן במידת האפשר לחברות שונות שאין ביניהן תלות, תניות או ערבויות הדדיות.

להלן הצעדים בהם נוקט הבנק לצורך ניהול החשיפות לקבוצות לווים:

- קביעת התניות פיננסיות בהתאם לצורך.
- העמדת האשראי כנגד ביטחונות, ככל שניתן, ומעקב הדוק אחר החשיפה שאינה מובטחת בביטחונות.
- מעקב שוטף אחר פעילות החברה ותוצאותיה הכספיות.
- ניטור הדוק של עמידת חברות קבוצת הלווים בהתניות הפיננסיות, אם וכאשר נקבעו להן.

לווים גדולים

להלן החלוקה הענפית של 6 הלווים הגדולים בקבוצה ליום 30 בספטמבר 2016 (במיליוני שקלים חדשים):

לווה מספר	ענף משק	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי כולל
1.	בינוי ונדל"ן	117	940	1,057
2.	בינוי ונדל"ן	2	963	965
3.	בינוי ונדל"ן	61	714	775
4.	בינוי ונדל"ן	-	635	635
5.	תחבורה ואחסנה	70	530	600
6.	בינוי ונדל"ן	290	294	584

סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים בניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

מימון ממונף

מימון ממונף הינו מימון אשראי המועמד ללקוח ועומד באחד משני התבחינים הבאים:

1. **אשראי למטרת עסקה הונית** יוגדר כאשראי העומד באחד מהכללים הבאים:
  - אשראי למטרת עסקה הונית (כהגדרתה להלן), ובלבד שיתרת האשראי כאמור גבוהה מ-0.5% מהון הבנק או מ-35 מיליוני שקלים חדשים, לפי הגבוה מבניהם.
  - אשראי למימון רכישת זכויות הוניות בתאגיד בנקאי אחר או בתאגיד החזקה בנקאית, ובלבד שיתרת האשראי כאמור גבוהה מ-35 מיליוני שקלים חדשים.
  - אשראי נוסף שהועמד ללווה במועד מאוחר ממועד מימון העסקה ההונית, אם פירעון האשראי מבוסס בעיקרו על תזרים מזומנים הנובע מהזכויות ההוניות שרכישתם מומנה על ידי התאגיד הבנקאי.

"עסקה הונית": עסקה שמטרתה אחת מהבאות:

- רכישה עצמית - רכישה או רכישה חוזרת, על ידי הלווה, של ההון העצמי המונפק של הלווה (לרבות תכנית לרכישת מניות עבור עובדים).
- רכישת תאגיד אחר - רכישה של זכות הונית כלשהי בתאגיד אחר, או רכישה של כלל נכסים או של חלק משמעותי מהנכסים בתאגיד אחר.
- חלוקת הון - תשלום דיבידנד או עסקה אחרת שמטרתה להגדיל את הערך לבעלי המניות.

עסקה הונית לעניין מימון ממונף, הינה עסקה בה יתרת האשראי גבוהה מ-0.5% מהון הבנק ושיעור המימון בה גבוה מ-50%.

2. **מימון לחברות ממונפות** - הינו מתן אשראי לחברות בעלות מאפיינים המצביעים כי שינוי לרעה בסביבה הכלכלית הגלובלית או הייחודית למגזר בו הן פועלות, עלול להשפיע באופן משמעותי על כושר החזר האשראי לבנק. הבנק קבע קריטריונים המגדירים את האשראי הנכלל בקטגוריה זו, המבוססים על דרוג סיכון האשראי של הלקוח העסקי כפי שהוא בא לידי ביטוי במודל הדירוג של הבנק, וכן על מדדים למינוף (לחריגה גבוהה משמעותית מהנורמות המקובלות בענף) שנקבעו על בסיס יחסים פיננסיים מקובלים בקרב לקוחות הבנק בעלי אשראי מהותי בענפי משק עיקריים בהם פועל הבנק. המדדים למינוף וענפי המשק נבחנים בהתאם לשינויים בסביבה העסקית ובמידת הצורך נערכים בהם שינויים. כל לווה שהוצף בגין אחד או יותר מהקריטריונים שנקבעו נבחן פרטנית, בפורום מימון ממונף בו משתתפים נציגים מהחטיבה לבנקאות עסקית, החטיבה לבקרת סיכונים והחטיבה לחשבונאות ודיווח כספי, בו נבדקים תמורות ושינויים בפרמטרים הכספיים של החברה ושל הסביבה הכלכלית בה היא פועלת.

החל מיום 1 בינואר 2016 נכנסו לתוקף עדכונים בנושא מגבלות על מימון עסקאות הוניות בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 323 וכן הוראת ניהול בנקאי תקין 327 בנושא ניהול הלוואות ממונפות. הוראות אלה מגדירות את מסגרת הסיכונים הכוללת להלוואות ממונפות.

להלן פרטי חשיפות הבנק לאשראי העונה להגדרת מימון ממונף:

אשראי למטרת עסקאות הוניות (במיליוני שקלים חדשים):

		31 בדצמבר 2015			30 בספטמבר 2015			30 בספטמבר 2016			
הפרשה	סיכון	הפרשה	סיכון	הפרשה	סיכון	הפרשה	סיכון	הפרשה	סיכון		
פרטנית	אשראי	פרטנית	אשראי	פרטנית	אשראי	פרטנית	אשראי	פרטנית	אשראי	ענף משק של	
להפסדי	חולץ	להפסדי	חולץ	להפסדי	חולץ	להפסדי	חולץ	להפסדי	חולץ	הנרכשת	
אשראי	כולל	אשראי	מאזני	אשראי	מאזני	אשראי	מאזני	אשראי	מאזני		
-	178	-	178	-	192	2	190	-	-	-	בינוי ונדל"ן
-	113	1	112	-	112	-	112	-	100	-	מסחר
-	291	1	290	-	304	2	302	-	100	-	סך הכל

אשראי לחברות ממונפות (במיליוני שקלים חדשים):

		31 בדצמבר 2015			30 בספטמבר 2015			30 בספטמבר 2016				
הפרשה	סיכון	הפרשה	סיכון	הפרשה	סיכון	הפרשה	סיכון	הפרשה	סיכון			
פרטנית	אשראי	פרטנית	אשראי	פרטנית	אשראי	פרטנית	אשראי	פרטנית	אשראי	ענף משק של הלווה מאזני		
להפסדי	חולץ	להפסדי	חולץ	להפסדי	חולץ	להפסדי	חולץ	להפסדי	חולץ			
אשראי	כולל	אשראי	מאזני	אשראי	מאזני	אשראי	מאזני	אשראי	מאזני			
-	473	280	193	-	20	-	20	-	261	190	71	בינוי ונדל"ן
-	166	38	128	-	361	84	277	-	530	103	427	מסחר
-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-	19	שירותים פיננסיים
-	157	96	61	-	151	86	65	-	95	95	-	מידע ותקשורת
-	796	414	382	-	532	170	362	-	905	388	517	סך הכל

התפתחויות בסיכון אשראי בעייתי

להלן תמצית נתוני סיכון האשראי הבעייתי הכולל ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

סיכון אשראי כולל			
2015 בדצמבר 31	2015 בספטמבר 30	2016 בספטמבר 30	
			סיכון אשראי בעייתי
986	907	876	סיכון אשראי פגום
82	78	110	סיכון אשראי נחות
957	1,005	827	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת - לדיור
690	691	764	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת - אחר
2,715	2,681	2,577	סל הכל סיכון אשראי בעייתי

להלן מדדי סיכון עיקריים הנוגעים לאיכות אשראי (באחוזים):

2015 בדצמבר 31	2015 בספטמבר 30	2016 בספטמבר 30	
0.5	0.5	0.4	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
1.5	1.3	1.2	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי שאינו לדיור
2.3	2.1	2.3	שיעור יתרת אשראי לציבור בעייתי מיתרת האשראי שאינו לדיור
			שיעור יתרת האשראי לדיור שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור ⁽²⁾⁽¹⁾
0.6	0.6	0.5	
1.2	1.3	1.2	שיעור סיכון אשראי בעייתי מסיכון אשראי כולל בגין הציבור

(1) שיעור זה שאינו לדיור זניח.

(2) יתרת האשראי בפיגור לפני הפרשה לעומק הפיגור.

לפרטים נוספים ראה גם מידע מפורט בפרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי לעיל.

להלן ניתוח התנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

בנקים		סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
סך הכל	וממשלות					
1,487	2	1,485	199	611	675	יתרת הפרשה ליום 30 ביוני 2016
59	(1)	60	34	6	20	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(86)	-	(86)	(36)	(6)	(44)	מחיקות חשבונאיות ⁽¹⁾
61	-	61	12	-	49	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות ⁽¹⁾
(25)	-	(25)	(24)	(6)	5	מחיקות חשבונאיות נטו
1,521	1	1,520	209	611	700	יתרת הפרשה ליום 30 בספטמבר 2016

בנקים		סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
סך הכל	וממשלות					
1,480	3	1,477	186	628	663	יתרת הפרשה ליום 30 ביוני 2015
61	1	60	15	7	38	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(102)	-	(102)	(25)	(16)	(61)	מחיקות חשבונאיות ⁽¹⁾
56	-	56	15	-	41	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות ⁽¹⁾
(46)	-	(46)	(10)	(16)	(20)	מחיקות חשבונאיות נטו
1,495	4	1,491	191	619	681	יתרת הפרשה ליום 30 בספטמבר 2015

בנקים		סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
סך הכל	וממשלות					
1,509	3	1,506	195	614	697	יתרת הפרשה ליום 31 בדצמבר 2015
119	(2)	121	70	7	44	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(246)	-	(246)	(99)	(10)	(137)	מחיקות חשבונאיות ⁽¹⁾
139	-	139	43	-	96	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות ⁽¹⁾
(107)	-	(107)	(56)	(10)	(41)	מחיקות חשבונאיות נטו
1,521	1	1,520	209	611	700	יתרת הפרשה ליום 30 בספטמבר 2016

בנקים		סך הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
סך הכל	וממשלות					
1,450	5	1,445	189	624	632	יתרת הפרשה ליום 31 בדצמבר 2014
136	(1)	137	35	14	88	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(236)	-	(236)	(83)	(19)	(134)	מחיקות חשבונאיות ⁽¹⁾
145	-	145	50	-	95	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות ⁽¹⁾
(91)	-	(91)	(33)	(19)	(39)	מחיקות חשבונאיות נטו
1,495	4	1,491	191	619	681	יתרת הפרשה ליום 30 בספטמבר 2015

(1) יתרת המחיקות החשבונאיות המוצגות בביאור כוללת בעיקרה מחיקות שהינן בעלי אופי טכני הנובע מחלוף הזמן של פיגור הלקוח וזאת בהתאם לתקינה האמריקאית החלה על הבנק בהקשר זה. כך למשל, יתרת ההפרשה של חובות גדולים פגומים נמחקת בדרך כלל לאחר שנתיים. חוב הנמדד על בסיס קבוצתי נמחק לאחר 150 ימי פיגור. המשמעות היא, שמאמצי הגבייה של הבנק, לעיתים אורכים זמן רב יותר בהשוואה לעיתוי המחיקה על פי הכללים החשבונאיים. כתוצאה מכך, מוצגות, יתרות גבוהות יחסית של "מחיקות חשבונאיות" ויתרות גבוהות יחסית של "גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות".

לפרטים נוספים בדבר הפרשה להפסדי אשראי ראה ב'אורים ו-13 לדוחות הכספיים.

להלן מדדי סיכון עיקריים הנוגעים להפרשה להפסדי אשראי (באחוזים):

	30 בספטמבר 2015	30 בספטמבר 2016	
0.9	0.9	0.9	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור
0.7	0.7	0.7	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.1	0.1	0.1	שיעור הוצאות הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו
0.1	0.1	0.1	שיעור המחיקות נטו מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו
0.1	0.1	0.1	שיעור הוצאות הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, נטו
0.4	0.3	0.3	מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדיור ⁽¹⁾
0.1	0.1	0.1	שיעור המחיקות נטו מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, נטו

(1) השיעור בגין הלוואות לדיור בגין אשראי הינו זניח.

סיכון אשראי לפי ענפי משק - מאוחד

ליום 30 בספטמבר 2016

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

סיכון אשראי כולל		חובות ⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽²⁾			
שוי הוגן נגזרים	איגרות חוב ⁽⁴⁾	ערביות והתחייבויות אחרות על חשבון לקוחות		חובות ⁽¹⁾	
		סך הכל	ערביות		
-	-	900	289	611	ציבור - מסחרי
20	-	597	286	311	חקלאות, ייעור ודיג
61	-	8,044	3,031	5,013	כרייה וחציבה
2	-	26,956	17,374	9,582	תעשייה וחרושת
-	-	2,447	295	2,152	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁷⁾
291	-	1,216	606	610	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
41	-	10,378	2,363	8,015	אספקת חשמל ומים
2	-	1,025	226	799	מסחר
1	-	1,972	915	1,057	בתי מלון שירותי הארחה ואוכל
4	-	1,088	597	491	תחבורה ואחסנה
457	-	10,176	6,730	3,446	מידע ותקשורת
6	-	2,869	936	1,933	שירותים פיננסיים
10	-	1,726	333	1,393	שירותים עסקיים אחרים
895	-	69,394	33,981	35,413	שירותים ציבוריים וקהילתיים
-	-	119,582	6,698	112,884	סך הכל אשראי מסחרי
19	-	28,118	10,466	17,652	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
914	-	217,094	51,145	165,949	אנשים פרטיים - אחר
131	19	5,541	1,466	4,075	סך הכל
1,045	19	222,635	52,611	170,024	בגין פעילות לווים בחוץ לארץ
2,221	19	4,377	226	4,151	סך הכל אשראי לציבור
-	9,276	366	13	353	תאגידים בנקאיים
3,266	9,314	227,378	52,850	174,528	ממשלות
					סך הכל אשראי

- (1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט איגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות לווה, למעט מכשירים נגזרים.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) כולל ניירות ערך שנשאלו בסך 16 מיליוני שקלים חדשים.
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוב מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,463 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 1,670 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

חובות ⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) בעייתי				סיכון אשראי כולל בעייתי				
הפסדי אשראי ⁽³⁾								
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך הכל	עסקאות עתידיות	
9	1	4	9	14	886	900	-	
4	-	(2)	-	-	626	626	9	
90	11	14	86	181	8,047	8,228	123	
136	1	(7)	300	570	26,389	26,959	1	
68	2	(8)	78	81	2,366	2,447	-	
5	1	3	4	6	1,596	1,602	95	
171	17	28	206	513	9,938	10,451	32	
19	5	7	17	31	996	1,027	-	
8	1	3	13	24	1,952	1,976	3	
8	1	(14)	3	11	1,083	1,094	2	
101	(18)	(1)	15	18	12,012	12,030	1,397	
38	9	17	24	59	2,854	2,913	38	
12	4	6	18	24	1,755	1,779	43	
669	35	50	773	1,532	70,500	72,032	1,743	
610	10	7	22	849	118,733	119,582	-	
209	56	70	72	187	27,749	28,174	37	
1,488	101	127	867	2,568	216,982	219,788	1,780	
32	6	(6)	9	9	5,715	5,724	33	
1,520	107	121	876	2,577	222,697	225,512	1,813	
1	-	(2)	-	-	7,276	7,276	659	
-	-	-	-	-	9,642	9,642	-	
1,521	107	119	876	2,577	239,615	242,430	2,472	

סיכון אשראי לפי ענפי משק - מאוחד - המשך

ליום 30 בספטמבר 2015

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

סיכון אשראי כולל		חובות ⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽²⁾			
שווי הוגן נגזרים	איגרות חוב ⁽⁴⁾	ערביות והתחייבויות אחרות על חשבון לקוחות		חובות ⁽¹⁾	
		סך הכל	ערביות		
-	-	799	184	615	ציבור - מסחרי
40	-	833	452	381	חקלאות, ייעור ודיג
109	-	8,857	3,674	5,183	כרייה וחציבה
1	14	26,477	16,967	9,510	תעשייה וחרושת
11	-	2,359	186	2,173	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁷⁾
306	-	1,338	681	657	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
45	-	10,517	2,420	8,097	אספקת חשמל ומים
14	-	961	232	729	מסחר
1	-	1,445	453	992	בתי מלון שירותי הארחה ואוכל
14	-	1,584	474	1,110	תחבורה ואחסנה
1,843	-	10,866	7,264	3,602	מידע ותקשורת
2	-	2,740	851	1,889	שירותים פיננסיים
14	-	1,307	301	1,006	שירותים עסקיים אחרים
2,400	14	70,083	34,139	35,944	שירותים ציבוריים וקהילתיים
-	-	110,211	6,287	103,924	סך הכל אשראי מסחרי
47	-	26,889	11,127	15,762	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
2,447	14	207,183	51,553	155,630	אנשים פרטיים - אחר
83	22	4,855	1,103	3,752	סך הכל
2,530	36	212,038	52,656	159,382	בגין פעילות לווים בחוץ לארץ
2,250	414	4,006	262	3,744	סך הכל אשראי לציבור
-	10,857	303	16	287	תאגידים בנקאיים
4,780	11,307	216,347	52,934	163,413	ממשלה
					סך הכל אשראי

- (1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט איגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות לווה, למעט מכשירים נגזרים.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) כולל ניירות ערך שנשאלו בסך 100 מיליוני שקלים חדשים.
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוב מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,307 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 1,447 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

חובות ⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) בעייתי				סיכון אשראי כולל בעייתי				
הפסדי אשראי ⁽³⁾								
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך הכל	עסקאות עתידיות	
7	-	1	6	10	789	799	-	
5	-	1	-	-	884	884	11	
95	15	24	80	147	8,963	9,110	144	
144	(5)	(1)	246	606	25,887	26,493	1	
76	31	13	132	138	2,235	2,373	3	
3	-	-	2	3	1,722	1,725	81	
158	20	64	241	384	10,211	10,595	33	
16	4	8	8	21	961	982	7	
6	(1)	(2)	5	19	1,433	1,452	6	
5	1	1	2	4	1,600	1,604	6	
87	(34)	(37)	55	60	14,934	14,994	2,285	
30	5	3	19	41	2,704	2,745	3	
9	2	-	16	23	1,346	1,369	48	
641	38	75	812	1,456	73,669	75,125	2,628	
618	19	14	6	1,008	109,203	110,211	-	
191	33	35	82	198	26,701	27,002	66	
1,450	90	124	900	2,662	209,573	212,338	2,694	
41	1	13	7	19	4,966	4,985	25	
1,491	91	137	907	2,681	214,539	217,323	2,719	
4	-	(1)	-	-	7,284	7,284	614	
-	-	-	-	-	11,160	11,160	-	
1,495	91	136	907	2,681	232,983	235,767	3,333	

סיכון אשראי לפי ענפי משק - מאוחד - המשך

ליום 31 בדצמבר 2015

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

סיכון אשראי כולל		חובות ⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽²⁾		
שווי הוגן נגזרים	איגרות חוב ⁽⁴⁾	סך הכל	ערביות והתחייבויות אחרות על חשבון לקוחות	חובות ⁽¹⁾
				ציבור - מסחרי
-	-	802	185	617
29	-	819	314	505
63	-	8,336	3,277	5,059
1	-	26,012	17,146	8,866
2	-	2,333	184	2,149
280	-	1,217	543	674
42	-	10,032	2,054	7,978
-	-	981	229	752
1	-	1,372	404	968
7	-	1,364	462	902
1,041	-	9,932	6,534	3,398
7	-	2,842	914	1,928
9	-	1,354	317	1,037
1,482	-	67,396	32,563	34,833
-	-	112,987	7,352	105,635
33	-	27,270	11,097	16,173
1,515	-	207,653	51,012	156,641
57	21	5,232	1,269	3,963
1,572	21	212,885	52,281	160,604
1,955	274	3,358	262	3,096
-	11,523	332	16	316
3,527	11,818	216,575	52,559	164,016

- (1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט איגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות לווה, למעט מכשירים נגזרים.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) כולל ניירות ערך שנשאלו בסך 71 מיליוני שקלים חדשים.
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוב מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,285 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 1,467 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

חובות ⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) בעייתי				סיכון אשראי כולל בעייתי				
הפסדי אשראי ⁽³⁾								
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך הכל	עסקאות עתידיות	
6	2	1	7	8	794	802	-	
6	-	2	-	-	859	859	11	
87	17	23	84	151	8,369	8,520	121	
144	(2)	(5)	233	617	25,397	26,014	1	
78	52	37	124	126	2,211	2,337	2	
3	-	-	1	2	1,575	1,577	80	
160	27	78	338	419	9,684	10,103	29	
17	7	10	20	30	951	981	-	
6	(1)	(2)	5	18	1,357	1,375	2	
23	-	17	3	72	1,301	1,373	2	
84	(30)	(35)	15	18	13,519	13,537	2,564	
30	11	6	19	40	2,855	2,895	46	
10	-	1	18	24	1,384	1,408	45	
654	83	133	867	1,525	70,256	71,781	2,903	
613	19	9	24	980	112,007	112,987	-	
195	49	55	81	195	26,861	27,363	60	
1,462	151	197	972	2,700	209,124	212,131	2,963	
44	1	16	14	15	5,323	5,338	28	
1,506	152	213	986	2,715	214,447	217,469	2,991	
3	-	(2)	-	-	6,186	6,186	599	
-	-	-	-	-	11,855	11,855	-	
1,509	152	211	986	2,715	232,488	235,510	3,590	

חשיפה למדינות זרות - מאוחד⁽¹⁾

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

חלק א - מידע בדבר סך החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך:

חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾		חשיפה מאזנית ⁽²⁾												
חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה מאזנית של שלוחות של הבנק במדינה זרה לתושבים מקומיים						חשיפה מאזנית מעבר לגבול						המדינה
לפירעון מעל עד שנה שנה	מזה: סיכון חוץ-מאזני לפירעון מעל עד שנה שנה	סיכון חוץ מאזנית בעייתי	סיכון חוץ מאזנית בעייתי	סיכון חוץ מאזנית בעייתי	סיכון חוץ מאזנית בעייתי	סיכון חוץ מאזנית בעייתי	חשיפה מאזנית		חשיפה מאזנית		לאחרים	לבנקים ⁽⁴⁾	למשלוחות ⁽⁴⁾	
							נטו לאחר ניכוי	ניכוי ביניים	ניכוי ביניים	ניכוי ביניים				
30 בספטמבר 2016														
2,114	3,441	-	524	1	7	5,555	-	357	357	1,190	423	3,942	ארצות הברית	
3,150	1,399	-	1,932	1	25	5,068	519	535	1,054	4,068	442	40	אחרות ⁽⁵⁾	
סך כל החשיפות למדינות זרות														
5,264	4,840	-	2,456	2	32	10,623	519	892	1,411	5,258	865	3,982		
מזה: סך כל החשיפות למדינות LDC														
324	193	-	173	-	4	517	-	-	-	515	-	2		
מזה: סך כל החשיפות למדינות יוון, פורטוגל, ספרד, איטליה ואירלנד														
39	16	-	69	-	-	55	-	-	-	53	2	-		
30 בספטמבר 2015														
1,257	2,300	-	435	-	5	3,557	-	472	472	1,239	1,098	1,220	ארצות הברית	
3,090	2,009	-	1,035	1	30	5,730	541	358	899	3,569	1,597	23	אחרות	
סך כל החשיפות למדינות זרות														
4,347	4,309	-	1,470	1	35	9,287	541	830	1,371	4,808	2,695	1,243		
מזה: סך כל החשיפות למדינות LDC														
262	141	-	70	-	1	403	-	-	-	380	-	23		
מזה: סך כל החשיפות למדינות יוון, פורטוגל, ספרד, איטליה ואירלנד														
35	31	-	22	-	1	66	-	-	-	50	16	-		

ראה הערות להלן.

חשיפה למדינות זרות מאוחד⁽¹⁾ - המשך
 סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

חלק ב' - מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך:

	30 בספטמבר 2015		30 בספטמבר 2016		
	חשיפה חוץ מאזנית	חשיפה מאזנית	חשיפה חוץ מאזנית	חשיפה מאזנית	
צרפת	138	1,727	154	1,693	-
אנגליה	250	1,588	216	1,430	-

חלק ג' - מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

תנועה בסכום החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016				
סך הכל	פורטוגל	אירלנד	יוון	
16	-	16	-	סכום החשיפה בתחילת תקופת הדיווח
1	-	1	-	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
17	-	17	-	סכום חשיפה בסוף תקופת הדיווח
לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2015				
סך הכל	פורטוגל	אירלנד	יוון	
17	-	17	-	סכום החשיפה בתחילת תקופת הדיווח
-	-	-	-	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
17	-	17	-	סכום חשיפה בסוף תקופת הדיווח
לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016				
סך הכל	פורטוגל	אירלנד	יוון	
14	-	14	-	סכום החשיפה בתחילת תקופת הדיווח
3	-	3	-	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
17	-	17	-	סכום חשיפה בסוף תקופת הדיווח
לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2015				
סך הכל	פורטוגל	אירלנד	יוון	
6	-	6	-	סכום החשיפה בתחילת תקופת הדיווח
11	-	11	-	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
17	-	17	-	סכום חשיפה בסוף תקופת הדיווח
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015				
סך הכל	פורטוגל	אירלנד	יוון	
14	-	14	-	סכום החשיפה בתחילת תקופת הדיווח
2	-	2	-	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
16	-	16	-	סכום חשיפה בסוף תקופת הדיווח

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

להלן נתוני חשיפת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾⁽²⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

חשיפת אשראי נוכחית		סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽³⁾		דירוג אשראי חיצוני
לאחר קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁶⁾	לפני קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁵⁾		לאחר קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁶⁾	לפני קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁵⁾	
30 בספטמבר 2016					
494	528	1	493	527	AAA עד AA-
442	458	77	365	381	A+ עד A-
5	22	-	5	22	BBB+ עד BBB-
17	17	17	-	-	BB+ עד B-
-	-	-	-	-	נמוך מ: B-
3	3	-	3	3	ללא דירוג
961	1,028	95	866	933	סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים
30 בספטמבר 2015					
497	498	-	497	498	AAA עד AA-
845	850	-	845	850	A+ עד A-
5	5	-	5	5	BBB+ עד BBB-
14	14	14	-	-	BB+ עד B-
-	-	-	-	-	נמוך מ: B-
35	34	-	35	34	ללא דירוג
1,396	1,401	14	1,382	1,387	סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים
31 בדצמבר 2015					
569	676	2	567	674	AAA עד AA-
229	760	76	153	684	A+ עד A-
-	11	-	-	11	BBB+ עד BBB-
14	14	14	-	-	BB+ עד B-
-	-	-	-	-	נמוך מ: B-
34	34	-	34	34	ללא דירוג
846	1,495	92	754	1,403	סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

נכון לימים 30 בספטמבר 2016, 30 בספטמבר 2015 ו-31 בדצמבר 2015 אין סיכון אשראי בעייתי, נטו.

סיכון אשראי בעייתי - סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו. חשיפת הבנק הינה, רובה ככולה, לבנקים ולבנקים להשקעות, הרשומים בעיקרם באנגליה, ארצות הברית, גרמניה, שוויץ וצרפת.
- (2) לאחר ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי.
- (3) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באיגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (4) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג', אשר שוקללו בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313 לפי 50% מסכומן (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
- (5) מוצג לאחר קיזוז שווי הוגן של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצדדים נגדיים החתומים על הסכמי התחשבות נטו. מספרי השוואה סווגו מחדש.
- (6) בגין קיזוז ההפקדות במזומן המהוות בטוחה ונוגעות לעסקאות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים.

חשיפות האשראי המוצגות לעיל אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות, ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים), ראה ביאור 11ב. לדוחות הכספיים.

חלק מהחשיפות הנכללות בטבלה לעיל נכללות גם במסגרת סיכון אשראי לפי ענפי משק, תחת ענף "שירותים פיננסיים". במסגרת זו נכללים פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים. עסקאות עתידיות, המשוקלות בהתאם לכללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313, נכללות כחלק מסיכון האשראי החוץ מאזני, ואינן נכללות בטבלה לעיל.

במסגרת מדיניות ניהול החשיפות למוסדות פיננסיים זרים, קובע דירקטוריון הבנק, בין היתר, את תאבון הסיכון, קרי, את מגבלות החשיפות המקסימליות למדינות ולמוסדות פיננסיים זרים, תוך התאמת גובה החשיפה להערכת הסיכון לגבי כל מדינה ומוסד פיננסי. מגבלות החשיפה נקבעות, בין היתר, על בסיס דירוג המדינות והמוסדות הפיננסיים השונים, הערכת הבנק את רמת הסיכון, ובאופן המונע ריכוזיות של החשיפות.

הבנק קובע את היקף החשיפה לכל מוסד פיננסי על בסיס הדירוג האחרון הקיים לאותו מוסד, אשר בוצע על ידי אחת מחברות הדירוג הבינלאומיות המובילות, ועל בסיס נתונים פיננסיים של המוסד הנבדק. מגבלות החשיפה לכל מוסד כוללות היקפי חשיפה מקסימליים וטווחי זמן מקסימליים לפירעון עבור סוגים שונים של פעילויות ועסקאות. לצורך כך, נלקח בחשבון גם קיומו (או אי קיומו) של הסכם קיזוז לפעולות בנגזרים מול אותו מוסד פיננסי. כמו כן נקבע במסגרת המדיניות, מדרג סמכויות לאישורן של עסקאות ספציפיות בתחום מגבלות החשיפה.

הבנק עוקב אחר פרסומם של דירוגים עדכניים לגבי מוסדות פיננסיים להם הוא חשוף, ובהתאם לצורך מתאים את מגבלות החשיפה ואת החשיפה בפועל לדירוג העדכני. כמו כן, בוחן הבנק באופן שוטף מידע נוסף ככל שקיים וזמין, לגבי אותם מוסדות, במטרה לנטר חשיפות גם במקרים בהם דירוג האשראי אינו משקף בהכרח את תמונת המצב המלאה.

הבנק מביא בחשבון את מועדי הפירעון של חשיפות האשראי במסגרת צרכי הנזילות של הבנק. פיקדונות כספיים מופקדים בדרך כלל לתקופות קצרות, ואילו חשיפה בגין נגזרים והשקעות בניירות ערך הינה לתקופות ממושכות יותר.

דירוגים - פעילות הבנק מול גורמים בחוץ לארץ יוצרת חשיפות למדינות ולמוסדות פיננסיים. הבנק קבע מדיניות באשר לבחינה ולניתוב של הסיכון הנובע מחשיפות אלה. הבנק נעזר בניהול החשיפות לסיכון אשראי, כאמור, בדירוגים הניתנים על ידי חברות דירוג אשראי חיצוניות שהעיקריות שבהן הן: Moody's, Standard & Poor's, Fitch. דירוגים אלה מובאים בחשבון כחלק מהשיקולים בקביעת מסגרות לחשיפות הבנק למדינות ולבנקים, המיועדות בעיקר לפעילות בנגזרים, למימון ולערבויות בסחר חוץ, ולהשקעות השונות. הדירוגים החיצוניים מהווים בסיס לניתוח עצמי של מדינה או צד נגדי הנעשה על ידי הבנק. בנוסף נלקחים בחשבון נתונים נוספים ממקורות שונים המשמשים לצורך הניתוח. הערכת הבנק את הצד הנגדי עשויה להיות שונה מזו של חברת הדירוג.

הבנק רוכש את הדירוגים, ואת הניתוחים המהווים בסיס לדירוג, מהחברות Moody's ו-Fitch. הדירוגים והניתוחים מעודכנים על ידי חברות הדירוג באופן תקופתי, והבנק עושה שימוש בנתונים העדכניים ביותר הקיימים בעת קביעת מסגרות או בחינה של צד נגדי. הדירוג העיקרי המשמש את הבנק לניתוח עצמאי הינו הדירוג הנערך על ידי חברת Fitch.

סיכון האשראי לדיור

במסגרת ניהול סיכוני האשראי, נוקט הבנק אמצעים שונים לניהול, בקרת והפחתת סיכונים הנובעים ממתן אשראי לדיור. הבנק מעריך את פרופיל הסיכון הגלום במתן אשראי לדיור כנמוך ביחס לסיכון הגלום בתיק האשראי הכולל של הבנק, כתוצאה מפיזור רחב של לקוחות, פיזור גיאוגרפי של נטלי האשראי, מינוף נמוך באופן יחסי, שקטן בעת האחרונה עקב הוראות בנק ישראל, נהלי בדיקה מעמיקים של טיב הלווים ושל יכולת ההחזר שלהם, וגיבוי האשראי בביטחון הנכסי.

הבנק מבצע באופן שוטף פעילויות לבקרה ולניהול הסיכון הגלום באשראי לדיור, באחריות החטיבה הקמעונאית, החטיבה לבקרת סיכונים וגורמים נוספים בבנק. פעילות זו כוללת גם ניתוח התיק לפי גורמי הסיכון הטמונים בו (LTV, יחס החזר, מיקום גאוגרפי, גיל הלוואה, עשירוני הכנסה ועוד), וביצוע מגוון מבחני מצוקה, הבוחנים את השפעת גורמי המקרו על רמת הסיכון של התיק, ובעיקר, השפעת אבטלה ושיעור הריבית. הבנק פיתח מודל מתקדם לדירוג אשראי לדיור הכולל דירוג לכל הלוואה וחישוב פוטנציאל ההפסד במקרה של כשל. מודל זה מתווסף למערך הניטור הקיים של הבנק.

תאבון ופרופיל הסיכון בתחום המשכנתאות

הבנק קבע במסגרת מדיניות סיכוני האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדיור, בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. גורמים אלה נבחנו מעת לעת ובהתאם מתווספות מגבלות על פי הצורך, קרי, על פי פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות בפועל ומגמת התפתחותו והוראות רגולטוריות של בנק ישראל.

הפרמטרים העיקריים להגדרת תאבון הסיכון בתחום המשכנתאות הם תוצאות מודל פרמיית הסיכון הדיפרנציאלית (המבטאת את רמת הסיכון של נטל המשכנתא), שיעור המימון בהלוואה, מיקום הנכס (סיכון גיאוגרפי), ומדד איכות האשראי (ראה להלן במסגרת בקרת האשראי). במהלך השנתיים האחרונות הורחבה רשימת מדדי הסיכון במסגרת מסמך המדיניות של הבנק, והתווספו מגבלות על פרמטרים נוספים: יחס החזר מהכנסה, מטרת הלוואה, תקופת הלוואה, תמהיל המסלולים בהלוואה, סוג הנכס, איכות המסמכים, ריבית נורמטיבית, עושר פיננסי ומגבלות צולבות על שילוב של מספר פרמטרים.

הבנק מנטר באופן שוטף את פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות, לנוכח תאבון הסיכון שנקבע. בפרט, וכפי שצויין לעיל מתבצע ניטור זה במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, המאושר בדירקטוריון.

מערך הניטור של פרופיל הסיכון בתיק המשכנתאות מורכב מלמעלה מ-40 מדדי סיכון שהוגדרו על ידי הדירקטוריון והנהלה, המוצגים במסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, תוך בחינת פרופיל הסיכון הנובע מהם, כאשר התפתחות מדדי תאבון הסיכון הללו נבחנת גם לאורך זמן. למערך ניטור זה נוספו גם תוצאות שהתקבלו בשימוש במודלים המתקדמים. מניטור זה עולה כי פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות של הבנק נמצא בירידה במהלך הרבעונים האחרונים במרבית מדדי תאבון הסיכון שהוגדרו, כולל LTV ויחס החזר. בפרט, נמצאים שיעורי הכשל בתיק במהלך השנים האחרונות בירידה. בנוסף, וכפי שהוזכר לעיל, בוחן הבנק באופן סדיר את תיק המשכנתאות שלו בתנאי קיצון, כולל תחת שינוי מהותי בתנאי המקרו, בשורה מגוונת של מבחני מצוקה, כולל באמצעות התרחיש האחד של בנק ישראל. בחינה זו מהווה חלק מבחינת פרופיל הסיכון של התיק. גם בחינה זו מעלה כי רמת הסיכון של התיק נמצאת בירידה וכי פוטנציאל הנזק מאירוע קיצון חמור במשק הינו נמוך יחסית לרמת הון הליבה של הבנק.

היקפי ביצוע (במיליוני שקלים חדשים)	
לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר	
2015	2016
	משכנתאות שבוצעו (לדירור ולכל מטרה)
18,018	18,838
	מכספי הבנק
	מכספי האוצר:
55	70
	הלוואות מוכונות
104	97
	הלוואות עומדות ומענקים
18,177	19,005
	סך הכל הלוואות חדשות
3,893	1,748
	הלוואות שמוחזרו
22,070	20,753
	סך הכל ביצועים
45,421	38,365
	מספר לווים (כולל מיחזורים)

מאפייני תיק האשראי לדירור של הבנק

מדיניות הבנק בתחום המשכנתאות מבוססת על גישה שמרנית, תוך הגבלת הסיכון הספציפי בכל הלוואה באמצעות בחינת מאפיינים שונים. מאפיינים אלה כוללים את שיעור המימון, שיעור ההחזר ביחס להכנסה הקבועה של הלווה, יכולת הלווה לעמוד בהחזרים השוטפים גם בתרחישים של שינוי בריבית. במקרים בהם ניתנות הלוואות בעלות מאפיינים שאינם עומדים באחד או יותר מהסטנדרטים שקבע הבנק למאפיינים האמורים, מחייב הבנק את קיומם של חיזוקים אחרים, כגון ערבים להלוואה, יכולת החזר מוכחת שאינה מבוססת על הכנסה שוטפת של הלווה, ועוד. בשנים האחרונות, לאור ההתרחבות בשוק הדירור והריבית הנמוכה יחסית ששוררת במשק, הגביר הבנק את האמצעים הננקטים לניטור וצמצום הסיכון, באופן שבא לידי ביטוי בירידה משמעותית במאפייני הסיכון של ההלוואות, כפי שיפורט להלן (כל הנתונים להלן נכונים ליום 30 בספטמבר 2016).

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק למזעור הסיכון בתיק האשראי לדירור הינו שיעור המימון (היחס שבין סכום ההלוואה לבין שווי הנכס המשמש כביטחון).

שיעור המימון הממוצע של תיק המשכנתאות של הבנק ליום 30 בספטמבר 2016 עומד על 54.9% בדומה ל-55.0% ב-31 בדצמבר 2015 ול-55.8% ב-31 בדצמבר 2014. מתוך היקפו הכולל של תיק האשראי של הבנק, בסך 114.1 מיליארד שקלים חדשים, כ-95% ניתן בשיעור מימון מקורי נמוך מ-75%, המבטיח את ההלוואה גם במקרה קיצון של ירידה של 25% בשווי הנכס המשמש לביטחון.

שיעור המימון בדיווח זה הינו שיעור המימון ההיסטורי שחושב במועד אישור ההלוואה, והוא אינו מביא בחשבון פירעונות שוטפים, המקטינים את יתרת ההלוואה, ושינויים בשווי הנכסים המשמשים כביטחון. העלייה המשמעותית במחירי הדירור החל מסוף שנת 2008, ומנגד צמצום יתרות ההלוואות בגין הפירעונות השוטפים, מביאים לירידה בשיעור המימון האמיתי, העדכני להיום, של הלוואות שניתנו עד שנת 2008, כך שרובן ככולן נמצאות בשיעור נמוך מ-75% כיום. היקף ההלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה מ-75% בשנתיים האחרונות, מגיע לכ-0.2 מיליארד שקלים חדשים, המהווים כ-0.2% בלבד מתיק ההלוואות לדירור.

יצוין בהקשר זה כי שיעור המימון הממוצע של הבנק ליום 30 בספטמבר 2016, בהתחשב ביתרות לסילוק עדכניות (ללא עדכון של ערך הנכס בעקבות שינויים במחירי הדירור) היה יורד כדלקמן: בהלוואות שגילן עד שנה, בשיעור של כ-4%. בהלוואות שגילן שנה עד 5 שנים, בשיעור של כ-7%; ובהלוואות שגילן מעל 5 שנים, בשיעור של כ-17%. בסך ההלוואות, בשיעור של כ-9%.

ביום 1 בנובמבר 2012 פרסם המפקח על הבנקים הנחיות אשר מגבילות את שיעור המימון בהלוואות לדיור (הנחיות אלה אוגדו יחד עם הנחיות נוספות במסגרת הוראה בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור מיום 15 ביולי 2014).

בהנחיות אלו נקבע כי שיעור המימון לא יעלה על השיעורים הבאים:

עד 75% - ללווים, אזרחי ישראל, הרוכשים זכות במקרקעין המהווה דירה יחידה (בהתאם להגדרה בסעיף 9(ג) לחוק מיסוי מקרקעין).

עד 70% - למשפרי דיור הרוכשים דירה חלופית (דירה הנרכשת על ידי אזרח ישראלי שבבעלותו דירת מגורים אשר מהווה דירה יחידה לולא רכישת הדירה הנרכשת, ואשר הלווה מתחייב למכור את הדירה הקיימת בהתאם לקבוע בסעיף 9(א1)(2)(א)(2) לחוק מיסוי מקרקעין).

עד 50% - לרוכשי דירה להשקעה, הלוואות לכל מטרה, והלוואות לתושבי חוץ.

הלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה מ-75% (מקרים המוחרגים מההוראה על הגבלת שיעור מימון), מגובות במקרים רבים בביטוח אשראי, המפחית משמעותית את הסיכון לבנק, למרות שאינו משפיע על חישוב שיעור המימון, הקצאת ההון הנדרשת בגין הלוואה זו, או שיעור ההחזר. מתוך יתרת הלוואות, שניתנו בשיעור מימון מקורי גבוה מ-75%, מבטחים בביטוח אשראי כ-2.4 מיליארד המהווים כ-42.3% בשנים האחרונות, בעקבות הצעדים שנקט הבנק למזעור הסיכון בתיק המשכנתאות, והגבלות בנק ישראל כמפורט לעיל, ירד שיעור הלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה מסך תיק האשראי לדיור של הבנק, לכ-0.6% באשראי שניתן לפני שנה ועד שנתיים, כ-0.5% באשראי שניתן לפני 3 חודשים ועד שנה, וכ-0.4% באשראי שניתן ברבעון השלישי של שנת 2016.

שיעור החזר מההכנסה הקבועה

שיעור המימון בהלוואה לדיור משמש מדד למידת הביטחון של הלוואה, ללא קשר למאפייני הלווה עצמו. לכן, בנוסף על כך, בעת אישור משכנתא, מחייב הבנק את הלווה להציג יכולת לעמוד בפירעונות השוטפים של הלוואה כסדרם, בעיקר באמצעות חישוב שיעור החזר החודשי מתוך ההכנסה הקבועה של הלווה.

שיעור החזר הממוצע בתיק האשראי לדיור של הבנק הוא 27.7%, 79.9% מתוך תיק המשכנתאות של הבנק ניתן ללווים ששיעור החזר שלהם נמוך מ-35% (שיעור החזר הממוצע ללווים אלה: כ-25.6%). כ-16.3% מתיק המשכנתאות ניתן ללווים בעלי שיעור החזר של 35% עד 50% (שיעור החזר הממוצע ללווים אלה: כ-40%). כ-3.4% מתוך המשכנתאות ניתן ללווים בעלי שיעור החזר של 50% עד 80% (שיעור החזר הממוצע ללווים אלה: 59.7%) וכ-0.4% בלבד ניתנו ללווים בעלי שיעור החזר גבוה מ-80% (שיעור החזר הממוצע ללווים אלה: כ-92.5%).

ההלוואות ששיעור החזר בהן גבוה, הינן הלוואות הניתנות ללווים בעלי היקף גדול של רכוש נוסף, ואשר יכולת החזר שלהם אינה מבוססת בהכרח על הכנסה שוטפת, ללווים בעלי הכנסה גבוהה מאד שלגביה שיעור החזר משמעותי פחות, או בהתקיים חיזוקים נוספים להלוואה, מעבר לנכס הממושכן וליכולת החזר של הלווה עצמו, כגון ערבים בעלי איתנות פיננסית.

ביום 29 באוגוסט 2013 שלח המפקח על הבנקים הנחיות בנושא הגבלות על מתן הלוואות לדיור, בהן נקבעו מגבלות על שיעור החזר החודשי מההכנסה.

ביום 15 ביולי 2014 פרסם המפקח על הבנקים את הוראה 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור, המאגדת בתוכה, בין היתר, את ההנחיות שתוארו לעיל מיום 29 באוגוסט 2013. כמו כן, הוגדר מחדש המונח "שיעור החזר מהכנסה". לפרטים ראה פרק חקיקה והוראות פיקוח על פעילות קבוצת הבנק בפרק ממשל תאגידי בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015.

הלוואות בריבית משתנה

הבנק מאפשר ללקוחותיו ליטול הלוואות לדיור הכוללות חלק בריבית משתנה הן במסלול הצמוד (מדד, מטבע חוץ) והן במסלול הלא צמוד (הלוואות שקליות).

הנחיית המפקח על הבנקים מיום 3 במאי 2011, הגבילה את חלק ההלוואה שניתן בריבית שעשויה להשתנות במהלך תקופה של 5 שנים ל-33% מסך ההלוואה לכל היותר. על פי מכתב המפקח מיום 29 באוגוסט 2013 נקבע בנוסף, כי תאגיד בנקאי לא יאשר הלוואות לדיור בהן היחס בין חלק ההלוואה בריבית משתנה לבין סך ההלוואה עולה על 67%, וזאת ללא תלות בתדירות שינוי הריבית.

הנחיות המפקח על הבנקים שתוארו לעיל מיום 3 במאי 2011 וכן מיום 29 באוגוסט 2013, אוגדו במסגרת הוראה בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור מיום 15 במאי 2014. לפרטים, ראה פרק חקיקה והוראות פיקוח על פעילות קבוצת הבנק בפרק ממשל תאגידי בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015.

הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו את הידע והמומחיות של עובדיו לצורך הבנת הסיכונים בהלוואה בריבית משתנה והאופן בו ניתן לצמצם או להימנע מסיכון זה. הבנק מייעץ ללקוחותיו לייחס משקל ראוי לסיכון זה ולנהוג בזהירות בהחלטתם על הרכב ההלוואה.

היקף ההלוואות צמודות הפריים שניתנו בשנתיים האחרונות, המהוות את מרכיב הסיכון העיקרי במשכנתאות אלה, מגיע לכ-10.5 מיליארד שקלים חדשים, המהווים כ-9.2% בלבד מתיק ההלוואות לדיור.

עם זאת, יצוין כי לפני אישור הלוואה לא צמודה בריבית פריים, בדומה לאישורי הלוואות במסלולים אחרים בריבית משתנה, בוחן הבנק את יכולת החזר של הלווה בתרחיש בו יעלה שיעור ריבית הפריים בהתאם ל"ריבית נורמטיבית".

היקף ההלוואה

היקף ההלוואות שנתן הבנק בסכום מקורי גבוה מ-2 מיליון שקלים חדשים הגיע ביום 30 בספטמבר 2016 לכ-5 מיליארד שקלים חדשים, המהווים כ-4.4% בלבד מתיק האשראי לדיור של הבנק.

להלן פרטים בדבר מאפייני סיכון שונים בתיק ההלוואות לדיור⁽¹⁾ ליום 30 בספטמבר 2016 (במיליוני שקלים חדשים):

סך הכל	גיל ההלוואה ⁽²⁾ (הזמן שחלף ממועד מתן ההלוואה)					שיעור ההחזר מההכנסה הקבועה	שיעור מימון
	10 שנים ומעלה	5-10 שנים	2-5 שנים	1-2 שנים	3 חודשים עד שנה		
56,131	4,029	13,113	17,135	9,915	8,863	3,076	עד 35%
11,959	804	3,316	4,613	1,446	1,312	468	35%-50%
2,531	305	1,195	1,018	13	-	-	50%-80%
303	58	154	91	-	-	-	מעל 80%
31,041	970	6,254	10,773	5,858	5,689	1,497	עד 35%
5,527	255	1,627	2,024	695	706	220	35%-50%
929	96	523	307	3	-	-	50%-80%
78	14	53	11	-	-	-	מעל 80%
4,228	1,268	1,801	968	104	68	19	עד 35%
1,091	442	396	228	12	11	2	35%-50%
281	153	113	15	-	-	-	50%-80%
53	29	22	2	-	-	-	מעל 80%
114,152	8,423	28,567	37,185	18,046	16,649	5,282	סך הכל

מזה:

הלוואות שניתנו בסכום מקורי גבוה							
5,043	51	1,259	1,738	825	837	333	2-מיליון שקלים חדשים
4.4%	0.6%	4.4%	4.7%	4.6%	5.0%	6.3%	אחוז מסך האשראי לדיור
הלוואות בריבית משתנה:							
34,940	1,665	12,501	10,254	4,807	4,564	1,149	לא צמודות בריבית פריים
6,827	1,547	4,719	484	48	22	7	צמודות למדד ⁽³⁾
3,976	329	1,285	1,632	430	200	100	במטבע חוץ ⁽³⁾
45,743	3,541	18,505	12,370	5,285	4,786	1,256	סך הכל
הלוואות לא צמודות בריבית פריים							
30.6%	19.8%	43.8%	27.6%	26.6%	27.4%	21.8%	מסך האשראי לדיור
הלוואות צמודות למדד בריבית משתנה מסך האשראי לדיור							
6.0%	18.4%	16.5%	1.3%	0.3%	0.1%	0.1%	
הלוואות בשיעור מימון גבוה							
5.0%	22.5%	8.2%	3.3%	0.6%	0.5%	0.4%	מ-75% מסך האשראי לדיור

(1) יתרת הלוואות לדיור לאחר הפרשה לפי עומק הפיגור.

(2) יתרות האשראי המוצגות לעיל מחולקות ל"קבוצות גיל" בהתאם למועד בו החל הביצוע הראשון של ההלוואה, והן כוללות באותה קבוצת גיל גם את יתרות האשראי שניתנו בפועל בתקופות מאוחרות יותר.

בנוסף, מיחזרים של הלוואות, אינם משנים את גיל ההלוואה, כלומר יתרת ההלוואה משיכת למועד המקורי של העמדת ההלוואה. אופן טיפול זה רלוונטי גם למיחזור של הלוואות "מוכונות" שהועמדו במקורן באחריות המדינה ומוחזרו להלוואות באחריות הבנק.

(3) בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, נכללות הלוואות בהן מתעדכן שיעור הריבית בתדירות של עד 5 שנים (ולא עד בכלל).

הפרשה לפי עומק הפיגור

להלן פרטים על ההפרשה להפסדי אשראי של הלוואות לדיור שבגינן נעשתה הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי עומק פיגור לפי הנספח להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 314, ליום 30 בספטמבר 2016 (במיליוני שקלים חדשים):

עומק הפיגור								
יתרות בגין הלוואות בפיגור שמוחזרו ⁽⁴⁾ סך הכל	בפיגור של 90 יום או יותר							
			מעל 6		מעל 15		בפיגור של	
	סך הכל	מעל 33	עד 33	עד 15	עד 6	90 ימים	30 ימים	
	מעל 90 ימים	חודשים	חודשים	חודשים	חודשים	חודשים	ועד 89 ימים ⁽³⁾	
282	56	220	191	10	10	9	6	סכום בפיגור
103	6	97	97	-	-	-	-	מזה: יתרת ההפרשה לריבית ⁽¹⁾
1,197	148	684	139	62	159	324	365	יתרת חוב רשומה
224	69	155	102	29	24	-	-	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ⁽²⁾
973	79	529	37	33	135	324	365	יתרת חוב נטו

(1) בגין ריבית על סכומים שבפיגור.

(2) לא כולל יתרת ההפרשה לריבית.

(3) בהתאם להוראות הדיווח לציבור, לא כולל יתרת הלוואות לדיור שעומק הפיגור בהן הוא עד חודשיים.

(4) הלוואות בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסיילוקין בגין יתרת הלוואות שטרם הגיע מועד פירעון.

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי לדיור, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

ניהול סיכון השוק והריבית בתיק הבנקאי

סיכון שוק (Market Risk) - הינו הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוז' מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בגורמי הסיכון בשוק (שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי מניות, סחורות ואינפלציה). לבנק אין חשיפה לסחורות וחשיפתו למניות איננה מהותית, כך החשיפה העיקרית שלו לסיכון השוק נובעת מסיכון הבסיס - הסיכון הקיים כאשר הנכסים וההתחייבויות של הבנק נקובים במטבע או מגזרי הצמדה שונים, ומסיכון הריבית בתיק הבנקאי (Interest Rate Risk in the Banking Book), שהינו הסיכון לרווחי הבנק (שינוי בהכנסות) או לשווי הכלכלי של הבנק, הנובע בעיקר, משינויים במבנה עקומי הריבית הרלבנטיים לפעילות הבנק, תזוזות שונות שאינן זהות של עקומים שונים שבהם הבנק משתמש לתמחור וניהול החשיפות שלו, או מהעובדה ששינוי בריבית יכול לגרום לשינוי במבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק, כתוצאה ממימוש אופציות לפירעון מוקדם, בגין שינוי ברמת הריבית במשק. שינויים בשיעורי הריבית משפיעים על רווחי הבנק (שינוי בהכנסות) ועל שווי נכסיו (שינוי בשווי הוגן). הבנק מנהל את סיכון השוק והריבית שלו באופן אינטגרטיבי, תחת מבנה ארגוני זהה, ובשימוש בכלים, מבנה נתונים, שיטות ומערכות דומות.

סיכונים שוק וריבית הינם חלק בלתי נפרד מעסקי הבנקאות ומניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק. עם זאת, רמות חריגות של סיכון שוק ו/או סיכון ריבית עלולות לחשוף את הבנק להפסדים, ולהוות איום על הונו. לפיכך, קבעו דירקטוריון והנהלת הבנק, במסגרת התהליך המוסדר של הבנק למיפוי וזיהוי סיכונים, כי סיכונים השוק והריבית הינם סיכונים מהותיים, וכי ניהול סיכונים אלה הינו חיוני ליציבות הבנק, בפרט לאור סביבת הריבית הנמוכה, והפוטנציאל לשינוי מגמת הריבית במשק. לפיכך, התווה דירקטוריון הבנק מסמך מדיניות ייעודי לטיפול בסיכון השוק והריבית, הקובע את העקרונות לפיהם על הבנק לפעול על מנת לזהות, למדוד, לנטר, לבחון ולבקר את סיכונים השוק והריבית באופן שוטף, הן למהלך עסקים רגיל והן לעיתות קיצון. ניהול סיכונים אלו נועד לשמור על רמת סיכון סבירה, בהתאם למגבלות החשיפה, קרי, תאבון הסיכון שנקבע בגין סיכונים אלה, תוך ניצול הזדמנויות וניטור מתמשך של פרופיל הסיכון, כך שהבנק לא ייחשף להפסדים משמעותיים.

ניהול סיכון השוק והריבית בבנק נחלק לשני מוקדי סיכון עיקריים: תיק בנקאי ותיק סחיר. התיק הסחיר בבנק כולל את התיקים המנוהלים בחדר העסקאות כעושה שוק, שלא למטרות הגנה: תיק איגרות חוב למסחר של יחידת המסחר בריבית (תיק עושה שוק), עסקאות נגזרים המסווגות לתיק עושה שוק וחוזים עתידיים על איגרות חוב - כחלק מתיק הריבית, וכן תיקי אופציות (מטבע חוץ, מעו"ף וריבית) של יחידת המסחר במטבע חוץ, וכן, תיקי ניירות ערך למסחר ואסטרטגיה במטבע ישראלי ובמטבע חוץ ועסקאות נגזרים אשר בוצעו כחלק מאסטרטגית שוק ספציפית, המנוהלת בניהול פיננסי תחת מגבלות ספציפיות של חשיפה ורווחיות. תיק זה מאופיין בפעילות קטנה יחסית לפעילות בתיק הבנקאי, ונמצא ברמת סיכון נמוכה.

התפתחויות בסיכון השוק והריבית

לבנק שני מודלים עיקריים לניהול סיכון השוק והריבית שלו: מודל ה-VAR ומודל ה-EVE. הבנק מחשב מדדים אלה, כמו גם מדדים נוספים המשמשים אותו לניהול סיכונים אלה, אחת ליום לפחות.

מודל ה-VAR הוא מודל סטטיסטי האומד את ההפסד הצפוי לבנק, במהלך אופק השקעה מסוים וברמת ביטחון סטטיסטית הנקבעת מראש. המודל מודד את רמת הסיכון במונחי כסף, כאשר הבנק מתאים את אופק ההשקעה לתיקים אותם הוא בוחן באמצעות מדד זה. הבנק משתמש בשיטה המשלבת בין מספר שיטות חישוב VAR המקובלות בעולם. לחישוב ה-VAR נלווה חישוב BACKTESTING, שנועד לבחון את איכות אומדני החישוב שלו, קרי, לבחון את תחזית המודל לעומת התוצאה בפועל. הבנק קבע תאבון סיכון במונחי VAR, על התיק הכולל שלו, ועל פעילותו בתיקי האופציות השונים (על נכסי בסיס שונים). חישובי ה-VAR על התיק הכולל של הבנק מתבצעים אחת ליום, בעוד החישובים על תיקי האופציות מתבצעים אחת לשעה.

EVE - Economic Value of Equity, הוא מודל המבטא את גישת השווי הכלכלי. מודל זה הוא המודל העיקרי של הבנק לאמידת סיכון הריבית בתיק הבנקאי, והוא בוחן שינויים בשווי הכלכלי של התיק תחת הנחות שונות של שינויים בעקומי הריבית, במצב חיים רגיל ובמצבי קיצון, לרבות עליה/ירידה מקבילה של עקום הריבית בשיעורים גבוהים. בנוסף, לבנק מגוון מבחני מצוקה (קיצון) ברמות חומרה שונות שנועדו לבחון את פרופיל הסיכון שלו בעת אירוע קיצון, לנוכח תאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון. כמו כן, מפעיל הבנק שיטות חדשות לבחינת סיכון הריבית בתיק הבנקאי בעת חרום, כולל תרחיש קיצון המתבצע במתווה כלכלי. תרחיש זה מתבסס על הבנת הבנק לגבי אופן התפתחות בעת קיצון של תנאי המאקרו הרלבנטיים לסיכונים אלה. בנוסף, מבצע הבנק תרחיש במסגרתו זז עקום הריביות בצורה שאינה מקבילה. תרחיש כזה משלים את גישת ה-EVE, המתבססת על תזוזה מקבילה בעקומי הריבית.

להלן ערך ה-VAR של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שנת	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר	
	2015	2016
195	227	341
379 (מאי)	379 (מאי)	364 (אוגוסט)
193 (אוקטובר)	227 (ספטמבר)	235 (ינואר)

תוצאות בחינת ה-Back-Testing על מודל ה-VAR ההיסטורי-אנליטי מצביעות על מקרה אחד שבו ההפסד היומי עלה על ערך ה-VAR שנחזה. החריגה שנרשמה, בגובה של כ-3 מיליוני שקלים חדשים, נבעה בעיקר מעליה בעקום השקלי (בתקופות הארוכות). מספר מקרים זה עומד בקריטריונים, כפי שהוגדרו על ידי ועדת באזל, לבחינת איכות מודל ה-VAR.

ניתוח סיכון הריבית בתיק הבנקאי

להלן השפעת תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE (במיליוני שקלים חדשים):

30 בספטמבר 2016						
שינוי בשווי הוגן						
			מטבע חוץ		מטבע ישראלי	
סך הכל	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
(554)	3	(10)	64	535	(1,146)	עליה של 2%
830	(2)	12	(51)	(701)	1,572	ירידה של 2%

30 בספטמבר 2015						
שינוי בשווי הוגן						
			מטבע חוץ		מטבע ישראלי	
סך הכל	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
(606)	(5)	(24)	64	265	(906)	עליה של 2%
703	6	26	(51)	(424)	1,146	ירידה של 2%

31 בדצמבר 2015						
שינוי בשווי הוגן						
			מטבע חוץ		מטבע ישראלי	
סך הכל	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
(668)	(11)	(37)	(72)	83	(631)	עליה של 2%
819	12	39	91	(198)	875	ירידה של 2%

במסגרת עריכת התחזית לתזרימים הצפויים מפירעון משכנתאות בבנק, נלקחות בחשבון הנחות לגבי שיעור ואופן הסילוקים המוקדמים. סיכון שוק בתיק הסחיר של הבנק, שמורכב בעיקרו מתיקים המנוהלים בחדר עסקאות, מנוהל באמצעות מגבלות כמותיות המוגדרות לכל תיק בהתאם לפעילותו.

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית
 סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

30 בספטמבר 2016					
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד שלושה חודשים	מעל שלושה עד חודשים עד שנה	מעל שנה עד שלושה חודשים	מעל שלושה עד חמש שנים	מעל חמש עד עשר שנים
מטבע ישראלי לא צמוד					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין נכסים פיננסיים מורכבים					
115,207	1,749	3,736	10,880	7,557	6,715
5,174	5,825	27,221	12,175	9,183	7,490
294	1,492	861	237	181	111
120,675	9,066	31,818	23,292	16,921	14,316
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
77,967	9,001	19,209	11,340	10,456	4,770
16,572	25,174	10,686	8,578	9,366	7,645
883	763	863	242	164	43
95,422	34,938	30,758	20,160	19,986	12,458
מכשירים פיננסיים, נטו					
25,253	(25,872)	1,060	3,132	(3,065)	1,858
25,253	(619)	441	3,573	508	2,366

הערות ספציפיות:

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (3) סווג מחדש.

2015 בדצמבר 31			2015 בספטמבר 30			2016 בספטמבר 30			ללא	מעל	מעל
משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	תקופת פירעון	עשרים שנה	עשר עד עשרים שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
1.04	3.19	131,739	1.05	3.06	125,982	1.21	3.43	150,049	432	284	3,489
1.23		66,214	1.21		75,012	1.14		67,113	-	-	45
0.73		2,763	0.73		4,058	0.48		3,176	-	-	-
1.10		200,716	1.10		205,052	1.18		220,338	432	284	3,534
0.82	1.18 ⁽³⁾	119,611	0.75	1.00 ⁽³⁾	110,889	0.95	1.07	133,540	-	124	673
1.42		77,724	1.39		87,443	0.97		78,066	-	-	45
0.85		3,729	0.85		4,780	0.44		2,958	-	-	-
1.05		201,064	1.03		203,112	0.95		214,564	-	124	718
		(348)			1,940			5,774	432	160	2,816
								5,774	5,774	5,342	5,182

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית - המשך

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

30 בספטמבר 2016					
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד שלושה חודשים	מעל שלושה עד חודשים עד שנה	מעל שנה עד שלושה חודשים	מעל שלושה עד חמש שנים	מעל חמש עד עשר שנים
מטבע ישראלי צמוד מדד					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין נכסים פיננסיים מורכבים					
1,372	2,755	11,678	19,490	10,811	3,057
155	10	573	1,315	1,397	102
1,527	2,765	12,251	20,805	12,208	3,159
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
504	1,069	7,132	11,591	9,508	8,372
260	867	2,406	4,592	1,162	372
764	1,936	9,538	16,183	10,670	8,744
מכשירים פיננסיים, נטו					
763	829	2,713	4,622	1,538	(5,585)
763	1,592	4,305	8,927	10,465	4,880

הערות ספציפיות:

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

2015 בדצמבר 31			2015 בספטמבר 30			2016 בספטמבר 30			ללא	מעל	מעל
משך חיים	שיעור	מסך הכל	משך חיים	שיעור	מסך הכל	משך חיים	שיעור	מסך הכל	תקופת	עשרים	עשר
ממוצע	תשואה	שוי הוגן	ממוצע	תשואה	שוי הוגן	ממוצע	תשואה	שוי הוגן	פירעון	שנה	שנים
אפקטיבי ⁽²⁾	פנימי		אפקטיבי ⁽²⁾	פנימי	שוי הוגן	אפקטיבי ⁽²⁾	פנימי	שוי הוגן			
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
2.64	2.64	52,284	2.58	2.28	52,887	2.43	2.80	49,894	11	21	699
3.08		3,221	3.11		3,264	2.59		3,552	-	-	-
2.67		55,505	2.61		56,151	2.44		53,446	11	21	699
3.54	1.59	37,438	3.64	1.27	38,856	3.77	1.17	40,732	2	-	2,554
1.61		8,958	1.59		10,565	1.65		9,659	-	-	-
3.17		46,396	3.20		49,421	3.36		50,391	2	-	2,554
		9,109			6,730			3,055	9	21	(1,855)
								3,055	3,055	3,046	3,025

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית - המשך

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

30 בספטמבר 2016					
עם	מעל חודש	מעל שלושה חודשים	מעל שלושה חודשים עד שנה	מעל שנה עד חמש שנים	מעל חמש שנים עד עשר שנים
מטבע חוץ⁽¹⁾					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים					
ובגין נכסים פיננסיים מורכבים					
8,898	4,792	1,255	754	316	925
27,712	34,373	11,455	3,499	4,339	3,007
828	1,131	1,200	230	145	36
37,438	40,296	13,910	4,483	4,800	3,968
סך הכל שווי הוגן					
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים					
ובגין והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
17,428	7,120	10,009	410	253	133
16,378	14,528	25,835	3,907	4,425	2,613
560	1,472	1,165	226	160	97
34,366	23,120	37,009	4,543	4,838	2,843
סך הכל שווי הוגן					
מכשירים פיננסיים, נטו					
3,072	17,176	(23,099)	(60)	(38)	1,125
3,072	20,248	(2,851)	(2,911)	(2,949)	(1,824)

הערות ספציפיות:

- (1) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (2) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (3) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

2015 בדצמבר 31			2015 בספטמבר 30			2016 בספטמבר 30			ללא	מעל	מעל
משך חיים	שיעור	מסך הכל	משך חיים	שיעור	מסך הכל	משך חיים	שיעור	מסך הכל	תקופת	עשרים	מעל
ממוצע	תשואה	שווי הוגן	ממוצע	תשואה	שווי הוגן	ממוצע	תשואה	שווי הוגן	פירעון	שנה	עד עשרים
אפקטיבי ⁽³⁾	פנימי	שווי הוגן	אפקטיבי ⁽³⁾	פנימי	שווי הוגן	אפקטיבי ⁽³⁾	פנימי	שווי הוגן			שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
1.53	1.66	19,218	0.93	1.69	19,309	1.12	1.76	19,437	319	464	1,714
1.50		81,065	1.50		90,475	0.42		84,385	-	-	-
0.42		4,215	0.42		5,339	0.15		3,570	-	-	-
1.46		104,498	1.35		115,123	0.54		107,392	319	464	1,714
0.34	0.63	37,401	0.35	0.56	40,208	0.40	0.79	36,078	721	-	4
0.94		64,073	0.96		70,661	0.65		67,686	-	-	-
0.44		3,101	0.44		4,446	0.43		3,680	-	-	-
0.71		104,575	0.73		115,315	0.56		107,444	721	-	4
		(77)			(192)			(52)	(402)	464	1,710
								(52)	(52)	350	(114)

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית - המשך

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

30 בספטמבר 2016					
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד שלושה חודשים	מעל שלושה עד שנה	מעל שנה עד חמש שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל עשר שנים
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין נכסים פיננסיים מורכבים					
125,477	9,296	16,669	31,124	18,684	10,697
33,041	40,208	39,249	16,989	14,919	10,599
1,122	2,623	2,061	467	326	147
159,640	52,127	57,979	48,580	33,929	21,443
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
95,899	17,190	36,350	23,341	20,217	13,275
33,210	40,569	38,927	17,077	14,953	10,630
1,443	2,235	2,028	468	324	140
130,552	59,994	77,305	40,886	35,494	24,045
מכשירים פיננסיים, נטו					
29,088	(7,867)	(19,326)	7,694	(1,565)	(2,602)
29,088	21,221	1,895	9,589	8,024	5,422

הערות ספציפיות:

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (3) סוג מחדש.

הערות כלליות:

- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי הוגן בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי הוגן של המכשיר הפיננסי בביאור 15 בדוח הכספי.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן הכלול בגינו בביאור 15 בדוח הכספי.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרום כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- עסקאות מסוימות שביצע הבנק מהוות מכשירים פיננסיים מורכבים, הכוללים רכיבים נגזרים משובצים שלא חולצו, בהתאם להוראות הדיווח לציבור. בין היתר, כוללות עסקאות אלה הלוואות עם תחנות יציאה, פיקדונות נושאי ריבית מדורגת עם מועדי משיכה, אשראים ופיקדונות עם הבטחת רצפה ופיקדונות עם ברירת הצמדה. הבנק משקף את סיכון הריבית בגין מכשירים אלו באופן סביר, באמצעות פריסת פירעון תזרימי המזומנים על פי מועדי החוזה והנחות שונות המבוססות על ניסיון העבר.

2015 בדצמבר 31			2015 בספטמבר 30			2016 בספטמבר 30			ללא	מעל	מעל
משך חיים	שיעור	מסך חיים	שיעור	מסך חיים	שיעור	מסך חיים	שיעור	תקופת	עשרים	עשר	
ממוצע	תשואה	ממוצע	תשואה	ממוצע	ממוצע	תשואה	ממוצע	פירעון	שנה	שנים	
אפקטיבי ⁽²⁾	פנימי	אפקטיבי ⁽²⁾	פנימי	אפקטיבי ⁽²⁾	אפקטיבי ⁽²⁾	פנימי	אפקטיבי ⁽²⁾				
בשנים	באחוזים	בשנים	באחוזים	בשנים	בשנים	באחוזים	באחוזים				
1.50	2.79	203,241	1.45	2.61	198,178	1.48	3.08	219,380	762	769	5,902
1.42		150,500	1.40		168,751	0.78		155,050	-	-	45
0.54		6,978	0.55		9,397	0.31		6,746	-	-	-
1.45		360,719	1.41		376,326	1.20		381,176	762	769	5,947
1.25	1.38	194,450	1.25	1.13	⁽³⁾ 189,953	1.40	1.11	210,350	723	124	3,231
1.23		150,755	1.22		168,669	0.87		155,411	-	-	45
0.66		6,830	0.65		9,226	0.43		6,638	-	-	-
1.23		352,035	1.22		367,848	1.18		372,399	723	124	3,276
		8,684			8,478			8,777	39	645	2,671
								8,777	8,777	8,738	8,093

השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים לפני השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי ריבית (במיליוני שקלים חדשים):

סך הכל	מטבע חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי		
	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
30 בספטמבר 2016						
219,380	1,958	2,791	14,688	49,894	150,049	נכסים פיננסיים ⁽²⁾
161,796	5,963	13,343	68,649	3,552	70,289	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
(210,350)	(2,701)	(5,739)	(27,638)	(40,732)	(133,540)	התחייבויות פיננסיות ⁽²⁾
(162,049)	(5,359)	(10,370)	(55,637)	(9,659)	(81,024)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
8,777	(139)	25	62	3,055	5,774	סך הכל
31 בדצמבר 2015						
203,241	2,107	3,507	13,604	52,284	131,739	נכסים פיננסיים ⁽²⁾
157,478	5,549	13,217	66,514	3,221	68,977	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
(194,450)	(2,798)	(6,113)	(28,490)	(37,438)	(119,611)	התחייבויות פיננסיות ⁽²⁾
(157,585)	(5,018)	(10,499)	(51,657)	(8,958)	(81,453)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
8,684	(160)	112	(29)	9,109	(348)	סך הכל

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית (במיליוני שקלים חדשים)⁽⁴⁾:

שינוי בשווי ההוגן במיליוני שקלים באחוזים	מטבע חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי				
	סך הכל	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד			
30 בספטמבר 2016								
השינוי בשיעורי הריבית:								
(1.5)	(133)	8,644	(147)	(68)	(191)	3,510	5,540	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
(0.2)	(16)	8,761	(140)	15	34	3,103	5,749	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
2.4	210	8,987	(129)	145	385	2,548	6,038	קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד
31 בדצמבר 2015								
השינוי בשיעורי הריבית:								
(2.8)	(239)	8,445	(162)	105	(96)	9,188	(590)	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
0.4	31	8,715	(160)	111	(36)	9,118	(318)	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
2.8	241	8,925	(157)	119	46	9,005	(88)	קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד

- (1) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (2) כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירי פיננסיים חוץ מאזניים.
- (3) יובהר כי בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, כפי שמפורט בביאור 15 בדוחות הכספיים, משקפת ריבית ההיוון לנכסים הפיננסיים סיכון אשראי גלום וריבית ההיוון להתחייבויות הפיננסיות משקפת גם את פרמיית גיוס המקורות של הבנק. זאת בשונה מאופן חישוב השפעת סיכון הריבית בתיק הבנקאי, במונחי Economic Value of Equity - EVE, הכולל השפעת החשיפה לריבית חסרת סיכון בלבד.
- (4) סכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, כשהם מהוונים בריביות אשר שימשו לחישוב השווי ההוגן.
- (5) שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה בביאור 15 בדוחות הכספיים.

ניתוח החשיפה למדד ושער חליפין

להלן ניתוח רגישות הון קבוצת הבנק לשינויים בשערי חליפין עיקריים ובמדד המחירים לצרכן (לפני השפעת מס), ליום 30 בספטמבר 2016:

גידול (שחיקה) בהון (במיליוני שקלים חדשים):

תרחיש קיצון היסטורי ⁽¹⁾		תרחישים				
ירידה מקסימלית	עליה מקסימלית	ירידה של 10%	ירידה של 5%	עליה של 5%	עליה של 10%	
(32.9)	62.4	(427.4)	(213.7)	213.7	427.4	מדד
3.4	(3.8)	24.8	11.3	(4.4)	(1.6)	דולר
(0.2)	0.2	(0.3)	(0.2)	0.2	0.7	ליש"ט
0.3	(0.3)	1.2	0.3	(0.3)	(0.1)	יין
(1.8)	(0.9)	(13.3)	(4.5)	(0.7)	0.8	אירו
0.1	(0.4)	0.1	0.1	(0.1)	(0.2)	פר"ש

(1) תרחישי הקיצון חושבו על בסיס שינויים יומיים בשערי החליפין ושינויים חודשיים במדד ב-10 השנים האחרונות.

לפרטים נוספים בדבר סיכון שוק וריבית, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

ניהול הסיכון התפעולי

הסיכון התפעולי מוגדר על ידי בנק ישראל כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

לבנק מסמך מדיניות ייעודי לטיפול בסיכון התפעולי. מנהל הסיכון התפעולי הוא מנהל החטיבה לבקרת סיכונים, שהוא גם מנהל הסיכונים הראשי של הבנק. מסגרת הטיפול שנקבעה כוללת גם את המסגרת הנדרשת לטיפול במעילות והונאות, המהוות חלק מקטיגוריות הסיכון התפעולי, על פי הנחיות בנק ישראל. הבנק פעל בתקופה האחרונה להטמעת מסגרת לטיפול בסיכון התפעולי שאיננה בהכרח רק דפנסיבית, קרי, פועלת אך ורק למזעור פוטנציאל ההפסדים מאירועי סיכון תפעולי, אלא פועלת באופן אקטיבי להסדרת היבטי הסיכון התפעולי במערכות, תהליכים ובבנקות אותם מפעיל הבנק, במטרה לתמוך בהשגת יעדיו העסקיים.

מדיניות הבנק קובעת את תאבון הסיכון התפעולי של הבנק לכ-1% מהון הליבה של הבנק. תאבון זה מנוטר באופן שוטף באמצעות מעקב אחר אירועי כשל שגרמו להפסד, המנוהלים לפי הקטגוריות השונות של הסיכון התפעולי, על פי הוראת בנק ישראל, והוא מכליל בתוכו גם הפסדים שהתרחשו בגין סיכון משפטי, אבטחת מידע וסייבר, כולל מעילות והונאות. בנוסף קובעת המדיניות תאבון סיכון להפסדים פוטנציאליים בעת התרחשות אירוע קיצון. הבנק פועל לקביעת תאבון סיכון איכותי, בעיקר, על ידי יצירת אינדיקטורים לסיכון, שיש להם מבט קדימה, והם יכולים להעיד על פוטנציאל להתפתחות סיכון תפעולי, וזאת, בנוסף לאיסוף הפסדים בפועל, קרי, הפסדים שכבר התרחשו. הבנק נמצא במהלך להסדרת KRI (אינדיקטורים לסיכון) גם על המערכות הטכנולוגיות המרכזיות שלו.

הבנק מבצע סקרים לזיהוי ומיפוי סיכונים תפעוליים בחטיבות השונות כתהליך מתמשך, כאשר המיקוד הוא מיפוי והערכת הסיכונים המהותיים בכל יחידה. הבנק פועל כדי להגדיר, במקומות שניתן, גם אינדיקטורים לביצוע (KPI), כדי להדק את הקשר בין היעדים העסקיים לרמת הסיכון התפעולי הגלומה בהם, בהתאם להגדרה המעודכנת של הבנק, שצוינה לעיל. תוצאת הסקרים, AI (פעולות לביצוע) נידונים, כחלק מתהליכי ההערכה העצמית, בפורומים ייעודיים להם שותפים מנהלי היחידות הנסקרות ונציגי החטיבה לבקרת סיכונים. במהלך התקופה האחרונה הבנק בוחן את היכולת לבצע סקרי סיכונים תפעוליים משולבים עם סיכונים בקרה פנימית נוספים, כך שהסקרים יספקו תמונה על מכלול הסיכונים להם חשופה היחידה הנסקרת ומידת השפעתם על היעדים העסקיים שלה.

בנוסף לסקרים אלו, מנתח הבנק אירועים חיצוניים בארץ ובעולם, אשר עשויים לספק מידע על נסיבות ונזקים פוטנציאליים בהם עלול להתממש סיכון תפעולי. ניתוחים אלו משמשים את הבנק ליישום מהלכים מתאימים על התהליכים המקבילים המתקיימים בבנק.

אחד האירועים הבולטים שפורסמו בסוף הרבעון השלישי של שנת 2016 הוא אירוע פתיחת חשבונות והנפקת כרטיסי אשראי ללקוחות בנק WELLS FARGO, ללא ידיעתם. אירוע דרמטי זה אשר לוה בקנסות חריפים של כ-190 מיליוני דולר אמריקאי, פיטורי למעלה מ-5,000 עובדים והתפטרות המנהל הכללי, נלמד לעומקו על ידי הבנק, לרבות זיהוי הכשלים המהותיים בהתנהלותו של בנק זה, כאשר דיונים בנושא יערכו בוועדות הבנק השונות במהלך הרבעון הרביעי של השנה.

הבנק מקצה הון בגין סיכון תפעולי לפי השיטה הסטנדרטית. לפי שיטה זו, פולח הבנק לשמונה קווי עסקים, כנדרש על ידי בנק ישראל, כשלכל קו עסקים ניתן משקל סיכון סטנדרטי, המבטא את רמת הרגישות שלו להפסדים בגין סיכון תפעולי. הפילוח והטיפול בהקצאת ההון הנדרש מעוגן במסמך מדיניות ייעודי המסדיר את ההיבטים הנדרשים לשם הקצאת ההון בשיטה הסטנדרטית, ובפרט, מגדיר את קווי העסקים בפעילות הבנק.

מסגרת הטיפול של הבנק בסיכון תפעולי נסקרת מדי רבעון, במסגרת מסמך הסיכונים של הבנק. כחלק מזה, מוצג פרופיל הסיכון, קרי, רמת ההפסדים בפועל, לנוכח תאבון הסיכון, וכן, מוצגים ומנותחים האירועים המהותיים ביותר שהתרחשו במהלך הרבעון.

בתחילת שנת 2016 אישרה הנהלת הבנק מסגרת נרחבת לביצוע תחקירים ותהליכי הפקת לקחים בבנק. מסגרת זו קבעה את כל המרכיבים הנדרשים לשם ביצוע תחקירים, בהתרחש אירועים המחייבים תהליכי הפקת לקחים ולימוד, לתמיכה בניהול הסיכון התפעולי בבנק ולשיפור בתהליכים ובבקורות התומכים בפעילותו העסקית של הבנק.

המשכיות עסקית

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 355. במהלך שנת 2016 יישם הבנק את תכנית התרגול והאימון הרב שנתית הכוללת ביצוע תרגילים וניסויים טכנולוגיים, לצורך בחינה ושיפור רמת המוכנות והמודעות של הנהלת הבנק והעובדים בהתמודדות עם תרחישי אסון, ובכלל זה תורגל אתר המחשב המשני (DRP) ברמת גן. במסגרת התרגיל השנתי אשר התקיים בסוף הרבעון השני בוצע תרגיל מקיף שכלל הפעלת חדר העסקות חליפי של הבנק בלוד, ובמקביל הופעל חדר מצב שכלל דיון ותרגול בתרחישי עומק. הדילמות שנבעו מהדיון הוצפו ונדונו בפורום הנהלה. הבנק משתף גם בתרגולים שיוזם בנק ישראל במערכת הבנקאית (יחידות המטבע והסייבר). במסגרת תוכנית התחזוקה הרב שנתית בוצע עדכון של נהלי היסוד בתוכנית המשכיות העסקית ובוצע ריענון מערך השירותים ב-BIA (ניתוח השפעות עסקי).

פעילות הבנק בתחום המשכיות עסקית מעוגנת במדיניות ייעודית. דיווחים בגין ההתקדמות במסגרת הטיפול בהמשכיות העסקית מועברים להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ולמליאת הדירקטוריון ונכללים במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק.

אבטחת מידע והגנת הסייבר

הוראה 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, מתווה עקרונות לניהול נאות של סיכונים סייבר באופן המחייב הרחבה והתאמה של המסגרת לניהול סיכונים טכנולוגית המידע, בהיבט תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. בהתאמה, אושרה בבנק אסטרטגיה ומדיניות הגנת סייבר מקיפה ונקבעו קווי ההגנה ליישומה, מונה מנהל אבטחת מידע והגנת סייבר הכפוף למנהל החטיבה לבקרת סיכונים ובאחריותו, בין היתר, קביעת מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק, פיתוח תכנית עבודה להגנת הסייבר, מעקב אחר יישום תכנית העבודה בתחום זה ובחינה של אפקטיביות מערכות ותהליכי אבטחת המידע והגנת הסייבר.

יחסי הגומלין וזרימת המידע בין המערכים הוגדרו בכתב, והם כוללים בין היתר התייחסות לתחומי: אבטחת מידע, אבטחה פיזית, ממשל מערכות מידע, תפעול מערכות מידע, ניהול סיכונים, הונאות, ניהול כח אדם, המשכיות עסקית, ניהול יחסי לקוחות, דוברות וייעוץ משפטי.

יישום מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק נעשה, בין היתר, באמצעות החטיבה לטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ. במסגרת זו, מיושמת תפיסת ניהול הכוללת בין היתר, עקרונות מנחים לניהול הגנת הסייבר. יישום עקרונות אלו והבטחת עדכניותם, תוך שילובם בהחלטות אסטרטגיות ובפעילות העסקית של הבנק, יבטיח את עקביותה ושלמותה של תפיסת ניהול הגנת הסייבר, לאורך זמן.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, הבנק נערך לאבטחת שירותי ענן, על פי הצורך.

מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר, מתבססת על העקרונות הבאים:

- מיפוי זיהוי סיכונים הסייבר.
- יישום וביסוס מערך בקורות אפקטיבי, תוך שילוב חוצה ארגון של טכנולוגיות, כוח אדם, תהליכים ונהלים.
- קיום מערך בקורות המיושם באמצעות מנגנונים ניהוליים, תפעוליים וטכניים.
- קביעת מנגנונים להגנה על נוכחות מקוונת.
- הגנת סייבר פראקטיבית המיושמת באמצעות מיפוי והכרת הסביבה, חיזוי וחקר איומים, שקלול תמונת מצב עדכנית, פיתוח תהליכי תגובתיות,

- שימוש בטכניקות הטעיה, הסטה ועיכוב, יכולת עמידות סייבר והתאוששות, וביצוע תהליכי חקירה, תחקיר ומיצוי הדין.
  - יישום אבטחה רב שכבתית, במספר מעגלים ודיסציפלינות (לוגית ופיזית) החל מהמערך החיצוני הנגיש ללקוחות וכלה במערכות הפנימיות, שיתוף מידע ומודיעין.
  - שימוש במערך ניטור, בקרה ותגובה לניהול אירועי סייבר תוך התייחסות בראייה משולבת כלל תאגידית עבור מרכיבי כוח אדם, דרכי תקשורת ונהלים.
  - דיווחים תקופתיים ושוטפים על ניהולם של מכלול הסיכונים.
  - ניתוח והערכה שוטפים של איומי הסייבר ותרגול מכלול הגורמים בטיפול באירועי סייבר.
  - פיתוח תרחישי קיצון בתחום אבטחת המידע והסייבר.
- כמשלים לכך, מוסמך תחום הבנקאות המקוונת בבנק בתקן ניהול אבטחת מידע ISO 27001.
- במהלך הרבעון השלישי של שנת 2016 הבנק נערך להטמעת הוראת ניהול בנקאי תקין 367, בנושא מערכות בנקאות בתקשורת, ולניהול הסיכונים בתחום זה.

סיכון טכנולוגית המידע

במשך השנים האחרונות התרבו הסיכונים הכרוכים בניהול טכנולוגית המידע, כפונקציה של פיתוח והטמעת טכנולוגיות חדשות והתפתחויות של סיכונים ואיומים חדשים. לבד ממצב שגרה מסגרת ניהול טכנולוגית המידע מטפלת במצבי כשלים מערכתיים כגון: תקלות מערכת ובהיערכות למצב חירום. זאת על מנת להבטיח לבנק שמירה על רצף פעילות עסקית גם בעת התראה או חירום. בכך ניתן יהיה למזער סיכונים מוניטין וסיכונים עסקיים העלולים להתפתח במצבים אלו.

מנהלת חטיבת הטכנולוגיה היא האחראית על ניהול נכסי טכנולוגית המידע ומסגרת הניהול מעוגנת במסמך מדיניות יעודי התואם לעקרונות שנקבעו במסמכי המדיניות לניהול ובקרת סיכונים שונים בבנק. מדיניות ניהול נכסי טכנולוגית המידע תואמות את דרישות הפיקוח על הבנקים ובפרט את העקרונות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 357 - ניהול טכנולוגית המידע, 350 - ניהול הסיכון התפעולי, 355 - ניהול המשכיות עסקית ו-361 - ניהול הגנת הסייבר. תיאבון הסיכון של הבנק לסיכון זה הוא מזערי והוא כלול כאמור לעיל, במסגרת ניהול תיאבון הסיכון בשגרה ובקיצון של הסיכון התפעולי.

לפרטים בדבר פרויקט החלפת מערכת הליבה הבנקאית בבנק י' ראה פרק התפתחויות משמעותיות במערך טכנולוגית המידע לעיל.

סיכון משפטי

סיכון משפטי הוגדר, במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350 בנושא סיכונים תפעוליים כ-"כולל, אך אינו מוגבל, לחשיפה לקנסות או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית, כמו גם מהסדרים פרטניים".

הבנק מתייחס אל הסיכון המשפטי על דרך ההרחבה בכל הקשור להתנהלות של הבנק ביחסיו עם מחזיקי העניין השונים שלו (לקוחות, ספקים, צדדים שלישיים אחרים וכו'). בגדר הסיכון המשפטי נכללים סיכונים הנובעים מהוראות חקיקה, הוראות רגולטוריות, פסיקה של ערכאות שיפוטיות או מעין שיפוטיות והסיכונים המשפטיים הנובעים מפעילות הבנק השוטפת. מנהלת הסיכון המשפטי בבנק הינה היועצת המשפטית הראשית. הבנק פועל באורח מתמיד על מנת למזער במידת האפשר את הסיכונים המשפטיים הנלווים לפעילותו השוטפת וכן פועל להנחלת תרבות, הלכה למעשה, של איתור הסיכון המשפטי ומזעורו באופנים שונים.

החטיבה המשפטית של הבנק מנתחת באורח שוטף את מרכיבי הסיכון המשפטי, את גבולותיו (כפי שנובעים למשל מזהות הצד הנגדי, מאופן יצירת הבטוחות וכדומה) וכן את מאפייניו הספציפיים, תוך בחינה של רמת הסיכון והחשיפה אליו בשים לב לקווי הפעילות העסקית השונים של הבנק.

לפרטים בדבר חקירה של משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים.

בחטיבה המשפטית של הבנק מיושמים תהליכים פנימיים המבטיחים מעקב שוטף אחר התפתחויות בחקיקה, בפסיקה ובהוראות רגולטוריות אחרות, העשויות להשליך על הפעילות השוטפת של קבוצת הבנק. במסגרת זו, מנחה החטיבה המשפטית את הגורמים הרלוונטיים בבנק לעניין יישום ההשלכות הנובעות מהתפתחויות אלה. החטיבה המשפטית נותנת ייעוץ שוטף ליחידות הבנק השונות, ובכללן חלק מחברות הבת. זאת, בין היתר, על דרך מתן חוות דעת, עריכה ועדכון של מסמכים משפטיים, תמיכה בעדכון נהלים וכד'.

בבנק נקבעו נהלים המסייעים למזעור הסיכונים המשפטיים, לרבות הסדרת הממשק בין החטיבה המשפטית לבין יחידות הבנק השונות. כמו כן, מעורבת החטיבה המשפטית במהלכי ההדרכה השונים בסניפים, במרכז ההדרכה של הבנק ובעריכת לומדות מקצועיות לצורך הנחלת ידע משפטי נדרש לפעילותו השוטפת של הבנק.

התייחסות דומה קיימת אף לגבי שלוחות הבנק בחוץ לארץ (סניפים וחברות בת), תוך שאלו מסתייעים בשירותי עורכי דין חיצוניים מקומיים, אשר אושרו על ידי החטיבה המשפטית של הבנק. חברות הבת של הבנק ושלוחותיו בחוץ לארץ אימצו נהלים דומים לעניין ניהול הסיכון המשפטי ומדווחות בדיווחים מיידיים ורבעוניים למנהלת הסיכון המשפטי של הבנק אודות סיכונים משפטיים אשר אותרו אצלן.

ניהול סיכון הנזילות והמימון

סיכון נזילות נובע מאי הוודאות לגבי זמינות המקורות, ויכולת מימוש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר. סיכון הנזילות מנוהל במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין 310 (ניהול סיכונים), 342 (ניהול סיכון נזילות) ו-221 (יחס כיסוי נזילות). הסיכון מנוהל בכפוף למגבלות הדירקטוריון וההנהלה, תוך מאמץ למזער הפסדים הנובעים מהשקעת עודפי נזילות בנכסים עם נזילות גבוהה, אך בעלי תשואה נמוכה.

ניהול סיכון הנזילות מעוגן במסמך מדיניות המובא בתדירות של לפחות אחת לשנה לאישור הדירקטוריון. מסמך המדיניות כולל את אופן ניהול הסיכון, לרבות סמכויות ואחריות האורגנים השונים, מנגנון הניהול השוטף של סיכון הנזילות, אפיון כל הפרמטרים למדידת הסיכון במהלך עסקים רגיל ובתרחישי הלחץ השונים, מגבלות הדירקטוריון וההנהלה, לרבות מגבלות בתחום הריכוזיות ומבנה המקורות, ותכנית חירום מפורטת לטיפול במקרה של משבר נזילות לרבות מצבי הכוננות השונים בניהול סיכון הנזילות והאמצעים האפשריים בכל אחד מסוגי התרחישים ופרק הזמן המוערך לביצוע.

דירקטוריון הבנק קובע את האסטרטגיה לניהול סיכון הנזילות ואת תיאבון הסיכון על פי הדרישה הרגולטורית באמצעות סדרה של מגבלות בשלושת הממדים של הסיכון: מצב עסקים רגיל, תרחישים (יחס כיסוי נזילות ויחס נזילות מזערי - מודל פנימי) וריכוזיות. הנהלת הבנק קבעה סדרה נוספת של מגבלות המהווים קווים מנחים לניהול - מעבר למגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון. הניהול השוטף של הסיכון מבוצע באמצעות אינדיקטורים אנדוגניים ואקסוגניים למצב הבנק בפרט ולמצב המערכת. בבנק פותח מדד משולב למעקב אחר השווקים הפיננסיים בישראל לזיהוי ואבחון מצב של אי יציבות במערכת הפיננסית בארץ - מדד זה הינו מדד תומך החלטה להכרזה על מצב כוננות בשל תרחיש מערכתי. במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.

בסוף הרבעון השני של שנת 2016 העלה הבנק את רמת הכוננות לכוננות מוגברת, (דהיינו מעקב הדוק אחר הפרמטרים והאינדיקטורים במודל) עקב אירועי Brexit (יציאת בריטניה מהאיחוד האירופאי), כאשר בפועל, לא היתה השפעה על מצב הנזילות של הבנק. הכוננות הוסרה בתחילת הרבעון השלישי.

סיכון מימון

סיכון מימון נובע ממחסור במקורות מימון או עלויות גבוהות מידי לגיוס מקורות. סיכון זה מנוהל כחלק מסיכון הנזילות באמצעות מגבלות דירקטוריון והנהלה על ריכוזיות מקורות המימון, והפחתת התלות בצדדים נגדיים מהותיים.

ריכוזיות מקורות המימון, כאמור, מנוטרת באמצעות מגוון רחב של מגבלות דירקטוריון, הנהלה וכן אינדיקטורים לניהול הסיכון (Key Risk Indicators) תחת מספר תתי קטגוריות: גודל, סוג לקוח, מפקיד בודד, כמות לקוחות, מוצר ואורך חיים של הפקדה ממוצעת. הוגדר "מדד על" המשקלל את כלל האינדיקטורים הקשורים לריכוזיות מקורות המימון. הניהול השוטף של מבנה המקורות, כולל התוויה של מדיניות לגיון המקורות ותקופות המימון וכן קביעת יעדים ספציפיים למדדי הסיכון. ניטור הריכוזיות מבוצע בתדירות יומית, מדווח ומנוהל באופן שוטף. מקורות המימון העיקריים של הבנק הינם מקורות מימון יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים - פיקדונות קמעונאיים ועסקיים, פיקדונות ארוכים מגופים פיננסיים וכן גיוסי איגרות חוב. הבנק פועל באופן יזום לגיוס מקורות לטווחים ארוכים, בין השאר על ידי מגוון הפיקדונות הרחב המוצע לציבור הלקוחות על ידי הבנק, פיקדונות עם מאפיינים ייחודיים המאפשרים ללקוח ליהנות מריבית גבוהה יחסית בטווח הארוך ואופציות לנזילות במהלך התקופה. בסוף הרבעון השלישי של שנת 2016 סיכון ריכוזיות מקורות המימון נותר נמוך.

כמו כן, החשיפות לנגזרים מנוהלות באופן שוטף. בהתאם למצב החשיפה מול כל צד נגדי, מבוצעת השלמה מיידית של ביטחונות נדרשים לצד נגדי או דרישה מיידית לביטחונות מצד נגדי.

לפרטים נוספים בדבר סיכון המימון ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

לפרטים נוספים בדבר מקורות המימון, ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.

יחס כיסוי הנזילות

החל מיום 1 באפריל 2015 הבנק מיישם את הוראה 221, שנכנסה לתוקף במועד זה. ההוראה קובעת יחסי נזילות מינימאליים לתקופה של חודש ("LCR גולטוריו"), המחושבים על בסיס מקדמים אחידים למערכת הבנקאית אשר נקבעו על ידי בנק ישראל בהתבסס על הנחיות באזל III. יחס כיסוי הנזילות הרגולטורי המינימלי נקבע לשיעור של 60% החל מיום 1 באפריל 2015, 80% החל מיום 1 בינואר 2016 ו-100% החל מיום 1 בינואר 2017. דירקטוריון הבנק קבע כרית בטחון נוספת מעבר ליחס המזערי. היחס מנוהל ומדווח בסך כל המטבעות יחדיו ובמטבע חוץ בנפרד, הן ברמת הבנק והן על בסיס קבוצתי. הוראה זו הינה בנוסף לניהול סיכון הנזילות תחת מודלים פנימיים, כנדרש בהוראה 342, כפי שתואר לעיל.

גיוס המקורות ומצב הנזילות בבנק - במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 חלה עלייה ביתרת פיקדונות הציבור בבנק. יתרת פיקדונות הציבור עלתה מהיקף של כ-162.4 מיליארדי שקלים חדשים ביום 31 בדצמבר 2015, להיקף של כ-173.7 מיליארדי שקלים חדשים ביום 30 בספטמבר 2016, גידול של כ-7.0%.

במגזר הלא צמוד, היקף פיקדונות הציבור במגזר זה הגיע לסך של כ-121.5 מיליארדי שקלים חדשים, עלייה של כ-11.3% לעומת סוף שנת 2015. במגזר צמוד המדד עלה היקף פיקדונות הציבור לכ-17.2 מיליוני שקלים חדשים, עלייה של כ-2.3% ובמגזר מטבע חוץ ירד היקף פיקדונות הציבור לכ-35.1 מיליארדי שקלים חדשים, ירידה של כ-3.8% לעומת סוף שנת 2015.

ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכמה יתרת שלושת קבוצות המפקידים הגדולות בקבוצת הבנק לכ-11.1 מיליארדי שקלים חדשים.

יחס כיסוי הנזילות הממוצע (מאוחד) לרבעון השלישי של שנת 2016 הסתכם ב-105% (היחס המינימאלי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים עומד על 80%) לעומת 99% ברבעון השני. נכון ליום 30 בספטמבר 2016 עמד יחס כיסוי הנזילות על 119%. העלייה ביחס הממוצע לעומת הרבעון הקודם הינה בזכות גידול בפיקדונות קמעונאיים ואחרים והמשך שיפור מבנה המקורות של הבנק שהביאו לגידול בנכסים הנזילים. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 לא נרשמו חריגות ממגבלות יחס זה.

לפרטים נוספים בדבר סיכון הנזילות ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון ציות ורגולציה

פעילותו העסקית של הבנק כפופה להוראות רגולציה. סיכון הציות (Compliance Risk) הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את "הוראות הציות". החל מיום 1 בינואר 2016, בעקבות כניסתה לתוקף של הוראת ניהול בנקאי תקין 308 החדשה, הורחבה תחולת האחריות במסגרת ניהול סיכון הציות, ולפיכך כוללות הוראות הציות חוקים, תקנות, הוראות רגולציה (לרבות עמדות שקבע הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות ציבור), נהלים פנימיים וקוד אתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של הבנק. הוראות הציות כוללות גם את חוק יעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 וחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול חוקי השקעות, התשנ"ה-1995 (להלן - "חוק הייעוץ") (להלן ביחד - "דיני ניירות ערך"), וכן את חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988. הטיפול בציות לחוקים אלה מבוצע גם במסגרת תכניות אכיפה פנימיות של דיני ניירות ערך ודיני הגבלים עסקיים, בהתאמה.

סיכון הציות כולל גם את הסיכון חוצה הגבולות, המוצג בנפרד להלן. הבנק פועל גם לקיום תכניות אכיפה אפקטיביות בדיני ניירות ערך ובדיני הגבלים עסקיים, המותאמות לבנק ולנסיבותיו הייחודיות, כחלק מן המערך של ניהול הסיכונים הכולל בבנק. זאת, במטרה להבטיח את הציות לדיני ניירות ערך ולמנוע את הפרתם. הממונה על האכיפה, באמצעות קצין הציות, מרכז את הטיפול בנושא הציות של הבנק לחובות המוטלות עליו על פי דיני ניירות ערך, בכלל, ובהתאם לתכנית האכיפה בפרט. הממונה על האכיפה יהיה אחראי, מטעם ההנהלה, על יישומה השוטף של תכנית האכיפה והטמעתה בבנק. אגף הציות מנהל מיפוי של סיכונים הציות בתחומים השונים, עורך לעיתים סקרי ציות בנושאים שונים, ומבצע מהלכי הדרכה להטמעת מדיניות הציות בבנק. קצין הציות חבר בפורומים שונים בבנק לשם הבטחת ראייה מערכתית של היבטי ציות שונים. על מנת להבטיח ציות לכלל הוראות הדין, בנושאים השונים, כפי שפורטו לעיל, מקיים קצין הציות מערך בקרה, בהתאם לתכניות בקרה. מטרת הבקורות הינה לבדוק את עמידת סניפי הבנק ויחידותיו בהוראות הדינים השונים, ואת אפקטיביות הבקורות המבוצעות על ידי היחידות העסקיות ויחידות המטה השונות. רמת סיכון הציות המשיכה במגמת ירידה במהלך שנת 2016. הירידה נובעת מהמשך הטיפול בסיכונים שסווגו ברמות הגבוהות, ומהמשך חיזוק הבקרה הן ביחידות הקו הראשון והן בקו השני. זאת, על רקע המשך המגמה של הגברת הרגולציה. לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון חוצה גבולות

סיכון חוצה גבולות (Cross Border Risk) הוא הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות חוק או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, הנובעים מאי עמידה של הבנק בהוראות דין שמקורן במדינות אחרות, בין הוראות המחייבות את הבנק, ובין הוראות שאינן מחייבות אך אי קיומן עלול להסב לבנק נזקים, או מפעילות בחוץ לארץ של לקוחות הבנק בניגוד להוראות דין כלשהו.

הסיכון חוצה הגבולות כולל גם, אך לא רק, סיכון לנזק, לרבות פגיעה במוניטין, בשל תביעות או הליכי אכיפה אחרים מצד רשויות במדינות זרות, בקשר עם דיני מס זרים החלים על לקוחות מסוימים של הבנק, חוקי איסור הלבנת הון ומימון טרור, סנקציות של גופים בינלאומיים ורשויות זרות, או דין אחר. הסיכון חוצה הגבולות חל בעיקר בשלוחות הבנק בחוץ לארץ; בפעילות עם לקוחות תושבי-חוץ; בפעילות עסקית שמקיימים נציגי הבנק במדינות זרות; וביחס לכספים של לקוחות ישראליים פרטיים המושקעים בחוץ לארץ. הסיכון חוצה הגבולות כולל גם את הסיכון הנובע מהחובות הנגזרות מדיני מס אמריקאים, החלים על פעילות קבוצת הבנק מחוץ לארצות הברית (FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act). לפרטים נוספים בדבר חוק FATCA, ראה חקיקה והוראות פיקוח על פעילות קבוצת הבנק בפרק ממשל תאגידי בזוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015.

תאבון הבנק לסיכוני ציות ורגולציה, בכל הקשור לצייות להוראות הדין החלות על הבנק, הוא מזערי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בצייות להוראות הדין יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה. הבנק קבע תכנית עבודה רב שנתית לפונקציית הצייות, הכוללת יעדים איכותיים להפחתת סיכון הצייות בכלל הבנק.

מנהל הסיכון חוצה הגבולות הוא מנהל החטיבה לבקרת סיכונים. קצין הצייות הינו האחראי לניהול השוטף של הסיכון חוצה הגבולות. תיאבון הסיכון לסיכונים חוצי הגבולות הינו אפס. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בקשר עם סיכונים חוצי גבולות יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה. הבנק קבע תכנית עבודה רב שנתית לפונקציית הצייות, הכוללת יעדים איכותיים להפחתת סיכון הצייות בכלל הבנק. במסגרת ניהול הסיכון חוצה הגבולות, מנטר הבנק ובדוק בחינה מיוחדת, תנועות כספיות אשר אחד הצדדים להן הוא במדינה, שלגביה קיימות סנקציות בינלאומיות.

הבנק הכשיר 15 סניפים כמתמחים בניהול חשבונות לקוחות תושבי חוץ, והוא מאפשר לתושבי חוץ לפתוח חשבונות רק בסניפים אלה. לקוחות תושבי חוץ קיימים, בעלי יתרת פאסיבה משמעותית, הועתקו מכלל סניפי הבנק לסניפים המתמחים. לאחר גידול בעוצמת הסיכון אשתקד, ממשיך הסיכון חוצה הגבולות להצטמצם במידה מתונה במהלך שנת 2016. הירידה המתונה נובעת מהמשך ההיערכות לניהול הסיכון. לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

איסור הלבנת הון

קצין הצייות הראשי שמונה בקבוצת הבנק, במסגרת החטיבה לבקרת סיכונים, משמש גם אחראי על יישום חוק איסור הלבנת הון וחוק איסור מימון טרור בקבוצת הבנק, לרבות בשלוחות הבנק בחוץ לארץ.

אגף הצייות פועל להטמעת הוראות הדין בנושא. האגף מטפל בדיווחים הסובייקטיביים אודות פעולות בלתי רגילות המועברים לרשות לאיסור הלבנת הון וכן בביצוע בקרות שונות על פעילות בחשבונות שונים על פי פרופיל הסיכון שלהם, במתן ייעוץ שוטף לסניפים בתחום זה ובביצוע הדרכות המותאמות לעובדים השונים בבנק, על פי תפקידיהם. כמו כן, בהתאם למדיניות הבנק אשר נקבעה על ידי הדירקטוריון במאי 2010, נערך מידי שנתיים מבחן ידע לכלל עובדי הבנק. מבחן כאמור בוצע בשנת 2014.

בבנק פעולות מערכות מחשב שונות לצורך איתור פעולות בלתי רגילות ולצורך מעקב אחר הטיפול בדיווחים הסובייקטיביים. הבנק מיישם על בסיס קבוצתי, בשינויים המחויבים, את מדיניותו בתחום ואת הוראות הדין, בחברות הבת שלו ושלוחותיו השונות בארץ ובחוץ לארץ. בעקבות התיקון לחוק איסור הלבנת הון, המוסיף עבירות מס חמורות לרשימת עבירות המקור, ובכך מחיל עליהן את כל החובות בתחום איסור הלבנת הון, נערך הבנק להתאמת תהליכי העבודה והתשתיות לעמידה בדרישה זו.

סיכון איסור הלבנת הון מתרחב במהלך שנת 2016, לאור ההתווספות של עבירות מס חמורות, כאמור לחוק איסור הלבנת הון.

סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מופה על ידי הבנק כסיכון מהותי, שכן, מאירועי עבר ניתן ללמוד כי פגיעה במוניטין של גוף פיננסי עשויה להביא לאובדן ערך משמעותי. סיכון המוניטין הינו סיכון עצמאי, אך יכול גם לנבוע מהתממשות סיכונים אחרים בבנק, כגון, התממשות אירוע סיכון תפעולי. כמו כן, פגיעה במוניטין הבנק יכולה לגרום להתממשות של סיכונים אחרים, ובפרט, סיכון הנזילות, במסגרתו תהיה דרישה גוברת של לקוחות למשיכת פיקדונות. הבנק הגדיר את תיאבון הסיכון לסיכון מוניטין כתיאבון סיכון מזערי. במהלך השנים האחרונות פעל הבנק ליצירת מסגרת לטיפול בסיכון המוניטין. ראיית הבנק היא שיש לטפל בסיכון זה לפי עקרונות דומים לאלה הנהוגים בטיפול בסיכונים האחרים, כגון, סיכון האשראי או סיכון השוק, זאת למרות שסיכון זה נחשב בעייתי יותר לכימות. לכן, בדומה לסיכונים האחרים, קבע דירקטוריון הבנק מסמך מדיניות יעודי לטיפול בסיכון מוניטין בו נקבעו העקרונות לניהול הסיכון, תיאבון הסיכון, מדידתו, והדרכים להפחתתו. בהתאם, שילב הבנק את סיכון המוניטין בתהליכי ניהול הסיכונים השוטפים שלו, כולל בתהליך לאישור מוצר או פעילות חדשים ובתהליכי ההערכה העצמית שמבצע הבנק, ויצר מסגרת למדידת הסיכון באופן שוטף. דגש רב ניתן על הקמת שרשרת דיווחים והפעילות הנדרשת בעת מצב קיצון, זאת בכדי להפחית את השפעתו של הסיכון, לו יתממש. פעילות זו דורשת זיהוי התממשות הסיכון כבר בשלבים הראשונים להופעתו, בכדי לאפשר הפעלת כלים איכותיים וכמותיים מוקדם ככל שניתן, לצורך הטיפול בסיכון. המדיניות מתייחסת לכל חברות הבת של הבנק, וקובעת את חובת הדיווח ואת דרכי הדיווח והפעולה הנדרשות מהן, בעת אירוע שהוגדר כאירוע מוניטין. תיאום שוטף מתקיים עם בנק יהב בנושא. מנהלת סיכון המוניטין הינה מנהלת חטיבת השיווק, פרסום ופיתוח עסקים של הבנק.

הבנק מודד בשגרה את סיכון המוניטין שלו בשוק ההון, בקרב הציבור, ובקרב הלקוחות והקהילה העסקית. מדידה זו מתבססת על מחקרים רבעוניים יעודיים הבוחנים את עמדות הציבור (לקוחות הבנק ולקוחות בנקים אחרים), על ניטור חודשי של שיח הרשת, על מחקרי שביעות רצון בקרב לקוחות הבנק ועוד. דיווחים בגין סיכון מוניטין מועברים להנהלה ולדירקטוריון הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, כפי שמקובל לגבי כל הסיכונים שמופו על ידי הבנק.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 לא אירעו אירועים שהשפיעו לרעה על מוניטין הבנק.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הינו סיכון בזמן אמת או פוטנציאל עתידי לפגיעה ברווחים, בהון או במוניטין הבנק, הנובע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של ההחלטות, או בהיערכות לא מספקת לשינויים בסביבה העסקית. קרי, הסיכון שהבנק בחר אסטרטגיה שגויה או שהוא לא יוכל לממש את התוכנית העסקית והאסטרטגית על פי התכנון. מהותיות הסיכון האסטרטגי מחייבת את הבנק לנקוט אמצעים שיאפשרו את ניהול הסיכון, תוך נקיטת אמצעים להערכה ולזיהוי מקדים של אירועים, העלולים למנוע את יישום האסטרטגיה.

הבנק פועל תחת המתווה האסטרטגי ותאבון הסיכון שאושר על ידי דירקטוריון הבנק. סטייה מאסטרטגיית הבנק מחייבת את אישור דירקטוריון הבנק. הסיכון מנוטר על ידי החטיבה לתכנון, תפעול ונכסי לקוחות (להלן: "החטיבה לתכנון ותפעול") ומאוגר על ידי החטיבה לבקרת סיכונים.

המבנה הארגוני לניהול הסיכון כולל את הדירקטוריון וההנהלה, היחידות המיישמות את התוכנית האסטרטגית בתהליכים עסקיים ותפעוליים, החטיבה לתכנון ותפעול והחטיבה לבקרת סיכונים. יחידות הבנק אחראיות ליישום התוכנית האסטרטגית, באמצעות תכניות עבודה שנתיות שהותוו להשגת המטרות האסטרטגיות.

מנהל הסיכון האסטרטגי הוא המנהל הכללי, ובהתאם להנחיותיו בוחנת ההנהלה באופן תקופתי את יישום האסטרטגיה, המעקב אחר התפתחויות רגולטוריות, כלכליות או טכנולוגיות בעלות השפעה על האסטרטגיה, וייזום תכניות עבודה שנתיות הנגזרות ותואמות את התכנית האסטרטגית. החטיבה לתכנון ותפעול והחטיבה לבקרת סיכונים עוקבות אחר הסיכון האסטרטגי באופן בלתי תלוי, בהיבטי בקרה שונים ובעיקר: העמידה ביעדים, מיפוי זיהוי הסיכונים, מבחני מצוקה, מבחני איום וניטור פרופיל הסיכון המתמשך לנוכח תאבון הסיכון של הבנק. התהליך האחרון הינו תהליך מתמשך, שנועד להפעיל כלים מגוונים, בעיקר כלי דיווח, כדי לוודא כי הבנק לא חרג ממסגרות הפעולה ותקרות החשיפה שנקבעו. מעבר למעקב הרציף אחר יישום תכניות העבודה והתאמתן לתוואי האסטרטגי, הבנק עוקב גם אחר התפתחויות של גורמים אקסוגניים אשר עלולים להשפיע על הסיכון האסטרטגי של הבנק. תכניות העבודה של חטיבות הבנק מותאמות בעת הצורך לסביבה העסקית המשתנה במטרה לעמוד ביעדים העסקיים ובתוואי האסטרטגי. הבנק ערוך למצבי חירום בצורה שתצמצם את מידת הפגיעה בתכנית העסקית והאסטרטגית שלו, לו יתפתחו תנאי קיצון כלכליים או בטחוניים. כדי למזער את פוטנציאל הפגיעה בתכנית העסקית של הבנק, שם הבנק בשנים האחרונות דגש, בין היתר, על התהליך לאישור מוצר או פעילות חדשים. במסגרת התהליך נבדקים המוצרים או הפעילויות החדשים בהיבטי הערך העסקי שלהם לבנק, לעומת השפעתם, אם בכלל, על פרופיל הסיכונים של הבנק ועל הסיכון האסטרטגי.

התפתחויות בסביבה העסקית שעלולות להשפיע על הסיכון האסטרטגי

- הכלכלה העולמית מאופיינת בשנים האחרונות בחוסר יציבות ובהתמתנות של הצמיחה הכלכלית לצד סביבת ריבית אפסית וצמיחה ממותנת של הביקושים העולמיים, בנוסף להתגברות המתוחות הגאו-פוליטית בעולם בעקבות התחזקות הפונדמנטליזם האסלאמי. קצב הצמיחה של המשק הישראלי הואט בשנים האחרונות בשל קיפאון של הייצוא. הבנק עוקב באופן שוטף אחר השלכות אפשריות של האטה בפעילות הכלכלית העולמית ובפעילות המשק הישראלי, העלולה להרע את מצבם של משקי הבית או לפגוע בפעילות העסקית בענפי משק שונים. בפרט, הבנק נערך לאפשרות כי יהיה שינוי במגמת הריבית במשק הישראלי.
- התגברות התחרות במערכת הפיננסית על רקע הרחבת פעילותם של גופים חוץ בנקאיים בייחוד בתחום האשראי, ועל רקע כניסתן של חברות טכנולוגיה לזירת התיווך הפיננסי, בעיקר במגזר משקי הבית והעסקים הקטנים.
- השפעתן של הוראות רגולציה בתחומי ליבה של הפעילות הבנקאית, ובכללן השפעותיה האפשריות של המלצות "הועדה להגברת התחרותיות בשירותים הבנקאיים והפיננסיים הנפוצים בישראל" ('ועדת שטרומ').

להלן מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה שמונו כאחראים (Risk Owner) לכל אחד מהם:

גורם הסיכון ⁽¹⁾	מידת ההשפעה של גורם הסיכון	Risk Owner
השפעה כוללת של סיכונים אשראי	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה העסקית
סיכון בגין איכות לווים ובטחונות	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות ענפית	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין תיק המשכנתאות	נמוכה	
השפעה כוללת של סיכונים שוק	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
סיכון ריבית	נמוכה-בינונית	
סיכון אינפלציה	בינונית	
סיכון שערי חליפין	נמוכה	
סיכון מחירי מניות	נמוכה	
סיכון נזילות	בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
השפעה כוללת של הסיכון התפעולי	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון אבטחת מידע וסייבר	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון טכנולוגית המידע	בינונית	מנהלת חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ
סיכון משפטי	נמוכה-בינונית	יועצת משפטית ראשית
סיכון ציות ורגולציה	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון חוצה גבולות	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון איסור הלבנת הון	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון מוניטין ⁽²⁾	נמוכה	מנהלת החטיבה לשיווק, פרסום ופיתוח עסקים
סיכון אסטרטגי – עסקי	נמוכה	מנהל כללי

(1) ההערכה של השפעתם של גורמי הסיכון לעיל מביאה בחשבון את הסיכונים הנוגעים לחקירת משרד המשפטים בארצות הברית, כמו גם את כלל פעילות הבנק להגנה על עמדתו בקשר עם החקירה. לפרטים בדבר חקירת משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, ולפרטים בדבר בקשה לאישור תובענה נגזרת ובקשה לאישור תובענה ייצוגית בהקשר זה, ראה ביאורים 10 ב.2, 10 ב.3, א.10 ו-4 לדוחות הכספיים.

(2) הסיכון לפגיעה בתוצאות הבנק כתוצאה מפרסומים שליליים לגבי הבנק.

מידת ההשפעה של הסיכונים השונים בטבלה לעיל, נקבעה בהתאם להערכות ההנהלה כפי שהן נערכות מעת לעת, על פי ניטור מדדי הסיכון הכמותיים השונים שקבע הבנק, כולל כיוון התפתחותם כפי שהם מופיעים במסמך הסיכונים הרבעוני, המציג את התפתחות פרופיל הסיכון של הבנק לנוכח תאבון הסיכון שנקבע, במהלך ארבעת הרבעונים שקדמו למועד הגשתו, וכן בתאום עם תהליך ותוצאות ה-ICAAP שביצע הבנק, בהובלת מנהלי הסיכונים של הבנק.

תהליך ה-ICAAP, לוקח בחשבון היבטים איכותיים והיבטים כמותיים, כולל פרופיל הסיכון של הבנק, תוצאות תרחישים מגוונים של הבנק ותהליך תכנון ההון. במהלך הרבעון האחרון של שנת 2015, כחלק בלתי נפרד ממסגרת תהליך ה-ICAAP, ובמסגרת דיוני תכנית העבודה של הבנק לשנת 2015, ביצע הבנק תהליך עצמי לאמידת איכות ניהול הסיכונים שמופו על ידו. תהליך זה התבסס על דירוג רמת הסיכון ואיכות ניהול המתבצע באופן בלתי תלוי על ידי צוותים מטעם מנהלי הסיכון, וצוותים מטעם בקרי הסיכון. תהליך זה הוסיף מימד חדש ליכולת הבנק להעריך את השפעת רמת הסיכונים השונים, ואיכות ניהולם, על התפתחות פרופיל הסיכון של הבנק לנוכח תאבון הסיכון כפי שנקבע. בקביעת רמת הסיכון, השתמשו צוותי הבנק, בין היתר, בסקאלת רמת הסיכון, שאושרה על ידי הבנק לשנת 2016.

סקאלה זו הגדירה את פוטנציאל ההפסדים מכל סיכון במצב שוק רגיל ובמצב שוק סוער (באמצעות מבחני קיצון), במונחים של הון הבנק והרווח השנתי הצפוי, באופן הבא: סיכון נמוך הוגדר כפוטנציאל להפסד שלא יעלה על 1% מהון הבנק (כרווח חודשי), סיכון בינוני הוגדר כפוטנציאל להפסד שלא יעלה על 6% מהון הבנק (רווח חצי שנתי), וסיכון גבוה הוגדר כפוטנציאל להפסד מעל לסכום זה.

מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו.

בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. בנושאים הנוותרים, שהם פחות מהותיים, הוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כאשר תקני דיווח כספי בינלאומי (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. עיקרי המדיניות החשבונאית מפורטים בביאור 1 בדוחות הכספיים לשנת 2015.

יישום כללי החשבונאות על ידי ההנהלה בעת עריכת הדוחות הכספיים כרוך לעיתים בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים ועל התוצאות העסקיות המדווחים במסגרת הדוחות הכספיים. חלק מההנחות, ההערכות והאומדנים הינם קריטיים למצב הכספי או לתוצאות הפעולות המשתקפים בדוחות הכספיים של הקבוצה, וזאת עקב מהותיות הנושא, מורכבות החישובים או מידת ההיתכנות של התממשות נושאים השרויים בחוסר ודאות.

לפרטים בדבר המדיניות החשבונאית בנושאים קריטיים, ראה פרק מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015. **הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי** – לפרטים בדבר שינויים שהתרחשו ברבעון ראה פרק שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים לעיל.

הפרשות בגין תביעות משפטיות - בדוחות הכספיים נכללו הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים, במקום בו לדעת הנהלת הבנק, ובהתבסס על חוות דעת של יועציה המשפטיים, נדרשה הפרשה.

בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים, סווגו התביעות בהתאם לתחומי ההסתברות להתממשות החשיפה לסיכון כמפורט להלן:

- 1) סיכון צפוי (Probable): הסתברות מעל 70% להפסד בגין התביעה. בגין תביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"צפויה", נערכת הפרשה מתאימה בדוחות הכספיים.
- 2) סיכון אפשרי (Reasonably Possible): הסתברות בין 20% ל-70% להפסד בגין התביעה. בתביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"אפשרית", נערכת במקרים מסוימים הפרשה מסוימת בדוחות הכספיים, בהתאם לשיקול דעת הנהלת הבנק, ובהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים.
- 3) סיכון קלוש (Remote): הסתברות נמוכה מ-20% להפסד בגין התביעה. בגין תביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"קלושה", לא נערכת הפרשה בדוחות הכספיים.

בביאור 26 ג' בדוחות הכספיים השנתיים ניתן גילוי לתביעות מהותיות, שסכומן (ללא ריבית והוצאות) גבוה מ-1% מההון העצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק ובביאור 10 ב. בדוחות כספיים אלה ניתן גילוי לשינויים מהותיים ביחס לאמור בדוחות השנתיים. כמו כן, ניתן גילוי לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות שהסכום הנתבע בהן הוא מהותי, אשר לדעת הנהלת הבנק המבוססת, בהתאם לעניין, על דעת הנהלות החברות המאוחדות שלו ועל חוות דעת יועציה המשפטיים, לא ניתן במועד עריכת הדוחות הכספיים להעריך את סיכוייהן, ולכן לא בוצעה בגין הפרשה.

בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, רשאי הבנק לקבוע לגבי תובענה ייצוגית כי לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון, בארבעת הדוחות הכספיים המתפרסמים לאחר הגשת התביעה, וכן במקרה של עיכוב הליכים על פי החלטת בית משפט. מעבר לכך, רק במקרים נדירים רשאי הבנק לקבוע כי לא ניתן להעריך את סיכויי התממשות החשיפה.

יצוין כי ההפרשה בגין תביעות משפטיות והתחייבויות תלויות, תלויה בגורמים רבים וכרוכה באי ודאות גבוהה. מידע חדש שיגיע לבנק בעתיד ונוגע לחשיפות הקיימות למועד אישור הדוחות הכספיים יכול להשפיע באופן מהותי על גובה החשיפה או גובה ההפרשה הנדרשת בגין החשיפה. לפרטים בדבר חקירה של משרד המשפטים בארצות הברית הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים ראה ביאור 10 ב.4 לדוחות הכספיים. מלבד האמור לעיל, במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016, לא חלו שינויים במדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, אשר מפורטים בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015.

בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים המבוססות על דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sarbanes-Oxley Act האמריקאי, חתמו המנהל הכללי של הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה המצורפת לדוחות הכספיים בנושא "בקורות ונהלים לגבי הגילוי" (להלן - הצהרה על הגילוי).

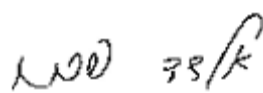
הצהרה על הגילוי כאמור, מתייחסת לבקורות ולנהלים אשר תוכננו להבטיח שמידע אשר נדרש הבנק לגלות בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, נצבר, מעובד ומועבר להנהלת הבנק באופן המאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישות הגילוי. כן מתייחסת ההצהרה, לקביעתה של בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של בטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי, ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

בהמשך להתאמת הבקורות והנהלים לגבי הגילוי הנוגעות לשינוי מבנה הדוחות הכספיים אשר בוצעו בשנת 2015, בוצעו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 התאמות נוספות הנוגעות לדוחות כספיים רבעוניים. הנהלת הבנק, בשיתוף עם המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק, העריכו ליום 30 בספטמבר 2016 את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי של הבנק והחשבונאי הראשי הסיקו כי לתום התקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הניסו אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הרבעוני בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון השלישי של שנת 2016 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

אלדד פרשר

מנהל כללי

משה יודמן

יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים:

רמת גן, י"ג בחשוון התשע"ז

14 בנובמבר 2016